

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Kristýna Pušová

Postavení oprávněného ve výkonu rozhodnutí

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Katedra: Občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): listopad 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. listopadu 2013

Kristýna Pušová

Poděkování

Děkuji vedoucí mé diplomové práce doc. JUDr. Aleně Mackové, Ph.D. za její cenné rady a odbornou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování této práce.

Obsah

Obsah.....	1
Úvod	1
1 Exekuce, oprávněný	4
1.1 Exekuce	4
1.1.1 Účel.....	4
1.1.2 Charakteristika a zásady.....	7
1.2 Oprávněný.....	9
2 Vztah oprávněného a jiných osob.....	12
2.1 Oprávněný a exekutor	12
2.1.1 Právní postavení exekutora	13
2.1.2 Výběr exekutora	15
2.1.3 Exekutor a soud	19
2.1.4 Odpovědnost exekutora za škodu.....	22
2.1.5 Náklady exekuce	23
2.2 Oprávněný a třetí osoby.....	30
2.2.1 Neplatnost právního úkonu, odporovatelnost.....	31
2.2.2 Obrana proti vylučovací žalobě.....	33
2.2.3 Manžel povinného	36
2.2.4 Postih třetích osob, které neplní povinnosti v rámci exekuce.....	37
2.3 Oprávněný a jiní věřitelé	38
2.3.1 Insolvenční řízení.....	39
3 Exekuční titul z pohledu oprávněného	41
3.1 Pojem exekuční titul.....	41
3.2 Závaznost exekučního titulu pro oprávněného	42
3.3 Vlastnosti exekučního titulu	43
3.4 Vady exekučních titulů.....	44
3.5 Rozsah přezkoumávání exekučních titulů při nařizování exekuce	45
3.6 Druhy exekučních titulů	46
4 Průběh exekučního řízení z pohledu oprávněného	51
4.1 Exekuční návrh	51

4.2	Nařízení exekuce.....	54
4.3	Zastavení exekuce	59
4.4	Odklad exekuce.....	69
	Závěr.....	75
	Seznam zkratek	77
	Seznam použité literatury a jiných citovaných zdrojů	77
	Abstract.....	81
	Klíčová slova – keywords.....	82

Úvod

Úvodem bude zejména téma zařazeno z hlediska systematiky práva a dále autorka vymezí důvody výběru tématu a určí cíle své práce.

Exekuce je začleňována do práva procesního, jež je pojímáno jako souhrn právních vztahů vznikajících v případech, kdy k dosahování účelu sledovaného hmotněprávní úpravou je zapotřebí ingerence orgánu veřejné moci¹. V rámci procesního práva řadíme exekuční problematiku do civilního procesního práva. Civilní proces lze definovat jako soubor právních vztahů vznikajících v důsledku postupu (procesních úkonů) soudu a dalších procesních subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním a některým jiným právním vztahům².

Postupujeme-li systematikou hlouběji, dospějeme k zařazení tématu do tzv. vykonávacího (exekučního) řízení. Jedná se o druh civilního řízení, který je charakterizován zejména svým cílem, tedy vynucením dobrovolně nesplněné povinnosti a také specifickými vztahy, které při něm vznikají. Vykonávací řízení stojí po boku dalších druhů civilního řízení, přičemž za nejvýznamnější lze označit řízení nalézací. Cílem tohoto řízení je určit, co právem je a co není, případně právo vytvořit. Z uvedeného vyplývá, že mezi řízeními nalézacím a vykonávacím existuje úzký vztah, což ovšem neznamená, že vykonávací řízení je vždy další, navazující fází po řízení nalézacím, jak je to někdy zjednodušeně chápáno.

Dále je třeba uvést, že řízení vykonávací se v současné době vyskytuje ve dvou formách. Tradiční formou je soudní výkon rozhodnutí, kdy celé řízení provádí soud. Aktuálně však již dominuje forma exekuční, spočívající v tom, že provedením je soudem pověřen exekutor, kterého si oprávněný zvolil.

Právní postavení věřitele se totiž v ČR zásadním způsobem změnilo přijetím exekučního řádu v roce 2001. Do té doby bylo možno vymahatelnost práva označit jen jako omezenou. Schválením exekučního řádu zákonodárce v oboru soukromého práva prakticky naplnil ústavní maximu, že „každý se může domáhat svého práva stanoveným způsobem“. A právo se začalo rozsáhleji používat (a lze říci, že i zneužívat) při mnoha dalších činnostech podnikatelského i spotřebitelského sektoru. Věřitelé se najednou

---

¹ BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. *Teorie práva*, 2. vydání, Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 104

² WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 34

cítili silnými, nebo alespoň silnějšími. Význam exekucí byl zvýšen vývojem hospodaření po roce 2008, který je v ekonomii označován jako hospodářská krize.

Tato práce pojednává o jednom z úseků věřitelovi činnosti, přičemž se zaměřuje na exekuci peněžitých pohledávek, tedy těch, které se v praxi vymáhají zdaleka nejčastěji. Nicméně velká část poznatků a zjištění platí též pro pohledávky ostatní. Vzhledem k zaměření práce, jejímu rozsahu a s ohledem na zcela odlišnou povahu autorka vypustí oblast dvou zvláštních případů výkonu rozhodnutí. Jedná se o výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí upravený v ustanoveních § 272 a násl. o. s. ř. a dále výkon rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným upravený v §273b o. s. ř.

Diplomová práce studuje problematika místa právní úpravy exekucí z hlediska oprávněného. Budu tedy právní předpisy a celou materii nahlížet především jeho optikou, kdy základní snahou oprávněného je, aby jeho pohledávka byla efektivně uspokojena. Pokusím se nicméně o objektivní pohled na řízení, kdy ani práva povinného nejsou nad nezbytnou míru krácena. Nelze opomenout ani „profesionální dlužníky“, kteří ochranu poskytovanou právům povinných zneužívají k dosažení toho, že oprávněný není schopen legálně se z jejich majetku uspokojit, ačkoliv dlužník plnit má a hlavně může. Předpisy o exekuci by měly vytvářet právní prostředí, kde věřitel vymůže své, a dlužník při tom strádá jen účelně, resp. co nejméně; právo by nemělo dávat možnost svého zneužívání k obstrukcím a vyvádění majetku povinného a na druhé straně k šikaně ze strany oprávněného. I tato hlediska, tedy i aspekty v neprospěch věřitele, budu v práci uplatňovat.

Práce tedy nebude komplexním pohledem na všechny aspekty oprávněného v exekuci. V práci vybírám klíčová místa, kde je intenzivní styk mezi oprávněným a povinným; případně mezi oprávněným a dalšími subjekty řízení. A dále ta ustanovení, která jsou problematická, jejichž výklad není jednotný a v praxi přináší nejistotu či polemiky.

Považuji za nutné na tomto místě vysvětlit určitý nesoulad názvu práce a jejího obsahového zaměření. V době zadání tématu, v roce 2011, bylo mým záměrem věnovat se v práci obecně postavení oprávněné osoby při vynucování dobrovolně nesplněné povinnosti, přičemž jsem měla v úmyslu zabývat se vynucováním pohledávek v praxi nejčastějších, tedy peněžitých pohledávek vzniklých na soukromoprávním základě.

Nicméně v době zpracování tématu došlo v oblasti výkonu rozhodnutí a exekuce k nezanedbatelné změně právní úpravy. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád byly s účinností k 1. 1. 2013 poměrně významně novelizovány, přičemž možnost použití klasického soudního vykonávacího řízení byla zásadně omezena a pro vymáhání běžných soukromoprávních peněžitých pohledávek se již primárně nepoužije. Z důvodu výše uvedeného tedy pracuji především s právní úpravou exekuce (v užším smlouva smyslu). Druhé koleji exekuce, tedy výkonu rozhodnutí soudem, se věnuji jen okrajově, byť zůstává faktem, že subsidiárním předpisem pro exekuci zákonodárce ponechal občanský soudní řád.

Jak již z názvu práce vyplývá, účelem bude popsat možnosti, podmínky a okolnosti postavení osoby oprávněného ve vykonávacím řízení. Autorka si zvolila zhodnocení vykonávacího řízení právě z pohledu oprávněné osoby proto, že se chce pokusit o zjištění, zda je zákonnou úpravou dostatečně zajištěn účel vykonávacího řízení, tedy zda je v této oblasti vymahatelnost práva zaručena.

Jediným a zřejmým účelem výkonu rozhodnutí je vynucení dobrovolně nesplněné povinnosti. Jedná se o situaci, kdy nárok věřitele je již nesporný, jelikož tento disponuje exekučním titulem, zpravidla pořízeným v nalézacím řízení. Dlužník již měl několikero možností svou povinnost splnit, přesto k tomu stále nedošlo. Mohlo by se tak zdát, že pozice oprávněného je neohrožená a možnost domoci se zákonného nároku je zaručena. Je však postavení oprávněného ve výkonu rozhodnutí skutečně dostatečně silné na to, aby se svých práv účinně domohl?

Autorka se chce pokusit najít ta místa v nynější úpravě, jejichž změna by přinesla efektivnější exekuci z hlediska oprávněného, ovšem při zachování ochrany práv povinného. V některých otázkách bude předmětem polemiky jen výklad normy. Práce může být také zdrojem informací pro oprávněné, aby se vyvarovali chyb, které se často v řízeních vyskytují, a to zejména tam, kde je právní úprava nejasná nebo byla často měněna.

1 Exekuce, oprávněný

1.1 Exekuce

1.1.1 Účel

Exekuční, resp. vykonávací řízení jsou, vedle nalézacího řízení, rozlišovány jako druhy civilního procesu³. Nalézací řízení směřuje k vydání rozhodnutí, kterým se nalézá právo, tedy právo subjektivní dle práva objektivního. Účelem exekučního (resp. vykonávacího) řízení je pak vymožení dobrovolně nesplněné povinnosti již osvědčené nalézacím řízením.

Zákon předpokládá, že účastníci, o jejichž právech soud v nalézacím řízení autoritativně rozhodl, se tomuto rozhodnutí podrobí. Avšak nestane-li se tak, je stanoven postup, kterým přisouzené právo vynutit⁴. Při věřitelově snaze o uspokojení jeho práva se tedy stává exekuce další a poslední, fakultativní fází, jež nastupuje ve chvíli, kdy není plněno dobrovolně. Fakultativnost spočívá za prvé v tom, že věřitel může své právo uplatnit i jiným způsobem, např. započtením, v insolvenčním řízení či v jiném exekučním řízení. Dále fakultativnost tkví také v tom, že věřitel nemusí právo vůbec exekvovat.

Lze si samozřejmě představit i právní systém, kde by nalézací řízení a exekuce nebyly odděleny, že by soud po právní moci rozsudku vyčkal přes lhůtu k dobrovolnému plnění a pak by pokračoval bez dalšího návrhu věřitele exekucí. Žaloba by tedy směřovala nejen k vydání rozhodnutí, ale přímo k jeho následnému výkonu, s možností pro dlužníka vyhnout se mu dobrovolným plnění (ten se tak ostatně může vyhnout i řízení nalézacímu). Takové řešení v rámci právního řádu je vhodné za situace, kdy se dluhy dobrovolně po vydání meritorního rozhodnutí neplatí, pak je dělení řízení nadbytečné a neefektivní, zejména z hlediska věřitele. Věřiteli je lhostejno kolik druhů řízení máme, jde mu především o splnění dluhu. Jednotné řízení by také přineslo věřiteli větší jistotu, jelikož období mezi řízeními je prostorem pro dlužníkovu kreativitu a tedy různé formy úniku. Spojené, a tím zrychlené, řízení by mělo preventivní dopad na dlužníky.

---

³ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 475

⁴ H. Sienkiewicz píše o polských šlechticích, kteří si rozsudky odsuzující k náhradě škody podšívali kabáty – pergamen, na němž bývaly rozsudky psány, prý totiž skvěle hřeje. (viz KINDL, M., ŠÍMA, A., DAVID, O. *Občanské právo procesní*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 302)

Nalézací řízení řeší otázku, kdo má právo, exekuční je následně již jen vymožením povinnosti. Nalézací řízení končí zásadně právní moci rozhodnutí, a právní moc takového rozhodnutí je předpokladem exekuce, kde se naopak v principu o právu nerozhoduje. Právní úprava nalézacího řízení tak upravuje postup soudu až do vydání rozhodnutí, kdežto právní úprava exekuce se vztahuje až na období po marném vydání rozhodnutí; určitou přechodovou fází je období po právní moci rozsudku, kdy ještě běží lhůta k dobrovolnému plnění. Z hlediska časového bude exekuce následovat nalézací řízení.

Těsná souvislost nalézacího a exekučního řízení se v některých případech neuplatní, nelze exekvovat rozhodnutí nahrazující prohlášení vůle (§ 161 odst. 3 o. s. ř.), rozhodnutí o žalobě na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není a rozhodnutí o osobním stavu s výjimkou některých rozhodnutí o výchově nezletilých dětí (§ 272 až 273a).⁵

Na druhou stranu, k exekuci jsou způsobilé i produkty jiných řízení než nalézacího řízení soudního. Jde o další exekuční tituly, které jsou uvedeny v § 274 o. s. ř. Exekuční titul, tedy především rozhodnutí, je však základem pro exekuci; jde přeci o výkon rozhodnutí. Bez rozhodnutí není exekuce, nelze tedy exekvovat jen splnění povinnosti. I kdyby byla určitá povinnost najisto postavena sebevíc, nelze zahájit exekuci, pokud tu není meritorní rozhodnutí (podkladem pro exekuci může být ovšem i rozhodnutí vydané až v rámci exekuce – např. nákladové rozhodnutí). Zásada opory exekuce v rozhodnutí se projevuje tam, kde exekuční titul právě není rozhodnutím, tedy v případě notářských a dožívajících exekutorských zápisů. Judikatura dokonce vytvořila prvky nalézacího řízení v rámci exekuce, soudy tyto zápisy z určitých hledisek přezkoumávají i hmotněprávně.

Alternativou exekuce prostřednictvím orgánu státu je exekuce svépomocí. Tento způsob výkonu práva, tedy výkon práva vlastními silami, byl vlastní primitivním právním systémům⁶. Svépomoc dnes v zásadě vylučuje ustanovení § 4 OZ, výjimečně ji přiměřeným způsobem připouští ustanovení § 6 OZ, jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně. Tato „exekuce“ však nenavazuje na rozhodnutí žádného

---

⁵ Nevykonává se též rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory k seznámení s obsahem listin, které mohou obsahovat skutečnosti, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta.

⁶ Ať už formou postižení osobní sféry dlužníka (vězení) nebo majetku.

orgánu. Uplatňování svépomoci by bylo popřením zásady *nemo iudex in causa sua* – tak jako nikdo nemůže sám rozhodnout, že má určité právo, tak nemůže ani regulérně najisto postavené právo sám vynutit. Určitým mezistupněm mezi svépomocí a státní exekucí je exekuce prostřednictvím osob k tomu státem zvlášť aprobovaných. V současnosti je to dražebník podle zákona o veřejných dražbách⁷. I soudní exekutor je v některých ohledech tímto typem osoby, jeho činnost je však značně regulována.

Moderní exekuce směřuje do majetkové sféry dlužníka, pohledávka věřitele se saturuje především prodejem jeho aktiv, zejména věcí. V některých případech i ukládáním pokut, zejména v případě nezastupitelných plnění. Není tedy možné zasahovat do osobní sféry dlužníka, např. vězením pro dlužníky, které bylo dříve formou trestu, později zajištění dlužníka. Dalším možným zásahem do osobnostních práv byla ztráta na cti.⁸

Exekuční řízení je pro zachování práva zcela nezbytnou součástí právního systému. Stát si musí zachovat kontrolu nad mocí uplatňovanou vůči dlužníkům. Jinak by hrozilo značné bezpráví, neboť věřitelé mají jednostranný pohled. Právem upravená, a státními orgány zajištěná exekuce omezuje riziko bezpráví, které by jinak z různých důvodů přinášely jiné způsoby vymáhání nároků. Neautorizovaná exekuce by nutně vedla k různým formám obrany proti ní ze strany dlužníka. Lze říci, s ohledem na zaměření práce (tedy z hlediska oprávněného), že za stavu exekuce svépomocí, by exekuce byla pro věřitele mnohem náročnější, a ve výsledku často i méně efektivní.

Lze také poznamenat, že za daného chápání práva, by nalézací řízení bez možnosti navázat exekucí ztratilo účelnost. Soudní rozsudky by se staly pouhými deklaracemi bez praktického významu. Ti, kterým je rozhodnutím stanovena určitá povinnost, by se „svobodně“ rozhodovali, zda se takovým rozhodnutím budou řídit. Pokud by exekuce nebyla možná, žádné faktické důsledky by nenastaly a povinnosti by byly nevymahatelné. Věřitelé by tak byli naprosto bez legálního nástroje, jak dosáhnout uspokojení.

Stát proto umožňuje použít svou donucovací sílu k tomu, aby zajistil oprávněnému splnění jeho práva ze strany povinného. Zároveň má tak kontrolu nad tím,

---

⁷ Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů

⁸ Karel Malý popisuje tzv. lání pro peníze, když Kniha Drnovská zmiňuje povolenou a výlučnou nadávku „zvyjebaný lhář pro peníze“, kterou mohl činit věřitel na shromážděních šlechty, svatbách apod. (MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, Praha: Linde Praha, 2003, s. 105)

jak oprávnění svoje nároky vynucují. Nebylo-li by totiž vynucení možné formou právem upravenou, oprávněným by pravděpodobně nezbylo, než provádět uspokojení svých pohledávek takovou formou, jakou by sami uznali za vhodnou. Takové řešení by nebylo vhodné vzhledem k tomu, k jak závažným zásahům do právní sféry povinného při vynucování soudem určených práv zpravidla dochází. Stát má takto zachovánu kontrolu nad tím, jakými způsoby a postupy jsou uvedené zásahy prováděny. Exekuce je tak jedním ze základních úkolů státu.

Hrozba exekuce má také značný preventivní účinek. Na druhou stranu vede možnost exekuce u některých věřitelů k poněkud naivní představě, že se svého práva vždy domůžou, což však s ohledem na majetkové poměry dlužníků nemusí být jisté.

1.1.2 Charakteristika a zásady

Tradiční pojem exekuce, z latinského *executio, executionis*, byl v občanském soudním řádu z roku 1963 nahrazen „výkonem rozhodnutí“. Tehdejší zákonodárce se snažil najít vhodnější, český termín. Po roce 1989 se zákonodárce začal vracet k „exekuci“, první byla daňová exekuce (zákon č. 337/1992 Sb.). Zákonodárce pojem výkon rozhodnutí postupně opouští, rychleji jej opouští právní věda. Výkon rozhodnutí a exekuce se také rozlišují s ohledem na to, kdo ji provádí, s tím, že výkon rozhodnutí provádí soud, kdežto exekuci soudní exekutoři. Někteří také odlišují „exekutorský“ výkon rozhodnutí, resp. „exekutorskou“ exekuci.⁹ Pokud jde o tuto práci, dává autorka přednost pojmu exekuce, jako pojmu z hlediska teoretického nadřazenému. Pokud je však zmiňována úprava občanského soudního řádu, bude se autorka držet pojmu výkon rozhodnutí.

Pojem exekuce není vyhrazen soudní soustavě, mimo civilní soudy probíhá i exekuce podle trestního řádu, tedy výkon trestů. Dalšími exekucemi jsou správní exekuce, ať už podle daňového nebo správního řádu. Exekuce pak vedou správní úřady.

Pokud jde o zásady civilní exekuce, tak je lze vhodně demonstrovat porovnáním se zásadami řízení nalézacího. A jelikož cíl exekučního řízení je jiný než cíl řízení nalézacího, též charakter, instituty a zásady exekuce jsou v mnoha otázkách odlišné.

Zásadou, která je platná v obou případech, je zachování práva na spravedlivý proces. Právu na spravedlivý proces, jako jednomu ze základních lidských práv, se

---

⁹ SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 222

s ohledem na rozsah práce není možné podrobněji věnovat¹⁰. Je však třeba mít je na zřeteli jako základní rámec též pro exekuční řízení.

Základní zásadou pro zahájení řízení je u exekuce (stejně tak pravidelně u nalézacího řízení) dispoziční zásada, tedy zahájení na návrh osoby, pro kterou má být vymáháno. Bez jejího podnětu, či dokonce proti její vůli nemůže být řízení zahájeno a vedeno¹¹. Zahájení exekučního řízení soudem z moci úřední není možné za žádných okolností. Průběh řízení již však ovládá zásada oficiality, kdy soud a soudní exekutor musí konat tak, aby řízení šlo k naplnění svého účelu.

Pokud jde o jednání, tak to zákon na rozdíl od nalézacího řízení principiálně nepředpokládá (ustanovení § 253 odst. 2 o. s. ř. stanoví, že soud nařídí jednání, jen považuje-li to za nezbytné nebo stanoví-li to zákon). Nicméně z hlediska ústavních předpisů (čl. 38 odst. 2 Listiny) soud jednání nařídí vždy, je-li třeba provádět dokazování k prokázání skutkových tvrzení. Tato maxima se uplatní přednostně, a účastníci exekučního řízení proto mají mimo jiné právo být vždy přítomni při výslechu svědků (§ 126 o. s. ř.), výslechu účastníků (§ 131 o. s. ř.) či provádění důkazu listinou (§ 129 o. s. ř.), jejíž obsah je zaměřen ke zjištění rozhodných skutečností, vyjádřit se k její pravosti či správnosti a k výsledkům provedeného šetření (srov. § 123 o. s. ř.). Nejde-li o dokazování skutkových tvrzení, může řešit otázku nařízení/nerařízení jednání obyčejný zákon.

K. Svoboda¹² porovnává státnost řízení nalézacího a exekuce. Traktuje, že nalézací řízení poskytuje účastníkům prostředky, jak reagovat na změny skutkových okolností, jež jsou podstatné pro rozhodnutí ve věci samé – např. návrh na změnu žaloby, návrh na přistoupení nebo záměnu účastníků. Naproti tomu exekuce je značně statická, když petit exekučního návrhu je prakticky dán výrokem exekučního titulu. Jedním z mála případů transformace je pak postup dle ustanovení § 347 odst. 1 a 2 o. s. ř.¹³ Exekuce tedy nedovoluje tak pružně reagovat na vývoj právního vztahu, viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 360/2003¹⁴.

---

¹⁰ O právu na spravedlivý proces podrobněji: WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 61 - 82

¹¹ Zásada oficiality se uplatňuje pro rozhodnutí dle § 273a odst. 1 o. s. ř.: „Nařídil-li soud předběžným opatřením, aby nezletilé dítě bylo předáno do vhodného prostředí (§ 76a), zajistí současně jeho bezodkladný výkon. Soud také vykonává sám předběžné opatření dle § 78e odst. 4.“

¹² SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 227

¹³ Nepodaří-li se odebrat věc určenou v nařízení výkonu rozhodnutí a lze-li si věc stejného druhu a stejné jakosti opatřit jinak, vyzve soud oprávněného, aby si ji opatřil na náklad a nebezpečí povinného.

Podstatnou je také zásada přiměřenosti, kdy rozsah řízení je přísně omezen obsahem exekučního titulu.

Instituty typickými pro exekuční řízení a neznámými řízení nalézacímu jsou inhibitorium a arrestatorium. Jde o zákaz směřující vůči povinnému a stanovící nemožnost disponovat majetkem, respektive zákaz vyplatit pohledávku povinnému určený podlužníkovi. S oběma se setkáme v následujícím výkladu.

Při střetu pohledávek se uplatňují další specifické zásady exekučního řízení jako zásada pořadí a zásada poměrného uspokojení.

1.2 Oprávněný

Oprávněný hraje titulní roli v této diplomové práci, celá práce se týká především jeho právního postavení. Ostatní osoby a instituty jsou nazírány jeho pohledem. Znamená to, že tato kapitola nebude vyčerpávat všechny aspekty, nicméně se pokusím vymezit alespoň základy jeho právní existence.

Předně se podívejme na osobu oprávněného obecněji, nikoliv pouze z pohledu norem upravujících až exekuci. Kdo se stává oprávněným? Co musí předcházet tomu, že je osoba způsobilá stát se oprávněným v exekučním řízení? Možností je v právu více, avšak vzhledem k zaměření práce se soustředím na oprávněné vymáhající soukromoprávní peněžité plnění.

Na počátku je dluh, ten běžně vzniká uzavřením smlouvy (dále např. soukromoprávním deliktem). Účastníky smlouvy, tedy právního vztahu, jsou na jedné straně dlužník, na druhé věřitel. Nesplní-li dlužník povinnost, která mu ze závazkového vztahu vyplývá, věřiteli obvykle nezbyvá, než se pro ochranu svého práva obrátit na soud. Tím se dostáváme do fáze soudního, konkrétně nalézacího řízení, kdy se z věřitele stává žalobce a dlužník je zde v pozici žalovaného. Uspěje-li žalobce se svým požadavkem, je výsledkem nalézacího řízení soudní rozhodnutí stanovící dlužníkovi (v řízení žalovanému) povinnost. Není-li ani poté povinnost žalovaným dobrovolně

Povinnému může soud uložit, aby potřebný náklad zaplatil oprávněnému předem. Výkon tohoto rozhodnutí provede se pak na návrh oprávněného některým ze způsobů uvedených v § 258 odst. 1.

¹⁴ I výkon rozhodnutí odebráním věci může být posléze proveden výkonem pro peněžité plnění; to však předpokládá, aby se po jeho nařízení ukázalo, že se odebrat věc nepodařilo, a že si věc stejného druhu a jakosti lze opatřit jinak. Ustanovení § 347 o. s. ř. neumožňuje oprávněnému z titulu znějícího na vydání (dodání) věci úspěšně navrhnout výkon rozhodnutí přímo pro peněžitou částku, odpovídající hodnotě (ceně) věci, i kdyby zde byl reálný předpoklad, že povinný věc nemá, resp. není objektivně způsobilý ji dodat, a lze tudíž i očekávat, že se jí odebrat nepodaří.

splněna ve stanovené lhůtě, může se žalobce obrátit na státní orgán (soud či exekutora) a žádat nucený výkon soudního rozhodnutí. Příslušným návrhem je zahájena exekuce, původně věřitel, později žalobce se stává oprávněným a dlužník, předtím žalovaný, bude nyní označen jako povinný.

Oprávněný je tak přes žalobce metamorfózou věřitele prostého. Věřitel na základě smlouvy, tedy ten, který nemá exekuční titul, je ve velmi slabé právní pozici. Teprve nalézací řízení a pak zahájená exekuce umožňují využít státní moc k prosazení věřitelova nároku.

Oprávněný je v rámci exekuce, zejména vedle povinného, účastníkem řízení¹⁵. A účastník je též subjektem řízení. Nauka popisuje subjekt řízení jako takový subjekt, který je způsobilý právně ovlivňovat řízení vlastní činností a který je k tomu nadán procesními právy a povinnostmi¹⁶. Tím, že se osoba stane účastníkem řízení, vstupuje do procesněprávního vztahu¹⁷ s ostatními subjekty – se soudem, povinným a případně dalšími subjekty. O vztahu oprávněného a dalších osob je pojednáno níže.

Účast oprávněného lze nazírat ze dvou úhlů pohledu¹⁸. Z hlediska čistě procesního (jako hlediska základního a pojmového) je oprávněným ten, kdo podává návrh na nařízení výkonu rozhodnutí. Jde tedy o osobu, která o sobě před exekutorem a soudem prohlašuje, že má určité právo proti konkrétní osobě jiné a tato svoji povinnost, uloženou exekučním titulem, dobrovolně nesplnila. Toto vše oprávněný v řízení hodlá prokázat a dosáhnout následně svého cíle. Taková osoba se dle ustanovení procesních předpisů stává oprávněným, a to bez ohledu na hmotné právo.

Z pohledu hmotněprávního je nutno za oprávněného považovat toho, kdo je právě podle hmotného práva nositelem oprávnění, které má být v řízení vykonáno. Je tedy zřejmé, že ne každý, kdo podá exekuční návrh, a stane se tak účastníkem řízení dle procesních norem, je také oprávněným z hmotněprávního nároku. Může se tak lišit osoba uvedená jako věřitel v exekučním titulu a osoba hmotněprávně oprávněná k podání exekučního návrhu.¹⁹ A může být rozdíl v osobě ve všech fázích věřitelovy

---

¹⁵ Ustanovení § 255 odst. 1 o. s. ř., § 36 odst. 1 e. ř.

¹⁶ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 85

¹⁷ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 87

¹⁸ TRIPES A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 60

¹⁹ Tato dualita však není přijímána bez výhrad, např. J. Macur má za to, že procesní a hmotné právo tvoří logickou jednotu. Civilní řízení je pouhým nástrojem k prosazení skutečně existujícího hmotného práva a nikoli něčím, co má hodnotu samo o sobě. Srovnej MACUR, J. *Postmodernismus a zjišťování skutkového stavu v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s.

metamorfózy, tedy jedna osoba jako věřitel prostý, jiný žalobce a nakonec jiný oprávněný. Ke změnám může dojít v jakékoli etapě existence věřitele. Ke změně v osobě věřitele může dojít převodem nebo přechodem práva. Základem právní úpravy převodu práva – postoupení pohledávky je nyní § 524 a násl. OZ. I když i za situace postoupení pohledávky může zůstat oddělen hmotněprávní nárok a aktivní legitimace pro řízení - na žádost postupníka může postupitel vymáhat postoupený nárok sám svým jménem na účet postupníka (§ 530 odst. 1 OZ). Ovšem jestliže postoupení pohledávky bylo oznámeno nebo prokázáno dlužníkovi, může postupitel pohledávku vymáhat pouze v případě, že ji nevymáhá postupník a postupitel prokáže dlužníkovi souhlas postupníka s tímto vymáháním²⁰.

Soud při nařizování exekuce aktivní legitimaci zkoumá jen z hlediska exekučního titulu. Oprávněným je tedy zásadně osoba, která je jako věřitel označena v exekučním titulu; věřiteli dle exekučního titulu stačí předložit exekuční titul a tvrdit existenci pohledávky. Nárok jiného oprávněného, než uvedeného v exekučním titulu, musí být prokázán, a to listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem či notářem. Typickým příkladem takového důkazu je smlouva o postoupení pohledávky.

Ke změně v osobě věřitele, jak jsem naznačila výše, může dojít prakticky kdykoli. Pokud jde o exekuci, uplatní se úprava § 107a o. s. ř., toto ustanovení přinesla novela o. s. ř. provedená zákonem č. 30/2000 Sb. Předtím o. s. ř. neřešil, jak se má soud zachovat, jestliže zjistí, že žalobcův nárok během řízení přešel nebo byl převeden na jinou osobu. Avšak pokud soudce zjistil, že právo přešlo na další subjekt (tedy že došlo k singulární sukcesi), jednal dále s nabyvatelem nároku jako s novým žalobcem. Soud nevydával o procesním nástupnictví žádné rozhodnutí. K záměně účastníků došlo automaticky k okamžiku, kdy soud procesní nástupnictví zjistil.

Nynější ustanovení § 107a o. s. ř. nutí soud výslovně o procesním nástupnictví rozhodnout. V jaký okamžik však nastupuje nový oprávněný? Dosavadní oprávněný nemá právo disponovat s exekucí, pokud již soudu oznámil, že své právo převedl na někoho jiného, a navrhl, aby do jeho postavení vstoupil nový oprávněný. Toto dispoziční právo ztrácí dosavadní oprávněný podmíněně, do okamžiku rozhodnutí soudu o tom, zda k procesnímu nástupnictví na straně oprávněného dochází či nikoli. Pokud soud návrh na záměnu účastníků na straně oprávněného zamítne, navrátí

---

²⁰ Nový občanský zákoník řeší postoupení pohledávky v § 1879 a násl. principiálně obdobně.

dosavadnímu oprávněnému právo disponovat se žalobou. V případě, že soud návrhu na záměnu vyhoví, má se zato, že původní oprávněný svých procesních práv pozbyl již ve chvíli, kdy navrhl procesní nástupnictví. Po podání návrhu na záměnu tak dosavadní oprávněný nemůže vzít např. zpět exekuční návrh. K. Svoboda²¹ upozorňuje na rizika období mezi podáním návrhu na změnu oprávněného a právní mocí rozhodnutí o změně. V té době totiž nemůže disponovat řízením ani nový oprávněný, a některá rozhodnutí jsou pro ochranu práva potřebná, ba neodkladná. Autorka práce by snad v tomto mezidobí připustila společné úkony dosavadního a nového oprávněného, nicméně toto řešení se v literatuře neobjevuje. K. Svoboda de lege ferenda navrhuje, aby byl odňat rozhodnutí o nástupnictví konstitutivní účinek, aby se mělo za to, že k procesnímu nástupnictví došlo k okamžiku podání návrhu na záměnu.

2 Vztah oprávněného a jiných osob

2.1 Oprávněný a exekutor

Před zavedením soudního exekutora do českého právního řádu nebyl stát schopen v úplné míře naplňovat svá rozhodnutí vydaná autoritativně v rámci soudního nalézacího řízení. Přitom uskutečňování, realizace právně závazných rozhodnutí je jedním ze základních rysů právního státu. Pro dlužníky nebylo až tak obtížné vyhýbat se výkonu rozhodnutí, úspěšnost soudních vykonavatelů byla minimální, neměli motivaci, a tak pokud se vyskytla překážka v dalším postupu, vyhýbali se jejímu řešení. Od roku 2001 postupně začínají všichni chápat, jak mocným nástrojem právo je, jak dokáže být efektivní, ale i zneužitelné. Dokonce se dá říci, že účinnost exekucí je až přeceňována, exekutor je považován za velmi mocného; v mnoha případech však, zejména u nemajetných dlužníků, ani sebelepší exekutor nic nezmuže.

Soudního exekutora, byť jinak koncipovaného, zavedli u všech sousedů ČR - Slovensko, Polsko, Německo i Rakousko ho má. Stejně tak ve většině západoevropských států - Francie, Španělsko, Itálie, Portugalsko, Spojené království, Belgie, Nizozemí, Švédsko, Dánsko, Finsko, atd. Nikdo si v ČR nyní neklade otázku, zda exekutor má existovat i nadále; jde o to, jak jej a jeho činnost zdokonalit.

---

²¹ SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 191

Pro věřitele má exekutor zásadní význam. Při tom by se zdálo, že klíčovou osobou pro úspěch exekuce je povinný. Nikoli, rozhodující osobou pro oprávněného je právě exekutor.

V okamžiku započetí exekuce je povinný buď již nachystán, exekuci očekává, nebo je na druhou stranu pasivní, exekuce ho nezajímá (důvody ponechme budoucímu rozboru). Standardy exekutorských úřadů pak rozhodují o úspěchu. V obou případech hraje úlohu čas. V případě, kdy povinný skrývá svá aktiva, případně uměle množí pasiva, je nutná těsná spolupráce exekutora a oprávněného. Jen oprávněný může napadat některé právní úkony krátcí majetek povinného. Oprávněný však nemůže na rozdíl od exekutora některé informace vůbec zjistit. V případě pasivních povinných je exekutor schopen postupovat sám, má-li povinný nějaký majetek. Přístup exekutora je důležitý i v případě, že povinný je zcela nemajetný, resp. kdy majetek, je vyčerpáván jinými exekucemi. Může, ale nemusí činit úkony v exekučním řízení, a tím zvyšovat náklady. V takových případech je aktivita exekutora ke škodě oprávněného.

Lze říci, že vůči povinnému na straně oprávněného převažují práva. Vztah s exekutorem je však vyvážený, je zde řada práv a tedy i povinností na obou stranách. Oprávněný by si jich měl být před započtím exekuce vědom.

2.1.1 Právní postavení exekutora

Podle ustanovení § 28 věta druhá e. ř. jsou úkony soudního exekutora považovány za úkony soudu. Toto ustanovení tedy zakládá veřejnoprávní povahu postavení soudního exekutora a jeho oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech soukromých subjektů. Soudní exekutor je tímto ustanovením definován jako soukromá osoba vykonávající z pověření soudu veřejnou moc v oboru justice²².

Dle mého názoru lze soudního exekutora charakterizovat jako fyzickou osobu, na kterou stát přenesl část svých pravomocí. Na exekutora je delegována určitá část soudní pravomoci, za úplatu provádí především nucený výkon exekvovatelných rozhodnutí.

Exekutora jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti; ke jmenování dochází na základě výběrového řízení. Exekutorem může být jen občan ČR, s plnou způsobilostí

---

²² KASÍKOVÁ, M., KUČERA, Z., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), komentář*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2010, s. 80

k právním úkonům, bezúhonný, který získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo, vykonal tříletou exekutorskou praxi a složil exekutorskou zkoušku.

Dříve exekutory jmenovala sama komora. V tom se samospráva exekutorů neosvědčila. Podobně byla z exekutorské samosprávy vyňata kárná agenda. Exekutoři měli v tomto ohledu stejnou stavovskou samosprávu jakou i nadále vládou notáři, případně advokáti. Ukázalo se, že funkce exekutora je více exponovanou a komora se nechovala dostatečně agilně vůči prohřeškům svých členů. Exekutorů je také z těchto tří profesí nejméně. V kárném řízení tak nyní jednoinstančně rozhodují senáty složené ze dvou soudců a jednoho exekutora.

Co se týče činnosti exekutora, tak exekuční činnost vykonává nezávisle, je však vázaný právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkon rozhodnutí a exekučním řízení.

Nároky na činnost exekutora jsou zdůrazněny jeho kárnou odpovědností, kdy kárným proviněním je porušení právních či stavovských předpisů, a dále i jednání, jímž exekutor nebo zaměstnanec exekutora narušuje důstojnost exekutorského povolání nebo ohrožuje důvěru v nezávislý, nestranný, odborný a spravedlivý výkon exekuční činnosti i činností dalších. Z hlediska vývoje právní úpravy jsme svědky postupného rozšíření skutkové podstaty kárného provinění exekutora. Původně šlo jen o porušení povinnosti stanovené exekučním řádem a narušení důstojnosti exekutorského povolání. Následně bylo přidáno porušení povinností stanovených stavovským předpisem a zákonem o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Skončilo to zatím porušením povinností stanovených jakýmkoliv právním předpisem, tedy nejen předpisem týkajícím se exekuce. Teoreticky by kárnému řízení mohl podléhat i dopravní přešůpek, pokud by ohrožoval důstojnost exekutorského stavu, samozřejmě pokud by jej nebylo možné trestat v přešůpkovém řízení, např. pro prekluzi. Kárné řízení se vždy použije subsidiárně, přednost má trestní, přešůpkové či správní řízení o deliktu.

Přísnost na exekutory je zdůrazněna i jejich objektivní odpovědností za kárné provinění. Zákon nepožaduje pro naplnění kárného provinění zavinění. Dokonce ani ve vztahu k zaměstnancům, tedy v tom smyslu, že u zaměstnanců exekutora se zavinění nepožaduje a zároveň exekutor odpovídá objektivně za jejich jednání. Exekutor je tak

velice přísně kárně odpovědný za své zaměstnance; při jejich výběru, ukládání úkolů a jejich kontrole.

Tento koncept potvrzuje A. Toman, tuto odpovědnost vidí jako absolutní: „...v předpisech není důsledně upraveno, ani judikatorně uspokojivě vyřešeno, zda kárná odpovědnost členů exekutorského stavu je subjektivní, tzn. s nutností zkoumat a prokázat (presumpce neviny) zavinění v jakékoliv formě, nebo objektivní; což s ohledem na chybějící úpravu liberačních důvodů fakticky znamená odpovědnost absolutní.“²³

Slovenská právní úprava požaduje pro spáchání disciplinárního provinění zavinění.²⁴ Náš notářský řád (§ 48 zákona ČNR č. 358/1992 Sb., v platném znění) si ovšem vystačí také jen s objektivní odpovědností, byť objektivní stránka má vyšší intenzitu, vyžaduje se závažné nebo opětovné porušení povinností.²⁵

Z hlediska právních profesí je exekutorovi nejbližší notář. Ten je také na státu ekonomicky nezávislý, nicméně rovněž vykonává část státní (soudní) moci. Rozhodnutí notáře však nejsou tak exponována, málokdy jsou v řízeních před notářem zájmy stran tolik protichůdné, jako je tomu běžně v exekuci. Tím je dáno to, že notářský stav je veřejností vnímán neutrálně nebo i kladně, tedy na rozdíl od exekutorů.

Soudní exekutor se exekučního řízení účastní též jako účastník, a to tehdy, kdy se rozhoduje o jeho nákladových nárocích.

2.1.2 Výběr exekutora

Jak jsem naznačila výše, výběr exekutora je pro oprávněného významným rozhodnutím. Oprávněný je v současnosti oprávněn vybrat kteréhokoli z více než 150 soudních exekutorů.

Povinní v některých případech ve svých podáních zpochybňují volbu provedenou oprávněným. Je-li exekutor teritoriálně blízko, povinní namítají, že jde

---

²³ TOMAN, A. Kárná odpovědnost exekutorského kandidáta a koncipienta. *Komorní listy*. 2012, roč. 4, č. 3

²⁴ Ustanovení § 220 odst. 1 exekučného poriadku: „Disciplinárnym previnením je zavinené porušenie povinností pri výkone činnosti exekútora, porušenie sľubu, správanie, ktorým narúša dôstojnosť svojej funkcie, a pokračovanie napriek predchádzajúcej výzve vo výkone činnosti, ktorá je nezlučiteľná s funkciou exekútora ...“

²⁵ Ustanovení odst. 2 zní: „Kárným proviněním notáře, kandidáta nebo koncipienta je

a) závažné nebo opětovné porušení jeho povinností stanovených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem nebo předpisem Komory, anebo usnesením orgánu notářské samosprávy, nebo
b) závažné nebo opětovné narušení důstojnosti notářského povolání jeho chováním.

komplot a těsnou součinnost „dobrých známých“. Je-li to opačně a exekutor je z velké vzdálenosti, tak protestují, že vzniknou zbytečně vysoké náklady, které jim chce oprávněný takto zapříčinit.

Je povinností oprávněného soudního exekutora vybrat. Nikdo to nemůže učinit za něj. Exekuční návrh bez označení exekutora je vadný. Exekutor postupem dle § 39 odst. 1 e. ř. vyzve oprávněného, pokud mu podá exekuční návrh bez uvedení exekutora, aby exekuční návrh doplnil, tedy uvedl jméno exekutora – musí to být ten, kterému exekuční návrh podal. Nedoplní-li oprávněný toto jméno do exekučního návrhu, exekutor návrh odmítne. Požádá-li exekutor soud o pověření a nařízení exekuce bez toho, že by v exekutorově žádosti bylo jeho jméno (exekutor v této žádosti nemůže uvést jméno jiného exekutora), tak soud postupem dle § 43 odst. 6 e. ř. udělí exekutorovi závazný pokyn, aby exekuční návrh odmítl.

Co se týče změny exekutora, tak česká právní úprava ji bez dalšího umožňuje, jen je-li tu návrh oprávněného a souhlas exekutora již vedoucího exekuci. Pokud není souhlas tohoto exekutora, tak soud po jeho vyjádření povolí změnu exekutora pouze, je-li to důvodné. Náklady spojené se změnou exekutora ovšem nese oprávněný. Odměna exekutora, který exekuci vedl, se stanoví, jako kdyby došlo k zastavení řízení. Zásadní význam pro oprávněného má to, že účinky původního exekučního návrhu oprávněného zůstávají zachovány. Je otázkou, zda by oprávněný neměl mít možnost změnit exekutora kdykoli, byť na svoje náklady. Byla by to ovšem zase určitá metoda nátlaku na exekutora, který by jej nepochybně přenesl na povinného. Ovšem na Slovensku to tak je, tam na návrh oprávněného rozhodne soud o změně exekutora, a to bez jakýchkoli důvodů („aj bez uvedenia dôvodu“), podmínek nebo součinnosti exekutora (§ 45 odst. 8 a 9 exekučného poriadku). Oprávněnému zůstávají účinky zahájeného řízení, náklady řízení pro exekutora se vypočítávají, jako kdyby došlo k zastavení exekuce.

Aktivita oprávněného je nutná i v případě, že v průběhu exekučního řízení dojde k zániku funkce exekutora. Oprávněný je soudem vyzván, aby označil nového exekutora, kterého soud pověří provedením exekuce. Pokud oprávněný návrh na pověření nového exekutora neučiní, soud exekuci zastaví, neboť nastala překážka, pro kterou nelze v řízení pokračovat (§ 104 odst. 1 o. s. ř.).

Permanentní diskuze se vedou o omezení místní působnosti exekutora. Že by oprávněný byl ve své možnosti vybírat mezi exekutory omezen. Problém je označován

jako „princip teritoriality“. Nyní může být každý exekutor pověřen kteroukoli exekucí na území ČR.

Obvykle je navrhována působnost v území, kde rozhoduje exekuční soud, v ČR tedy v rámci okresů. A to dle sídla, které je exekutorům formálně dáno při jmenování. Někdy se také diskutuje o krajské působnosti exekutorů.

Nutno poznamenat, že princip teritoriality je v Evropě obvyklý, existují ale i státy, kde zakotven není – na Slovensku, v Albánii a Nizozemí. Z menších, srovnatelných států je teritoriální princip uplatňován v Belgii, Dánsku, Litvě, Lotyšsku, Maďarsku, Rakousku i Řecku. Někde také existuje spojení exekutora s majetkem v jeho obvodu (Itálie).

Ještě menší volbu by měl věřitel (a ještě menší motivaci exekutor) pokud by v rámci teritoria byly exekuce rozdělovány nahodilým způsobem, třeba ve stanoveném pořadí dle nápadu. Pokud by v územním obvodu byl jen jeden exekutor, tak by se z důvodu odstranění konkurence efektivita ještě snížila.

Zavedení principu teritoriality rozhodně není v zájmu oprávněného, ten by tím byl značně omezen, určitě by se zejména v malých obvodech (1-3 exekutoři) snížila jejich aktivita. Nepochybně by exekutoři rychle pochopili, jak učí ekonomická teorie za situace jiných omezení konkurence, že i s menší snahou a náklady dosáhnou sice menších, ale bezproblémových výnosů.

Na druhou stranu by se zavedením teritoriálního principu, a tím omezením konkurence, dosáhlo pravděpodobně vyšší nezávislosti a nestrannosti. A v řízeních, kde dochází k poměrně značným invazím do majetkové sféry osob, je nezávislost rozhodujícího orgánu významnou hodnotou. V současnosti je exekutor předpisy značně svázán, nicméně jejich výklad nepochybně umožňuje jisté uvážení.

Pro zavedení principu teritoriality mluví i prvek hospodárnosti řízení. Velká vzdálenost mezi exekutorem a povinným vede k určitému způsobu vedení exekuce. Například soupis movitých věcí je pak velmi nákladnou položkou, tedy jeho provedení z hlediska nákladů řízení. Teritorialita by jistě pomohla v případě exekuce prodejem nemovitých věcí, kdy při vícečetné exekuci každý exekutor činí všechny postupné kroky. Pokud dlužník zaplatí první dluh váznoucí na nemovitosti (např. těsně před dražbou) nastupuje další exekutor a opakuje celý proces. Nejen, že se vše v souvislosti s přípravou na dražbu platí znovu, ale hlavně to zase nějakou dobu trvá. Pokud by byla

věc u jednoho exekutora, ten by všechna řízení i za nynějšího stavu spojil a dražbu uskutečnil. Obecně je spojení do jednoho řízení efektivnější, vymáhající exekutor je seznámen s celkovou situací dlužníka a přijme vhodná opatření. S jedním exekutorem se také dá jednat, s více paralelně již obtížněji, když pro většinu kroků je třeba souhlasu všech exekutorů i oprávněných.

Velká vzdálenost exekutora je nevýhodou pro povinného i z hlediska komunikace s exekutorem, těžko se u něho např. opakovaně zastaví, aby ve věci s exekutorem jednal. I oprávněný může mít kvůli větší vzdálenost potíže, např. s nahlédnutím do spisu.

Otázku teritoriálního principu uzavírám ovšem s tím, že jeho zavedení by pro oprávněného nebylo výhodnější. Mezi exekutory jsou již nyní rozdíly, a to velké. Někteří s oprávněnými a povinnými velice dobře komunikují, což je nanejvýše důležité. Záleží také na snaze exekutorů vyhledávat majetek a jiná aktiva a na jejich energické součinnosti s dalšími orgány. A v tom jednoduše rozdíly jsou. „Masovým“ věřitelům, např. bankám, by se značně zvýšily náklady, pokud by musely komunikovat s prakticky všemi exekutorskými úřady v zemi. Nutno také poznamenat, že princip teritoriality protlačují menší, méně úspěšné exekuční úřady, ty velké se vyslovují pro status quo.

Princip teritoriality nám z hlediska vědeckého dále obnažuje problematičnost postavení exekutora na pomezí veřejného a soukromého práva. Je exekutor především elementem soudní moci? Nebo je to druh podnikání, za velmi přísných podmínek na základě státní koncese? Řešení této dichotomie není nasnadě. Dá se říci, že zákonodárce z nouze, aby byl schopen plnit ústavou zaručené právo, stanovil, že je nutná hmotná zainteresovanost. A trend je zjevný, státy začínají chápat, že bez soukromé iniciativy některé činnosti státu efektivně nefungují. Zřejmě je to i obecný směr, kdy se zjišťuje, že stát není všemocný, a opouští hospodářství (kde není schopen konkurence, pokud nemá monopol) a teď i přepouští veřejnou moc (dříve samosprávě, a nyní i soukromým osobám). Zatím tak činí v oboru občanského práva, např. v trestních věcech je to v Evropě (na rozdíl od některých států USA) nepředstavitelné.

Závěrem několik praktických poznámek k výběru exekutora. Oprávněný, který má jednu pohledávku za několik let, bude vybírat nahodile, a pravděpodobně vybere exekutora blízko svému bydlišti, případně bydlišti povinného, ve víře, že exekutor o něm bude třeba něco vědět. Lepší radu může dát věřiteli advokát, vystupuje-li v řízení.

Obvykle má totiž s jednotlivými exekutory zkušenosti a dokáže posoudit efektivitu činnosti jednotlivých exekutorských úřadů. Advokáti mají často i neformální (ústní) dohody, kdy exekutoři od takto předaných oprávněných např. nepožadují zálohy, či na věcech pracují o něco intenzivněji. Velké firmy či inkasní agentury pracující s velkým množstvím pohledávek, si dokážou „vyjednat“ ještě další výhody.

2.1.3 Exekutor a soud

Veřejnoprávní postavení exekutora je dáno nejen jeho mocí fakticky postihovat majetek povinného, ale zejména pravomocí autoritativně rozhodovat v průběhu řízení. Zákon dokonce ani nestanoví přesný výčet rozhodnutí, které může exekutor učinit. Tak je to u osob zmocněných k výkonu veřejné moci obvyklé. Exekuční řád jen generálně ve svém ustanovení § 52 odst. 2 stanoví, že exekutor je oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu. Přičemž nad to dle § 28 věty druhé e. ř. se úkony exekutora považují za úkony soudu.

Dovolím si malou odbočku k jiné, srovnatelné právnické profesi, k notářům. Co se týče jejich postavení, tak v rámci řízení o dědictví (což je soudní řízení) pověří soud notáře, aby jako soudní komisař provedl úkony v řízení o dědictví. Tak je stanoveno ustanovení § 38 odst. 1 o. s. ř., a třetí odstavec dodává, že „úkony notáře, které provedl jako soudní komisař, se považují za úkony soudu“. Notář pak dle § 175zd odst. 1 o. s. ř. připraví všechny podklady potřebné pro vydání usnesení a potvrzení soudu a návrhy na jejich znění. Shrnuto, notář nemůže rozhodovat a navíc jsou pro něj pokyny soudu závazné (viz poslední věta zmíněného odstavce).

Výše je vymezeno postavení soudního exekutora ve vztahu k úkolům spadajícím do pravomoci soudců a zaměstnanců soudu v řízení o výkon rozhodnutí. Dochází tím k vzájemnému vymezení působnosti soudního exekutora a exekučního soudu v rámci exekučního řízení. Z uvedeného prvního ustanovení (§ 52 odst. 2 o. s. ř.) implicitně plyne i vymezení postavení soudního vykonavatele a exekutora, exekutor je na rozdíl od soudního vykonavatele oprávněn v exekuční věci rozhodovat. Další rozdíl spočívá v tom, že soudní vykonavatel činí úkony ve výkonu rozhodnutí jménem státu (exekutor jménem svým).

Pravomoc, respektive meze exekutorovi rozhodovací moci (pro oprávněného často velice významné) jsou určeny ustanovením § 55 odst. 1 věta druhá e. ř.²⁶. Proti jednotlivým usnesením exekutora na místě soudu je možné se odvolat. Ovšem v mnoha případech o. s. ř. a také e. ř. instanční přezkum nepřipouští; pak je rozhodnutí konečné. Soud a exekutor nejsou v principu vůči sobě ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti, jak je tomu např. ve vztahu k soudnímu vykonavateli. Soud dává až na výjimky pokyny jen v rámci instančního postupu.

Když v exekučním řízení rozhoduje exekutor, má se za to, že jde o rozhodnutí na roveň postavené rozhodnutí soudu I. stupně (tedy okresního soudu). Z toho pak plyne, že o odvolání proti takovému rozhodnutí exekutora rozhoduje jako funkčně příslušný soud krajský. Z hlediska procesní ekonomie je toto ustanovení problematické. Vede ke krajskému centralizování a oddalování rozhodnutí. Je otázkou, zda by pro všechny zúčastněné (i soudy) nebylo komfortnější rozhodování o odvoláních svěřit do funkční příslušnosti okresních soudů, které spis beztak vedou. Dokonce i exekuční řád v případě rozhodnutí exekutora funkční příslušnost soudu okresního zakládá, např. u námitek proti příkazu k úhradě nákladů exekutora podle § 88 odst. 3 e. ř., který odkazuje na § 45 e. ř. tj. na soud okresní. Nemluvě o tom, že okresní soud je dle § 45 odst. 1 e. ř. věcně příslušným.

Co se týče pravomoci exekutora, je vždy otázkou, v čí prospěch svou nabytou moc použije, do jaké míry dokáže být nestranný v otázkách, které přímo ovlivňují jeho ekonomický profit – zejména tedy vylučování věcí z výkonu rozhodnutí, odklad a zastavení. Uvidíme, jaká v tomto směru bude statistika, kdy soud rozhodne rozdílně od exekutora. Od roku 2001 prakticky všechny novely přesouvaly rozhodování na exekutora; hlavním argumentem bylo odbřemenění soudů. Náklady úkonů pak nese povinný, případně oprávněný. Zajímavé v této souvislosti je, že na rozdíl například od Slovenska, není zpoplatněno samo nařízení exekuce.

Ale vraťme se k rozdělení rozhodování mezi soud a exekutora. Zákon výslovně určuje, že okresní soud v rámci výkonu rozhodnutí rozhoduje nebo činí úkony už jen v těchto procesních situacích:

---

²⁶ Zákonnodárce subtilně v první větě ustanovení rozlišuje, že „Při rozhodování postupuje exekutor obdobně dle občanského soudního řádu.“, kdežto v ustanovení § 52 odst. 1 jen „Nestanoví-li zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.“

1. vyloučení exekutora podle § 29 (o nákladech původního exekutora však rozhodne nový exekutor),
2. změna exekutora podle § 44b (o nákladech původního exekutora rozhodne nový exekutor),
3. odklad exekuce podle § 54, nevyhoví-li návrhu exekutor,
4. zastavení exekuce podle § 55, nevyhoví-li návrhu exekutor,
5. o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce podle § 88 odst. 3, nevyhoví-li námitkám exekutor,
6. o nástupnictví (§ 36 odst. 5 e. ř., § 107 a 107a o. s. ř.), pokud k němu dojde před vydáním usnesení o nařízení exekuce a odvolací soud (krajský soud), pokud k němu dojde v rámci odvolacího řízení o odvolání proti rozhodnutí o nařízení exekuce.

Krajský soud dále rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutím, které v exekučním řízení vydává exekutor, a to dle § 55c (spis krajskému soudu exekutor pošle přímo). V ostatních případech rozhoduje exekutor.

Pro demonstraci růstu exekutorské moci připomeňme, která rozhodnutí činil soud před 1. 1. 2013, tedy před nabytím účinnosti velké novely exekučního řádu. Do konce roku 2012 okresní soud rozhodoval o

1. místní nepříslušnosti podle § 35 odst. 2,
2. zastavení exekučního řízení podle § 39 odst. 3 (vady návrhu odstraňoval exekutor),
3. nařízení exekuce podle § 44 odst. 3, včetně souhlasu podle § 129,
4. rozhodnutí o nařízení exekuce bez návrhu podle § 66 odst. 4.

Nyní v těchto otázkách rozhoduje exekutor, případně se v těchto otázkách už nerozhoduje.

Novelami účinnými od 1. 11. 2009 a 1. 1. 2013 došlo k posílení pravomocí soudního exekutora ve smyslu možnosti vydávat rozhodnutí v zákonem stanovených případech. Soudní exekutor tak může činit řadu závažných rozhodnutí, v první fázi může rozhodnout o návrhu na odklad exekuce či návrhu na zastavení exekuce, dále soudní exekutor rozhoduje o vyškrtnutí věci ze soupisu, dokonce i vydává rozvrhové usnesení. Otázku rozdělení rozhodovací pravomoci soudu a soudního exekutora je třeba považovat za nanejvýš důležitou. Pro věřitele je samozřejmě výhodou, pokud rozhoduje orgán, který je hmotně zainteresován na svém rozhodnutí. Rozhodnutí exekutora nepochybně může kladně ovlivnit zároveň exekutora i oprávněného, jen výjimečně bude

rozhodnutí zároveň k ekonomickému prospěchu exekutora a zároveň povinného. Toto si musíme uvědomovat, pokud chceme zachování nezávislosti a nestrannosti exekučního řízení.

Pokud ovšem zákonodárce, v úmyslu snížit zatížení soudů, přenáší rozhodování na exekutora, měl by v zájmu právní jistoty účastníků řízení a jednotného výkladu i aplikace exekučního řádu, jasně stanovit pravidla pravomoci soudu a exekutora – je třeba likvidovat případy, kdy rozhodnutí stejného procesního obsahu mohou být vydávána exekutory i soudy. A také případy, kdy nerozhodne žádný z nich.

V současnosti jde zejména o rozhodnutí o zastavení exekuce s ohledem na novelu exekučního řádu účinnou k 1. 11. 2009, která umožnila exekutorovi, aby rozhodl o zastavení exekuce, pokud s tím účastníci souhlasí, resp. je-li tu návrh oprávněného. Dojde-li k takové situaci, je závazné to rozhodnutí, které bylo vydáno ve věci jako první. A to bez ohledu na to, zda bylo vydáno soudem či exekutorem.

Úvahy o poměru soudu a exekutora v otázce širě rozhodovací pravomoci lze uzavřít s tím, že přesouvání na exekutory vede k posilování práv oprávněného; vedle toho ovšem také k zahlcování odvolacích soudů. Nicméně prvoinstančnímu exekučnímu soudu se skutečně ulehčuje práce.

2.1.4 Odpovědnost exekutora za škodu

Exekutorům je standardně přisuzována objektivní odpovědnost za škodu²⁷. Jen výjimečně jsou názory propojující odpovědnost subjektivní s presumovaným zaviněním.

Exekutor objektivně odpovídá i za své zaměstnance. Obvykle jsou mezi liberační důvody při objektivní odpovědnosti řazeny neodvratitelné a nepředvídatelné přírodní události. Nověji Nejvyšší správní soud sp. zn. 13 Kse0 1/2011 ze dne 22. 3. 2012: „Soudní exekutor je objektivně odpovědný za fungování celého svého úřadu. Jedná se totiž o „monokraticky“ koncipované orgány veřejné moci, kde je odpovědností exekutora, koho zaměstnává, jakým způsobem si tyto pracovníky vybírá, jak je školí a organizuje jejich práci (viz zejména § 13 e. ř.). Exekutor by za své zaměstnance nebyl odpovědný pouze tehdy, pokud by tito jednali zjevně excesivně, exekutor by se od nich

---

²⁷ KASÍKOVÁ, M., KUČERA, Z., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), komentář*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2010, str. 62 a 92

distancoval a bylo by například prokázáno, že jednali v rozporu s jeho pokyny, resp. že je nerespektovali.“

Vedle odpovědnosti exekutora exekuční řád v § 32 odst. 3 dodává, že odpovědnost státu za škodu podle zvláštního předpisu není dotčena. Jde o to, na kom má poškozený oprávněný svou škodu uplatňovat nejdříve, na exekutorovi nebo na státu? Může žalovat i najednou? Připomeňme jen, že vůči státu by se postupovalo podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů²⁸. A stát tímto způsobem odpovídá objektivně, bez možnosti liberace.

Jakoby zbytková formulace ustanovení § 32 odst. 3 by nás mohla vést k subsidiaritě státní odpovědnosti (např. při úmrtí nebo nemajetnosti exekutora). Nicméně autorka se domnívá (a praxe je taková), že poškozený se může domáhat náhrady škody dle svého výběru, případně po obou subjektech. Plněním jednoho subjektu, zaniká odpovědnost druhého. Stát by disponoval regresním nárokem.

Co se týče širě odpovědnosti, tak také ta má své limity. V otázce odškodnění za snížení dobytnosti pohledávky judikoval Nejvyšší soud ve svém rozodnutí sp. zn. 28 Cdo 4641/2008 ze dne 23. 8. 2011: „Stát nemůže odpovídat za škodu způsobenou snížením dobytnosti pohledávky věřitele (poškozeného), pokud by věřitel i bez jakéhokoliv státního zásahu nemohl své právo fakticky vymoci. Majetková situace dlužníka má vliv na určení výše škody způsobené nesprávným úředním postupem.“

Připomeňme jen, že exekutor musí být pro svou exekuční činnost pojištěn.

2.1.5 Náklady exekuce

Otázka nákladů exekuce je rozsáhlá a samostatná, z praktického hlediska často klíčová. Pro oprávněného jsou náklady důležité zejména v případě, že nejsou vymoženy na povinném pro jeho nemajetnost, pak totiž nastává „konkurence“ oprávněného a exekutora. Jiná konfliktní situace nastává, když náklady značně převyšují vymáhané plnění, taková situace ovšem tíží povinného. Zvláštním případem, zatěžujícím však i oprávněného, je varianta, že relativně velké vymožené prostředky stačí stále jen k pokrytí nákladů exekuce a exekuce nepřináší nic právě oprávněnému.

---

²⁸ Orgánem, u kterého se škoda způsobená exekutorem povinně musí uplatnit je Ministerstvo spravedlnosti ČR

Tři subjekty exekučního řízení – exekutor, oprávněný a povinný se mohou dostat do sporu, a rozhoduje mezi nimi čtvrtý subjekt exekučního řízení, tedy soud. Vedle šíře (a mezi) oprávnění exekutora je diskuze nad náklady exekuce hlavním tématem na poli teorie, legislativy a rozhodovací praxe soudů. Oblast prošla složitým vývojem ovlivněným změnami příslušných ustanovení zákonů a judikaturou soudů, zejména Ústavního soudu ČR. Judikatura se liší a vyvíjí nejen mezi soudy různých stupňů, ale dokonce i mezi senáty jediného soudu.

Z další široké problematiky nákladů exekuce vybírám pro tuto práci ty aspekty, které se vztahují k oprávněnému, a naopak opomím situace, kdy se jedná o střet zájmů exekutora a povinného.

Nejprve je třeba brát do úvahy, že za exekuční činnost exekutorovi náleží:

- a) odměna,
- b) náhrada hotových výdajů,
- c) náhrada za ztrátu času při vedení exekuce a náhrada za doručení písemností, a
- d) je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, rovněž DPH.

Náklady exekučního řízení jsou tvořeny na jedné straně náklady exekuce a na straně druhé náklady oprávněného²⁹.

Jednotlivé položky započítávané do nákladů exekuce vypočítává exekuční řád taxativně, jsou to

- a) odměna exekutora (základem pro určení odměny za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění nezahrnujícího náklady exekuce a náklady oprávněného)³⁰,
- b) náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů,
- c) náhrada za ztrátu času při exekuci a náhrada za doručení písemností,

---

²⁹ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 515

³⁰ S chápáním odměny, nákladů a vymezením předmětu exekučního řízení souvisí i problematika tzv. sekundárního předmětu exekuce. Vykonává-li se exekuční titul znějící výhradně na nepeněžité plnění, například vyklízí-li nemovitost, je primárním předmětem výkonu pouze tato povinnost. Jestliže však oprávněnému vzniknou během exekučního řízení náklady, je třeba zabezpečit, aby náklady oprávněného byly během exekuce rovněž saturovány. To znamená, že exekutor musí vést dvojí exekuci – jednak na primární předmět exekuce, tedy např. odebrání věci, jednak na sekundární předmět exekuce, tedy na vymožení nákladů oprávněného souvisejících s exekucí. K. Svoboda (SVOBODA, K. Lze vést současně soudní i exekutorskou exekuci? *Bulletin advokacie*. 2011, roč. 10, č. 6) k této otázce uvádí, že pokud musí exekutor vést exekuci na dvojí typově odlišné plnění (jednak vyklizením nemovitosti, jednak vymožením finančních nákladů exekuce vynaložených oprávněným), je třeba v jeho odměně zohlednit obě tyto činnosti. Exekutor ovšem takto nemůže postupovat, jestliže primární i sekundární předmět exekuce zní na tentýž typ plnění (tedy na peněžité plnění). Při exekucích na peněžité plnění, tak odměna za vymožení nákladů exekuce nenáleží.

- d) příp. odměna a náhrada nákladů správce podniku,
- e) DPH je-li exekutor nebo správce podniku plátcem DPH.

Náhrada účelně vynaložených cestovních výdajů a náhrada za ztrátu času je ovšem nákladem exekuce ve vztahu k povinnému jen do výše stanovené prováděcím předpisem. Účelně vynaložené cestovní výdaje a ztrátu času přesahující částku dle prováděcího předpisu hradí exekutorovi oprávněný. Možná je však rozlišování toho, co exekutorovi náleží a nákladů exekuce poněkud nadbytečné.

Podrobnou úpravu odměny a náhrad exekutora vedle exekučního řádu upravuje prováděcí předpis, kterým je vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora (exekutorský tarif), ve znění pozdějších předpisů. V rozhodovací činnosti Ústavního soudu ve věcech nákladů exekuce je patrný důraz na souvislost mezi skutečnou exekuční činností soudního exekutora a vymožením pohledávky, a to při zohlednění aktivity povinného, která není bezprostředně vynucená kroky dotýkajícími se konkrétně majetkové podstaty povinného. Ústavní soud přitom ve vztahu k jakémukoliv rozhodování o nákladech zdůrazňuje, že nesmí být formálně mechanické, ale musí zohledňovat konkrétní okolnosti daného případu.

Náklady oprávněného jsou pak tvořeny náklady účelně vynaloženými k vymáhání nároku³¹.

Zákon exekutorovi zásadně umožňuje, aby na oprávněném požadoval složení zálohy na náklady exekuce v přiměřené výši³². Pravidla pro určení konkrétní výše stanoví exekuční tarif. Zákonodárce považuje složení zálohy za nanejvýš důležité, když s neplněním této povinnosti uložené oprávněnému spojuje možnost odmítnout provést požadovaný úkon pro exekutora³³. Exekutor oprávněného vyzývá ke složení náhrady neformálně, pro výzvu není stanovena forma rozhodnutí. Taktéž čerpání prostředků tvořících zálohu na náklady může exekutor činit bez dalšího, exekutor o tom nevydává usnesení ani jiné rozhodnutí. Po složení zálohy vyvstává otázka, jakou roli následně sehrává při rozhodování o nákladech exekuce. Zákon ji řeší stanovením toho, že spotřebovaná část zálohy se nevrací a stává se nákladem oprávněného. Je-li tedy hrazení nákladů uloženo povinnému, spotřebovanou část zálohy uhradí oprávněnému spolu

---

³¹ ustanovení § 81 odst. 2 e. ř.

³² ustanovení § 90 odst. 3 e. ř.

³³ ustanovení § 30 e. ř.

s ostatními náklady. Pokud by měl náklady hradit oprávněný, bude jejich výše činit o tolik méně, kolik již zaplatil formou zálohy.

Co se týče hrazení nákladů, není překvapující, že náklady exekuce hradí exekutorovi povinný, který má rovněž povinnost uhradit náklady oprávněnému³⁴. Uvedené však neplatí bezvýjimečně. Velice důležitou otázkou představuje náhrada nákladů v případě zastavení exekuce³⁵, kdy zákon stanoví, že náklady hradí ten, kdo zastavení způsobil. Výslovně pak upravuje situaci zastavení exekuce pro nemajetnost povinného a určuje, že vynaložené výdaje exekutora mu hradí oprávněný. Ustanovení prošlo vývojem ovlivněným rozhodováním Ústavního soudu.

Ustanovení se nyní vykládá tak, že též při zastavení exekuce pro nemajetnost je třeba posuzovat, zda zavinění za zastavení exekuce nese skutečně oprávněný, nepostačí prosté zjištění, že došlo k zastavení pro nemajetnost povinného bez dalšího³⁶.

Exekutor a oprávněný mezi sebou mohou uzavřít dohodu o vedení exekuce³⁷, která bude určovat smluvní odměnu exekutora. Tato smluvní odměna však netvoří náklady exekuce. Oprávněný tuto odměnu platí ze svého, obvykle se hradí z plnění vymoženého exekutorem. Smluvní odměna se hojně využívala po přijetí exekučního řádu na počátku tisíciletí. V následném období, a to zejména vlivem určité konkurence mezi exekutory, tato odměna v praxi poněkud mizí.

Vymáhání nákladů exekuce uskutečňuje exekutor vydáním exekučního příkazu k úhradě nákladů³⁸, to platí v případě, že o nákladech rozhodoval exekutor. Obvykle je hradí povinný, může se stát, že zavinění na zastavení exekuce má oprávněný. Například proto, že na základě exekučního návrhu soud nařídil exekuci, přestože exekvovaná povinnost byla již dříve zcela splněna. Soudce (exekutor) se i za takových okolností musí postarat o to, aby exekuce nebyla zastavena dříve, než oprávněný splní svoji povinnost k úhradě nákladů exekuce. Pokud oprávněný tuto povinnost plní dobrovolně, problém nenastane. Nesplní-li však oprávněný tuto svoji povinnost dobrovolně, exekutor nemá v dané exekuci prostředky, jak ho ke splnění povinnosti k náhradě nákladů donutit. Exekuce totiž není vedena proti oprávněnému, ale jen vůči povinnému, příkaz k úhradě nákladů exekuce (§ 88 e. ř.) může jít jen na úkor povinného. Dovojuje

---

³⁴ ustanovení § 81 odst. 2 a 3 e. ř.

³⁵ ustanovení § 89 e. ř.

³⁶ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2010, sp. zn. III ÚS 455/08

³⁷ ustanovení § 90 odst. 2 e. ř.

³⁸ ustanovení § 88 e. ř.

se, že stíhá-li povinnost k náhradě nákladů exekuce oprávněného, lze tuto povinnost, nebyla-li splněna dobrovolně, vykonat až v exekuci, která bude nynější exekuci následovat. Rozhodnutí o náhradě nákladů exekuce pak bude exekučním titulem. Je to výjimka z pravidla, že povinnost uložená během exekuce musí být během téže exekuce vykonána. A pro oprávněného nastává diskomfortní situace, nejen že hradí náklady exekuce vůči původně povinnému, hradí také náklady exekuce proti sobě. Exekuce tedy za těchto okolností plodí další exekuci. V takových případech se také dosavadní povinný může stát potenciálním oprávněným pro exekuci jen pro vymáhání nákladů primární exekuce.

Ale zpět k řádnému průběhu – exekutor vydá exekuční příkaz k vymožení nákladů, ten se doručí povinnému a oprávněnému. Proti exekučnímu příkazu je přípustný opravný prostředek, kterým jsou námitky. Námitkám exekutor buď zcela vyhoví, nebo je postoupí k rozhodnutí exekučnímu soudu. Pro jejich vyřízení má soud stanovenou poměrně přísnou patnáctidenní lhůtu. Soud rozhoduje jednoinstančně. Správnost exekutorova rozhodnutí o jeho vlastní odměně a nákladech, ověřuje soud prakticky v režimu úplné apelace. Soud může příkaz na základě námítky nahradit svým vlastním rozhodnutím, taktéž může exekuční příkaz zrušit a věc exekutorovi vrátit k novému rozhodnutí.

Lze mít za to, že exekutor není při vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce skutečně nestrannou osobou. Stranám řízení (někdy i oprávněnému) ukládá povinnosti, z nichž on sám má přímý prospěch. Příkaz exekutora k úhradě nákladů exekuce není nestranným aktem moci soudní. Ale nestrannost rozhodování je nejzákladnější vlastností soudního konání. Prvním skutečně nestranným orgánem, který se k námitce ze strany povinného zabývá korektností příkazu, je až soud při rozhodování o námitkách. Ústavní soud má za to, že exekutor má během řízení o námitkách vůči svému příkazu k úhradě nákladů exekuce postavení účastníka řízení. Je tedy postaven na roveň oprávněnému a povinnému. A může tak vůči rozhodnutí exekučního soudu podat ústavní stížnost v případě, že soud změnil příkaz k úhradě nákladů exekuce v jeho neprospěch. Ústavní soud judikuje tak, že soud musí dát exekutorovi možnost se k věci vyjádřit.

Vlivem jednoinstančnosti neexistuje sjednocení rozhodovací praxe prostřednictvím soudů vyšších stupňů. Tuto funkci může plnit v nejkřiklavějších

případech Ústavní soud, když rozhoduje o ústavních stížnostech; ústavní stížností je možno rozhodnutí o námitkách napadnout pro rozpor s ústavním pořádkem. Ústavní soud vstupuje do rozhodování o nákladech řízení také v případech zastavení exekuce soudním rozhodnutím, které sice instančnímu přezkumu podléhá, nicméně z iniciativy účastníků řízení se věc před Ústavní soud nakonec dostane.

Ústavní soud v prvních pěti letech účinnosti exekučního řádu alespoň částečně exekutorům přiznával právo na náklady exekuce. Někdy (nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2005, sp. zn. II. ÚS 372/04, nález Ústavního soudu ze dne 23. 02. 2006, sp. zn. I. ÚS 290/05) i tím způsobem, že pokud by nebylo možno náklady přiznat vůči povinnému, pak je nutno povinnost uložit oprávněnému. Nebralo se v úvahu procesní zavinění oprávněného. Plénum Ústavního soudu došlo k zásadě procesního zavinění za zastavení exekuce. Plénum Ústavního soudu ve svém stanovisku ze dne 12. 9. 2006, Pl. ÚS-st. 23/06 uvádí: „Není porušením čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jestliže obecný soud při rozhodování o nákladech exekuce v případě, že je exekuce zastavena pro nedostatek majetku na straně povinného a na straně oprávněného nelze shledat procesní zavinění za zastavení exekuce (při respektování požadavku náležité opatrnosti a uvážlivosti), přizná exekutorovi náhradu nákladů řízení vůči povinnému.“ Podobně již nález Ústavního soudu ze dne 14. 04. 2006, sp. zn. III. ÚS 282/06 a nález Ústavního soudu ze dne 15. 01. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1903/07.

Ustanovení § 87 až § 89 e. ř. nelze interpretovat bez souvislostí vyplývajících z obecné úpravy nákladů řízení o výkonu rozhodnutí (ustanovení § 270 a § 271 o. s. ř.), neboť ustanovení exekučního řádu vystihují jen zvláštnosti exekučního řízení. Jinak se uplatní obecná úprava o. s. ř. (ustanovení § 52 odst. 1 e. ř.). V případě zastavení exekuce se na vztah mezi oprávněným a exekutorem vztahuje výslovně ustanovení § 89 e. ř. Zákon tak doplňuje ustanovení § 271 o. s. ř. o úpravu nákladů, na něž občanský soudní řád pamatovat nemohl a otevírá tak prostor k vymezení procesního vztahu k dalšímu subjektu - exekutorovi, a to výlučně vůči oprávněnému (pokud jde o povinného, platí zde ustanovení § 87 odst. 3 e. ř.). Jinak pro rozhodování o nákladech exekuce, pokud byla zastavena, platí kritéria obsažená v ustanovení § 271 o. s. ř. Z výše uvedeného vyplývá, jak to uvedl i Ústavní soud ve svých rozhodnutích (usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2008, sp. zn. III. ÚS 2615/07 a nález Ústavního soudu ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. III. ÚS 1226/08), že při rozhodování o nákladech exekuce je třeba zkoumat

otázku procesního zavinění toho kterého účastníka na zastavení exekuce, tedy že nelze automaticky předmětnou povinnost ukládat oprávněnému, a tedy, jak je naznačeno výše, ani povinnému, ale vždy je třeba zkoumat, jaké důvody k zastavení exekuce vedly, jak na to pamatuje ustanovení § 271 o. s. ř.

Do hry opačně vstoupil zákonodárce novelizací ustanovení § 89 e. ř., přijatou zákonem č. 347/2007 Sb. Dle tohoto zákona v případě nemajetnosti povinného stihá povinnost k úhradě nákladů exekuce oprávněného. Ovšem Ústavní soud zareagoval konzervativně a nový zákon především odmítal aplikovat na věci běžící a věci vzniklé po účinnosti zákona posuzoval opět blízko své předchozí doktríně.

Další složitější problémy nastanou tehdy, pokud exekutor plnění nevymůže, protože dluh byl splněn nebo je tu důvod pro zastavení. Jde o případy, kdy je pohledávka uhrazena oprávněnému po podání návrhu na nařízení exekuce, avšak před pověřením k exekuci, resp. po pověření exekutora k exekuci, nicméně předtím, než pověření exekutor doručí povinnému. Dále pak tehdy, kdy je pohledávka uhrazena dobrovolně k rukám oprávněného nebo exekutora, aniž by došlo k provedení exekuce. A ještě pokud je exekuce zastavena podle některého z písmen ustanovení § 268 o. s. ř. Skutečnost, že dlužník splnil svou povinnost dobrovolně bez přímé exekuce, je proto třeba zohlednit, neboť základem pro určení odměny za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění. Pokud pověřenému soudnímu exekutorovi žádné náklady v souvislosti s prováděním exekuce nevznikly, protože povinný povinnost splnil dobrovolně, a to ještě před tím, než mu došlo usnesení o nařízení exekuce, tak základem pro určení odměny musí být nulová částka³⁹. Již dříve pro pozdější úhradu dluhu (tedy provedenou po nařízení exekuce) Ústavní soud traktoval, že při stanovení výše odměny exekutora je třeba zohlednit, že povinný, byť po nařízení exekuce, splní svou pohledávku "dobrovolně", bez přímé exekuce, resp. ještě před jejím vynuceným provedením; výše odměny by dle názoru Ústavního soudu zde neměla vycházet pouze z výše vymoženého plnění, ale měla by "odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce". Tato tematika se však již dotýká především povinného. Zajímavé je, že se vytvořila koncepce tzv. přímé a tzv. nepřímé exekuce. Přímou exekucí je exekuce, o jejíž vykonání se zasloužil exekutor svojí aktivní činností směřující k přímému

---

³⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 19. ledna 2012, sp. zn. II. ÚS 3726/11

uspokojení nároku oprávněného – například prodejem věci. Nepřímou exekucí je pak ta exekuce, v jejímž rámci došlo k „dobrovolnému“ plnění povinného, aniž by bylo třeba, aby exekutor přistoupil ke zpeněžení. Dobrovolným plněním se rozumí takové plnění povinného, k němuž nedošlo přímou aktivitou exekutora, nýbrž úkonem povinného během exekuce. Má se za to, že vydání exekučního příkazu ještě není činností, která směřuje k bezprostřední realizaci exekučního titulu.

Poměrně rozsáhlá a významná je judikatura k otázce nákladů uplatnitelných vůči povinnému, v tomto směru dochází ke komunikaci mezi Ústavním soudem a zákonodárcem, podmínky pro výši těchto nákladů se zpřesňují a zpřísňují. Vzhledem k zaměření práce to však není významné.

Otázka nákladů exekuce je široká, prakticky by vydala na samostatnou práci. Autorka se pokusila pojednat o základních otázkách, které jsou nyní frekventovány na soudech a v nauce. Uplatnila především hledisko oprávněného, jinak jde však o zásadní téma zejména pro povinného a exekutora.

2.2 Oprávněný a třetí osoby

Věřitel má právo vůči dlužníkovi, tedy osobě právně zavázané; o řešení jejich právních vztahů tato práce dominantně pojednává. Zde nicméně nastíním také právní nástroje věřitele vůči třetím osobám, tj. osobám, které s ním zatím nejsou v právním vztahu. Právní vztah mezi oprávněným a takovou třetí osobou vzniká teprve činností povinného. Dlužník, který nechce splnit svůj dluh, tenduje k vyvádění svých aktiv z dosahu věřitele.

Zákonodárce především reguluje činnost dlužníka po vzniku závazku. Správně předpokládá, že povinný, který dobrovolně neplnil, ač mu je jeho povinnost vůči oprávněnému známa, se bude často snažit nadále se plnění ve prospěch oprávněného vyhnout. Ne výjimečně se o to bude povinný snažit formou „ukrývání“ svého exekucí postihnutelného majetku, zejména se bude pokoušet svůj majetek převádět účelově na jiné osoby. Tyto třetí osoby často ani nemusí jednat v úmyslu napomáhat věřiteli, jejich jednání však nějakým způsobem zkracuje práva oprávněného.

2.2.1 Neplatnost právního úkonu, odporovatelnost

Jednou z možností obrany oprávněného je postih majetku, který již v danou chvíli vlastní někdo třetí. Zákonodárce k tomu účelu přisuzuje některým úkonům povinného neplatnost, případně odporovatelnost.

Neplatnost je taková vlastnost právního úkonu, která způsobuje, že se na něj hledí, jako by nevznikl⁴⁰. Neplatnost se dělí na absolutní a relativní. Absolutní neplatnost je dána ze zákona a jejím důsledkem je, že se na úkon hledí, jako by nebyl učiněn, aniž by byl za neplatný soudem proklašován, či jinak napadán. Naopak účinky relativně neplatného úkonu jsou zachovány, dokud jich není zbaven jednostranným prohlášením toho, kdo je neplatností dotčen⁴¹. K absolutní neplatnosti přihlíží soud ex offo, k relativní neplatnosti jen na návrh účastníka.

Co se týče neplatnosti úkonů při probíhající exekuci, je zde úzká souvislost s institutem tzv. generálního inhibitoria a jako zásadní se jeví ustanovení § 44a odst. 1 e. ř. Inhibitorium je důsledkem nařízení exekuce a zakazuje se jím povinnému jakkoli nakládat svými majetkovými hodnotami (mimo taxativně vyjmenované případy)⁴². Účelem je zabránit povinnému, aby svůj majetek převedl na jiného, případně zatížil a tím jej znehodnotil s úmyslem zabránit provedení exekuce na tomto svém majetku. Zákon pak vyjadřuje jednoznačně, že úkony nerespektující uvedený zákaz jsou neplatné. Jedná se zde o neplatnost relativní, které se může dovolávat exekutor a dále oprávněný (příp. přihlášený věřitel) k zajištění uspokojení vymáhané pohledávky. Institut totiž slouží k ochraně oprávněného a příp. přihlášených věřitelů, uplatní se tak jen při jejím prosazování⁴³.

Odporovatelnost právního úkonu je institut sloužící výlučně k ochraně věřitele vymáhané pohledávky proti úkonům učiněným v úmyslu zkrátit uspokojení této věřiteli pohledávky (tj. in fraudem creditoris). Obecnou úpravu odporovatelnosti obsahuje občanský zákoník ve svém ustanovení § 42a⁴⁴. Je třeba zdůraznit, že

---

⁴⁰ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. *Občanské právo hmotné 1*, 5. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, str. 141

⁴¹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. *Občanské právo hmotné 1*, 5. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, str. 141

⁴² WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 499

⁴³ rozsudek NS ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 31 Cdo 4545/2008

⁴⁴ budoucí právní úprava zavádí terminologickou změnu, od 1. 1. 2014 nově půjde o relativní neúčinnost, srov. ustanovení § 589 a násl. zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník. Co do obsahu zůstane institut po rekodifikaci bez zásadních změn.

odporovatelný právní úkon je vždy platným právním úkonem, který pouze ztrácí účinnost vůči konkrétní osobě. Naopak vůči třetím osobám zůstává platnost i účinnost úkonu beze změny⁴⁵.

Odporovatelnost znamená možnost zbavit úkon právních následků vůči věřiteli, a to formou pravomocného rozhodnutí soudu na základě návrhu věřitele. Jedná se o tzv. relativní bezúčinnost úkonu vůči tomuto zkrácenému věřiteli⁴⁶.

Pro možnost využití odporovatelnosti úkonu jako obrany věřitele je lhostejno, zda napadaný úkon byl úplatný či bezúplatný, případně zda šlo o darování nebo kupní smlouvu. Zákon jako podmínku odporovatelnosti uvádí jednoduše skutečnost, že osoba, jež byla druhou stranou úkonu, věděla o dlužníkově úmyslu zkrátit věřitele⁴⁷. Nicméně ulehčuje věřiteli procesní postavení v případech, kdy je druhou stranou osoba dlužníkovi blízká (ustanovení § 116, § 117 OZ). Zde je totiž stanovena vyvratitelná právní domněnka, že úmysl dlužníka byl této osobě znám, leda že jej ani při náležitě pečlivosti nemohla poznat. Odporovat je možné úkony učiněné dlužníkem v posledních třech letech, a to vůči osobě, v jejíž prospěch byly učiněny nebo které z nich vznikl prospěch.

Procesním nástrojem pro uplatnění odporovatelnosti úkonu je zmíněný návrh věřitele soudu, tzv. odpůřčí žaloba. Jedná se o určovací žalobu, v jejímž petitu věřitel (který má vykonatelnou pohledávku) navrhuje určení, že úkon provedený dlužníkem je vůči němu neúčinný⁴⁸. Pasivní legitimaci bude mít ve sporu osoba, v jejíž prospěch byl napadený úkon učiněn. Důsledkem rozhodnutí soudu příznivého pro žalobce je pak možnost domáhat se na základě exekučního titulu vydaného vůči dlužníkovi postižení toho, co odporovaným úkonem z majetku dlužníka ušlo, a to na osobě, v jejíž prospěch byl úkon učiněn⁴⁹. Oprávněný v exekuční řízení tak podá nový návrh na nařízení exekuce, jehož podkladem bude původní exekuční titul ve spojení právě s rozsudkem, vyslovujícím relativní bezúčinnost právního úkonu⁵⁰.

---

⁴⁵ ŠTIKA, M. Využití institutu odporovatelnosti pro účely exekučního řízení. *Komorní listy*. 2013, roč. 5, č. 2

⁴⁶ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. *Občanské právo hmotné I*, 5. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 144

⁴⁷ ustanovení § 42a odst. 2 OZ

⁴⁸ rozsudek NS ze dne 17. 5. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4369/2010

⁴⁹ TRIPES A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 68

⁵⁰ rozsudek NS ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1703/96

Opomenout nelze skutečnost, že věřitel nemůže úspěšně napadat jakýkoliv úkon dlužníka, kterým za dané situace převede svůj exekvovatelný majetek na jiného. Musí se jednat o úkon skutečně znemožňující uspokojení věřitelovi pohledávky. Jednoduše, pokud dlužník i po provedení takového úkonu disponuje majetkem dostatečným pro uspokojení věřitelovi pohledávky, věřitel se spokojí s uspokojením své pohledávky z jiného dlužníkovy majetku.

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že institut odporovatelnosti právního úkonu nachází v souvislosti s exekučním řízením využití v době do počátku platnosti generálního inhibitoria⁵¹. Poté je již ochrana věřitele v tomto směru zajištěna jinak, jak je to popsáno výše.

Z hlediska praktického, a rozhodně i teoretického, je zajímavé ustanovení § 260h o. s. ř., které stanoví, že úkony povinného, kterými převedl či zatížil svůj majetek po předvolání k prohlášení o majetku, jsou „vůči oprávněnému neúčinné“. Ustanovení nenavazuje obvyklou podmínkou, že oprávněný se musí neplatnosti dovolat u soudu. Vyplývá tedy, že takové úkony jsou neplatné ze zákona⁵², což by značilo, že nepůjde o odporovatelnost ani o neplatnost relativní, kterých je třeba se, dle poznatků právní teorie, dovolat. Nejedná se však ani o neplatnost absolutní, jelikož taková neplatnost působí vždy erga omnes, nikoliv pouze vůči konkrétní osobě, jak je tomu v předmětném ustanovení. Nicméně praktické důsledky jsou takové, že pokud bude po doručení předvolání k prohlášení o majetku povinný činit dispozice se svým majetkem, budou tyto úkony vůči oprávněnému neúčinné bez dalšího a tento je tak chráněn.

2.2.2 Obrana proti vylučovací žalobě

Exekutor se snaží postihnout aktiva povinného, v případě zvolení prodeje movitých věcí jako způsobu výkonu, se provádí soupis v bytě povinného. V bytě povinného se mohou ovšem nacházet i věci jiných osob. Tyto jiné, třetí osoby pak před soudem musí prokázat své vlastnické právo, chtějí-li zabránit provedení exekuce na svých movitých věcech. Jejich návrh soudu označujeme jako vylučovací žalobu. Tomuto obrannému prostředku (může jít o účelové tvrzení směřující k ochraně věci

---

⁵¹ ŠTIKA, M. Využití institutu odporovatelnosti pro účely exekučního řízení. *Komorní listy*. 2013, roč. 5, č. 2

⁵² TRIPES A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 108

povinného) musí oprávněný následně čelit. Jedná se o procesní, nikoliv hmotněprávní⁵³ žalobu, jejíž povaha není určovací⁵⁴ (předmětem tedy není určení vlastnického práva).

Vylučovací žaloba zakládá tzv. incidenční spor⁵⁵, tj. spor vzniklý během exekučního řízení, který ale v tomto není možné z povahy věci vyřešit. Žalobou tak bude zahájeno další řízení, odlišné od řízení exekučního, to do vyřešení incidenčního sporu nepokračuje.

Žaloba slouží k tomu, aby osoba, která tvrdí, že je vlastníkem věci, jež má být předmětem exekuce (byla zahrnuta do soupisu věcí určených k prodeji), uplatnila svoje právo a dosáhla vyloučení dané věci z možnosti provést na ní exekuci. Jde tedy o nástroj obrany třetích osob, nikoliv samotného povinného, ač je takto někdy v rozporu se zákonem používána, o čemž pojednám níže.

V řízení o vylučovací žalobě je oprávněný stranou žalovanou a žalobcem je pak ona třetí osoba, která tvrdí, že má mít k předmětné věci vlastnické právo. Z hlediska oprávněného je zásadní rozdělení procesních práv a povinností v řízení. Důkazní břemeno ohledně prokázání vlastnického práva k věci totiž musí v řízení unést právě žalobce, ten tedy musí prokázat, že věc je jeho vlastnictvím, nikoliv vlastnictvím povinného. Postavení oprávněného (zde žalovaného) je tak poměrně silné – pouze čeká, zda žalobce svoje tvrzení bude schopen dostatečně doložit. Pokud se to žalobci podaří, je důsledkem zastavení exekučního řízení ohledně dané věci (příp. věcí)⁵⁶.

Jak jsem již naznačila, vylučovací žaloba není bohužel užívána pouze ke svému účelu, kterým je ochrana třetích osob před neoprávněným poškozením jejich majetku v souvislosti s exekucí vedenou proti povinnému. Stává se, že žalobu považují za svůj obranný prostředek sami povinní a pokoušejí se prostřednictvím třetích osob, nejčastěji příbuzných, zejména těch žijících ve společné domácnosti, vyloučit z exekuce svoje věci, které by dle zákona postiženy být měly. Obtížnou úlohu tak mají zejména soudci při rozhodování, jaké důkazy postačí při prokazování vlastnictví k věci. Oprávněný by však neměl pasivně přihlížet a čekat, jak soudce překládané důkazy posoudí. Měl by zejména aktivně navrhopat protidůkazy. Vhodným důkazním prostředkem bude výslech účastníka – žalobce, tedy osoby, která tvrdí, že je vlastníkem předmětné věci. Zkušený

---

⁵³ TRIPES A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 169

⁵⁴ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 486

⁵⁵ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 485

⁵⁶ ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) o. s. ř.

advokát často dokáže obratně kladenými otázkami zjistit, zda osoba skutečně vlastnické právo k věci nabyła, či zda se jedná pouze o zastírací manévr vychytralého povinného, zneužívajícího třetí osoby. Dále by měl oprávněný v řízení žádat, aby vlastnictví bylo prokázáno s co nejvyšší mírou pravděpodobnosti, zejména aby žalobce předložil listinné důkazy o nabytí vlastnického práva, nejlépe doklady o koupi věci. Pokud důkazy žalobce neprokazují jednoznačně vlastnictví věci, oprávněný musí nekompromisně trvat na zamítnutí žalobního návrhu, a to s přesvědčivou argumentací vůči soudu. Je třeba, aby v řízení bylo soudu zřejmé, že žalovaný se aktivně žalobě brání a nepřipustí žádné, ani sebemenší mezery v odůvodnění rozhodnutí soudu.

Žalovaný taktéž může pro co nejúčinnější obranu svých práv kontrolovat, zda osoba navrhuující vyloučení věci dodržuje veškeré zákonné procesní náležitosti, kterých při vyloučení věci z exekuce není málo. Bude se jednat o náležitosti jednotlivých podání, dodržování lhůt pro učinění úkonů, atd. Zajímavou otázkou je, zda podmínkou úspěšného podání vylučovací žaloby je či není předchozí návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu⁵⁷, jako součást exekučního řízení. Úpravu institutu nalezneme v ustanovení § 68 e. ř. Návrh musí být podán příslušnému orgánu, a to v předepsané lhůtě⁵⁸. Následně musí být samotná vylučovací žaloba podána taktéž ve lhůtě, která dle zákonné dikce běží právě od rozhodnutí o podaném návrhu na vyloučení⁵⁹. Z uvedeného by tak bylo možno logickým výkladem dovodit, že návrh na vyloučení věci ze soupisu je podmínkou další procesní obrany vlastníka věci, tedy podání vylučovací žaloby. Přesto však rozhodovací praxe ohledně vztahu návrhu na vyloučení a vylučovací žaloby není prozatím jednoznačná, a diskuze je vedena také v kruzích odborných⁶⁰.

Kontrola dodržení uvedených podmínek je samozřejmě věcí příslušných orgánů, nicméně není na škodu, když oprávněný sám na ně dohlédne, případné nedodržení pak může namítat následně ke své obraně.

Za speciální případ vylučovací žaloby považují někteří autoři⁶¹ žalobu manžela povinného, podanou k obraně věci, které nespádají do společného jmění manželů.

---

⁵⁷ institut zavedený do Exekučního řádu novelou účinnou k 1. 11. 2009

⁵⁸ ustanovení § 68 odst. 1 EŘ

⁵⁹ ustanovení § 68 odst. 4 EŘ

⁶⁰ SVOBODA, K. Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou a návrhem. *Komorní Listy*. 2011, roč. 3, č. 4

⁶¹ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 486

2.2.3 Manžel povinného

Exekuční řízení je vedeno proti zpravidla proti jedné osobě – povinnému. Jedná se o toho, kdo má povinnost plnit vůči oprávněnému a tato povinnost mu byla stanovena vykonatelným rozhodnutím soudu nebo jiným exekučním titulem⁶². K nucenému uspokojení pohledávky tak dojde z majetku povinného nebo z jeho příjmů. Avšak ani v oblasti exekuce, stejně jako v četných jiných oblastech, nelze zanedbat institut společného jmění manželů. Pokud tedy povinný má manžela, nutně vzniklo společné jmění manželů a je třeba na to v průběhu exekuce brát zřetel. Co více, tato skutečnost bude často pro oprávněného výhodou, zejména pak po novele exekučního řádu provedené k 1. 1. 2013.

Společné jmění manželů je hmotněprávní institut, úpravu bychom hledali v příslušných ustanoveních občanského zákoníku⁶³. Jeho podstatou je, že veškerá majetková práva, která manželé za trvání manželství nabyli, se stávají předmětem jejich společného jmění. Obsahem společného jmění je jak majetek, tak závazky⁶⁴. Nicméně i za trvání manželství existuje majetek, který patří pouze jednomu z manželů, tzv. majetek ve výlučném vlastnictví. Pro účely práce je nanejvýš důležité ustanovení § 145 odst. 3 OZ: „Závazky, které tvoří společné jmění manželů, plní oba manželé společně a nerozdílně.“

Nicméně od právě uvedené úpravy hmotného práva je třeba odlišit úpravu procesněprávní, která nás, s ohledem na téma práce, zajímá více. Úprava občanského soudního řádu a exekučního řádu je vystavěna na odlišné koncepci, totiž, že za závazek spadající do SJM se považuje takový, který vznikl za trvání manželství. Zde je možno vysledovat určitý nesoulad mezi úpravou hmotněprávní a procesní, se kterým je praxe nucena se vypořádat⁶⁵.

Nyní již k samotné úpravě procesní a tedy k možnosti postihnout v exekuci též majetek patřící do společného jmění. Pro pořádek je třeba předeslat, že mají-li být v exekuci postiženy též majetkové hodnoty manžela povinného, stává se tento

---

⁶² o exekučním titulu podrobně níže, v příslušné části práce

⁶³ zejména §§ 143 – 151 OZ

⁶⁴ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. *Občanské právo hmotné 1*, 5. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 338 - 341

⁶⁵ o tomto problému více MAKARIUS, M. Společné jmění manželů a odpovědnost za závazky aneb Vítězství nad hmotou. *Komorní listy*. 2011, roč. 3, č. 4

účastníkem řízení⁶⁶. Zásadní informací pro oprávněného by mělo být, že exekuci lze nařídit i na majetek patřící do společného jmění, přestože daný závazek vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů⁶⁷. Co více, pro účely nařízení exekuce se za majetek ve společném jmění považuje i majetek, který by do něj dle hmotného práva nespadal proto, že bylo SJM smlouvou zúženo nebo byl jeho vznik odsunut ke dni zániku manželství. Důvodem pro tuto presumpci je skutečnost, že pro rozhodnutí o nařízení exekuce se zpravidla nenařizuje jednání, naopak povinný by se měl o chystané exekuci dovědět co nejpozději, tedy právě až po nařízení. Pro zjišťování, zda určitý majetek do SJM spadá či nespadá z důvodu smluvní úpravy SJM by však jednání bylo nutno nařídit, čímž by průběh exekuce byl ohrožen. K zúžení SJM smlouvu mezi manželi se tak při nařízení exekuce nepřihlíží a tato otázka je případně řešena později v průběhu exekučního řízení. Podstatnou a pro oprávněné velice výhodnou novinku zavedla novela k 1. 1. 2013. Nově lze totiž nařídit exekuci srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, příkázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, příkázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného, pokud jde o vydobytí závazku, který patří do společného jmění manželů. Takovou možnost zákon dříve nepřipouštěl a novelou se tak zásadně rozšiřuje okruh majetku, resp. příjmů, které mohou být exekucí postiženy. Pro oprávněného je logicky důsledkem vyšší šance na uspokojení jeho pohledávky.

Z pohledu strany oprávněné nelze než hodnotit novelu kladně, nicméně pro manžela povinného a celou jeho rodinu bude tato často znamenat zásadní komplikace.

2.2.4 Postih třetích osob, které neplní povinnosti v rámci exekuce

Účastníky exekučního řízení jsou oprávněný a povinný, kteří jsou nositeli široké škály procesních práv a povinností. V rámci exekučního řízení se však setkáme i s dalšími osobami, kterým zákon přiznává právo nebo ukládá povinnost. A právě třetím osobám, odlišným od účastníků, které mají v řízení uloženu nějakou povinnost, se budu věnovat v tomto bodě. Konkrétně vybírám situaci, kdy třetí osoba má činit něco ve prospěch oprávněného, avšak své povinnosti buď úmyslně neplní, nebo zanedbává. Stejně jako u výše zmíněná vylučovací žaloba, též poddlužnická žaloba je označována jako tzv. incidenční spor. Je jí řešena otázka, která se přímo dotýká probíhajícího

---

⁶⁶ ustanovení § 36 odst. 2 e. ř.

⁶⁷ ustanovení § 262a odst. 1 o. s. ř.

exekučního řízení, avšak pro její rozhodnutí v něm není prostor a podmínky. Spor tak bude vyřešen v jiném řízení a do rozhodnutí o něm exekuční řízení neběží.

Poddlužnická žaloba je institut určený k obraně oprávněného, a to pro prosazení jeho práv vůči třetím osobám, které v rámci exekučního řízení neplní uložené povinnosti. Důvodem této zákonné možnosti je to, že jelikož mezi oprávněným a třetí osobou není hmotněprávní vztah, bylo by pro něj velice obtížné prokazovat způsobenou škodu v běžném civilním řízení⁶⁸.

Žalobcem bude v řízení tedy oprávněný, žalovaným pak bude osoba, která je dlužníkem povinného, právě taková totiž má v řízení povinnosti vůči oprávněnému. Z povahy věci plyne, že žalobu bude moci oprávněný podat pouze za předpokladu, že exekuce je nařízena buď srážkami ze mzdy, nebo příkázáním pohledávky. Při těchto způsobech provedení exekuce je totiž podstatou právě postižení pohledávky, kterou má povinný za jinou osobou. Příkladem práva, které oprávněný při řízení vůči poddlužníku má, je např. provádění srážek plátcem mzdy a jejich výplata oprávněnému. Dále půjde například o tzv. úkojné právo⁶⁹ oprávněného vůči pohledávce povinného při provedení exekuce příkázáním peněžité pohledávky.

2.3 Oprávněný a jiní věřitelé

Doposud jsem se ve své práci zabývala exekucí. Tedy nuceným vymožením pohledávky přiznané soudním rozhodnutím nebo jiným aktem. Snažila jsem se tedy rozebrat jeden z mnoha institutů, které naše právo upravuje. Avšak lidský život přináší nejčastěji kombinaci více situací, právně relevantních jevů, které existují vedle sebe, vzájemně se překrývají a ovlivňují. Čím více se naše společnost ekonomicky i jinak rozvíjí, obchodní a další vztahy narůstají a stávají se stále složitějšími. Jednotlivé jevy tak nelze řešit izolovaně. Naopak je třeba postupovat komplexně a zohledňovat vzájemné vztahy a propojení jednotlivých institutů. Zákon upravuje zpravidla každý svůj institut zvlášť, případně se nahodile objeví ustanovení řešící střet dvou institutů, řízení, která probíhají souběžně. Z hlediska zákonodárce nelze očekávat, a ani to není možné, že podchytí veškeré možnosti a kombinace, které se v budoucnu vyskytnou. Je právě úlohou právníka zorientovat se ve spleťtých a kombinovaných situacích, které

---

⁶⁸ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 487

⁶⁹ TRIPES A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 350

život v praxi přináší. V následujícím bodě práce naznačím některé problémy a situace, které přináší souběh exekuce a insolvenčního řízení.

2.3.1 Insolvenční řízení

Obrátíme-li pozornost znovu ke vztahu věřitel – dlužník, je třeba zdůraznit, že právě zde je situace jen výjimečně jednoduchá a přehledná. Málodky v praxi narazíme na stav, kdy dlužník má pouze jeden dluh a věřitel právě tuto jednu pohledávku. Naopak velice často dlužníkovi nejen že vzniklo více dluhů, ale také je například na druhé straně sám v pozici věřitele.

Konkrétní řešení má zákon pro případy, kdy dlužník má závazky vůči většímu počtu věřitelů, tyto jsou již po splatnosti a není v jeho reálných možnostech je splnit, tj. nachází se v úpadku. Právní řád zde upravuje speciální postup zvaný insolvenční řízení⁷⁰. V dané situaci by nebylo vhodné použití standardních prostředků řešení (zejména exekuce), jelikož by došlo k nerovnováze a tedy nespravedlnosti mezi jednotlivými účastníky tohoto vícestranného vztahu. Účelem insolvenčního řízení je uspořádat poměry všech dotčených účastníků, v rámci možností spravedlivě a rovnoměrně.

Vzhledem k předmětu a zaměření práce není na tomto místě prostor pro podrobný popis tak složitého řízení, jakým je právě insolvenční. Pouze jsem tak výše stručně shrnula jeho podstatu a následně se budu věnovat vztahu insolvence a exekuce.

Skutečnost, že probíhá exekuční řízení ohledně některého dlužníkova závazku, nebrání zahájení insolvenčního řízení za splnění k tomu v zákoně daných podmínek. Existuje tu však oznamovací povinnost insolvenčního soudu vůči exekutorovi o zahájení insolvenčního řízení, což je první předpoklad pro řešení střetu exekuce a insolvence. Lze říci, že insolvenční řízení je k exekuci ve vztahu speciality a má před ním přednost⁷¹. Uvedené vyvozují z ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) InsZ, které je ve vztahu exekuce a insolvence zásadní. Toto totiž stanoví, že po zahájení insolvence lze exekuci nařídit, nelze ji však provést⁷². Výklad zákonné dikce zde však není vůbec jednoznačný⁷³. Zákon nedefinuje ani nevypočítává, které exekuční úkony spadají do fáze nařízení

---

⁷⁰ úpravu nalezneme v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ HÁSKOVÁ, J. Vztah exekučního a insolvenčního řízení. *Komorní listy*. 2012, roč. 4, č. 1

⁷² provést nelze ani ty exekuce, které byly nařízeny již před zahájením insolvenčního řízení

⁷³ BLAŽEJ P., Souběh insolvenčního řízení a exekuce. *Komorní listy*. 2012, roč. 4, č. 1

exekuce a které jsou již jejím provedením. Sporným se zde jeví zejména vydávání exekučních příkazů. Exekuční příkaz sám o sobě neznamená praktické provádění exekuce, majetek povinného se jím nezmenšuje, nicméně je to úkon směřující přímo k tomu, aby k provedení došlo. Ještě zajímavější situace nastane, pokud exekuční příkaz byl vydán již před zahájením insolvenčního řízení. Otázkou je zejména postup při nařízení exekuce srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů. Jednou z možností by bylo srážky provádět, avšak prozatím nevyplácet oprávněnému. Není to však již ono „provádění exekuce“ ze znění ustanovení § 109 odst. 1 písm. c)? Jiným řešením by tedy mohlo být příjem dle exekučního příkazu nepostihovat. Avšak takové řešení se nejeví logickým a spravedlivým nejen vůči věřiteli vedoucímu již exekuci, nýbrž ani vůči věřitelům insolvenčním, všichni tito totiž přicházejí o příjmy, ze kterých by se mohli uspokojovat, a to bez hmotněprávního důvodu, pouze s ohledem na procesní situaci. Stejná situace platí ohledně zákazu pro dlužníka disponovat majetkem. Pokud bychom blokaci majetku dlužníka vykládali jako „provádění exekuce“, muselo by toto omezení insolvenčním návrhem skončit. Dlužník by se tedy reálně dostal do výhodnějšího postavení, přesto že jeho závazky jsou naopak četnější, než se původně zdálo. Je třeba zmínit, že vynalézavý dlužník by tak mohl sáhnout k podání insolvenčního návrhu proti vlastní osobě jako prostředku ke zlepšení svého postavení⁷⁴. Záměrem zákonodárce však jistě nebylo zlepšit přechodně do rozhodnutí o úpadku postavení dlužníka, přiklonila bych se zde tedy k tomu výkladu, že exekuční příkaz zůstává v platnosti a úkony zajišťující majetek dlužníka mají být nadále prováděny s tím, že nebude prozatím oprávněnému nic vypláceno.

Mohlo by se tak zdát, že úprava umožňující i přes zahájenou insolvenční řízení nařídit exekuci nemá opodstatnění. Dojde přece k vypořádání všech závazků v rámci insolvenčního řízení. Exekuce se však dostává zpět do hry hned v několika situacích. Tak například dojde-li k ukončení insolvenční řízení bez jejího věcného vyřešení. To nastane, pokud byl podán vadný insolvenční návrh a soud jej z tohoto důvodu odmítne⁷⁵. Dále také proto, že návrh byl navrhovatelem vzat zpět⁷⁶. Stejně tak bude mít nařízená exekuce význam v případech, kdy insolvenční soud rozhodne jinak než rozhodnutím

---

⁷⁴ o tom podrobněji: SVOBODA, O. Insolvenční návrh jako obrana povinného? *Komorní listy*. 2012, roč. 4, č. 2

⁷⁵ ustanovení § 128 InsZ

⁷⁶ ustanovení § 129 InsZ

o úpadku⁷⁷. Tímto rozhodnutím se obnovuje možnost provádět exekuci dle předchozího rozhodnutí o jejím nařízení.

Pro věřitele je podstatné zmínit, že aby mohl být uspokojen v rámci chystaného insolvenčního řízení, je třeba pohledávku přihlásit, bez ohledu na to, že již byla ohledně ní nařízena exekuce⁷⁸. Tato skutečnost nemá v insolvenčním řízení sama o sobě význam, pohledávka nezískává tím žádnou prioritu a postavení věřitele s pohledávkou, ohledně které byla exekuce nařízena je stejné, jako u ostatních věřitelů.

Další, složitější vztahy pak lze sledovat při řešení úpadku jednotlivými způsoby jeho řešení.

Uzavírám tedy, že exekuce a insolvence jsou samostatné instituty, zákonem zvlášť upravené. Jejich cíle jsou mírně odlišné, konkrétně v tom, že exekuce míří k uspokojení individuálního nároku konkrétního věřitele a insolvence chce naopak v kolektivním řízení vyřešit všechny závazky dlužníka. Zákon nepočítá s tím, že by se jejich průběh měl překrývat, naopak se svými ustanoveními snaží tento souběh omezit. Nicméně možnost střetu exekuce a insolvence nelze zcela vyloučit a proto je třeba poměry z toho vzniklé řešit.

3 Exekuční titul z pohledu oprávněného

3.1 Pojem exekuční titul

Vydání exekučního titulu je právním úkonem, který obsahuje relativně najisto postavené (již kvalifikovaně nalezené) právo oprávněného a jemu odpovídající povinnost povinného; a toto právo lze v rámci exekuce vykonat. Exekučním titulem je nejčastěji rozhodnutí orgánu státní moci (soudu, správního orgánu), které konstituuje nebo deklaruje určité právo osoby vůči osobě jiné, pro kterou je to povinnost (dluh).

Co se týče vztahu exekučního titulu a exekuce, tak pravým účelem exekučního řízení je vynucení dobrovolně nesplněné povinnosti, určitého plnění, které je vtěleno do exekučního titulu. Existence způsobilého exekučního titulu je tak zcela nejzákladnějším předpokladem a nutností pro zahájení a vůbec trvání exekuce.

---

⁷⁷ ustanovení § 142 InsZ

⁷⁸ HÁSKOVÁ, J. Vztah exekučního a insolvenčního řízení. *Komorní listy*. 2012, roč. 4, č. 1

3.2 Závaznost exekučního titulu pro oprávněného

Nejen povinný, ale i oprávněný je exekučním titulem vázán, tedy limitován. Oprávněný nemůže požadovat něco jiného, než je v exekučním titulu uvedeno. Je skoro vyloučeno, aby exekuční návrh reagoval na změny, které nastaly po vydání exekučního titulu – toho si musí být věřitel vědom při formulaci petitu žaloby a zejména po úspěchu ve sporu v mezidobí do podání exekučního návrhu. Co když dojde k nové dohodě (třeba o splátkách), novaci nebo narovnání ve vztahu k právům a povinnostem obsaženým v exekučním titulu? Oprávněný nemůže prakticky za žádných okolností požadovat něco jiného, než co mu přišel exekuční titul, a musí si opatřit nový exekuční titul, který vystihuje novou hmotněprávní situaci. Jednou z mála výjimek, kdy oprávněný může prolomit exekuční titul, je jeho právo domáhat se splnění povinnosti nikoli vůči původnímu žalovanému, ale vůči právnímu nástupci původního žalovaného. Jestliže však po vydání exekučního titulu dojde k posunu právního vztahu nikoli co do subjektů, ale co do práv a povinností, bude výkon zastaven (§ 268 odst. 1 písm. g) nebo h) o. s. ř.). Jedním z mála případů možné změny je transformace dle § 347 o. s. ř. Nepodaří-li se odebrat věc určenou v nařízení výkonu rozhodnutí a lze-li si věc stejného druhu a stejné jakosti opatřit jinak, vyzve soud oprávněného, aby si ji opatřil na náklad a nebezpečí povinného. Při tom může soud povinnému uložit, aby potřebný náklad zaplatil oprávněnému předem. Jedná se ovšem jen o věc určenou druhově. Pokud jde o věc určenou individuálně, tak oprávněný musí podávat nové a nové žaloby, pokud povinný věc, kterou má oprávněnému vydat, přenechává stále dalším a dalším osobám. Proti nim exekuční titul nesměřuje.

Lze uzavřít, že nynější exekuční právo příliš nepostihuje případy, kdy právo v exekučním titulu obsažené, se nějakým způsobem transformovalo; a omezená nebo vyloučená exekuce je to většinou ke škodě věřitele. Je to velkou měrou dáno separací nalézacího a exekučního řízení. U některých, níže uvedených exekučních titulů ukážeme, že alespoň v některých případech, kdy exekuci nepředcházelo nalézací řízení, musí soud v rámci exekuce zkoumat mnohé otázky, které jsou jinak předmětem řízení nalézacího.

3.3 Vlastnosti exekučního titulu

Obvykle se traktuje, že nutnou podmínkou způsobilosti exekučního titulu být základem pro exekuci, tedy vlastností exekučního titulu je vykonatelnost⁷⁹.

Vykonatelnost obecně znamená přímou vynutitelnost rozhodnutí prostřednictvím státní moci nebo pod její kontrolou⁸⁰. Tuto vlastnost rozhodnutí můžeme chápat ve formálním či v materiálním pojetí. Formálně se jedná o existenci nezpochybnitelné doložky vykonatelnosti na rozhodnutí příslušným orgánem, jak je vyžaduje § 41 e. ř. Důsledkem je vynutitelnost rozhodnutí státní mocí. Materiálně pak vykonatelnost chápeme tak, že rozhodnutí především musí určovat povinnost v právním smyslu, tedy něco dát, konat, strpět či se něčeho zdržet, a to s dostatečnou určitostí.

Rozhodnutí s vyznačenou doložkou vykonatelnosti však nemusí být vykonatelné, pokud nemá další náležitosti, § 261 odst. 1 o. s. ř. mluví o označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen, a určení lhůty ke splnění povinnosti.

Nabytí vykonatelnosti je odvislé zejména od plynutí času. Pro účely mé práce, jelikož se zabývá vynucováním dobrovolně nesplněných povinností, bude ohledně vykonatelnosti podstatné zejména ustanovení § 161 odst. 1 o. s. ř., zákon zde stanoví, že „rozsudek je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění“. Zmíněnou lhůtou ke splnění budou zpravidla 3 dny⁸¹.

V souvislosti s vykonatelností rozhodnutí nelze nezmínit další nanejvýš podstatnou vlastnost rozhodnutí, a to právní moc. Tato je s vykonatelností úzce svázána z toho důvodu, že lhůta pro splnění povinnosti běží právě od chvíle, kdy rozhodnutí nabude právní moci. S ohledem na rozsah práce se nebudu právní mocí rozhodnutí dále zabývat. Pouze konstatuji, že rozhodnutí orgánu prvního stupně nabývá právní moci zpravidla uplynutím patnáctidenní odvolací lhůty, rozhodnutí odvolacího orgánu pak doručením účastníkům.

V praxi se setkáme s tím, že povinnost určená rozhodnutím je rozložena na splátky. Rozhodnutí je pak vykonatelné co do splátek, které se již staly splatnými.

Na tomto místě také zmiňuji institut předběžné vykonatelnosti. Důsledkem předběžné vykonatelnosti rozhodnutí je skutečnost, že vykonatelnost nastává dříve, než

---

⁷⁹ ustanovení § 40 odst. 1 e. ř.

⁸⁰ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 294

⁸¹ ustanovení § 160 odst. 1 o. s. ř., § 40 odst. 2 e. ř.

by tomu bylo za běžných okolností, a to tedy před tím, než rozhodnutí nabude právní moci. Předběžná vykonatelnost nastává buď ze zákona, nebo z rozhodnutí soudu.

3.4 Vady exekučních titulů

Vadou formální vykonatelnosti je vyznačení doložky vykonatelnosti na rozhodnutí, přestože rozhodnutí se vykonatelným nestalo. Toto může mít více příčin, zejména půjde o administrativní chybu pracovníka soudu, či pochybení při doručování, které způsobí, že akt nebyl doručen zákonem vyžadovaným způsobem. Takovou vadu oprávněný není schopen předem odhalit a nezbývá mu, než se spoléhat na to, že postupy daných orgánů byly v pořádku.

O vady materiální vykonatelnosti půjde zejména v případech, kdy bude chybně nebo nedostatečně uvedena nějaká nutná náležitost exekučního titulu. Akt totiž musí obsahovat přesnou individualizaci oprávněného a povinného, přesné vymezení práv a povinností k plnění, přesný rozsah a obsah plnění a přesně stanovenou lhůtu k plnění⁸². Nejčastější vadou jsou v praxi zejména písařské chyby ve jménech, datech narození nebo rodných číslech účastníků. Pro takovou vadu není možné exekuci nařídit, jelikož subjekt, tak jak bude v exekučním titulu uveden, nebude možno nalézt v Centrální evidenci obyvatel. V praxi bude důsledkem této vady, pokud ji po vydání exekučního titulu věřitel odhalil a ignoroval, upozornění a výzva ze strany exekutora, aby sdělil svůj další procesní postup. Tímto exekutor oprávněnému naznačuje, aby podal návrh na vydání opravného usnesení⁸³, což je v danou chvíli jediná možnost jak vadu odstranit.

Exekuční titul musí mít vlastnosti jakéhokoli právního úkonu, tj. musí být srozumitelný a určitý.

Poslední kategorii vad jsou vady právní, tedy pokud je exekuční titul v rozporu s hmotným právem, kogentními ustanoveními. Nejtypičtějšími hmotněprávními vadami jsou v praxi vysoké smluvní pokuty a úroky z prodlení⁸⁴, zejména vůči fyzickým osobám, nepodnikatelům.

---

⁸² TRIPES A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, str. 51

⁸³ ustanovení § 164 o. s. ř.

⁸⁴ Ustanovení § 547 odst. 2 OZ je soudy považováno za kogentní. Tedy, že v tomto ustanovení vymezený úrok z prodlení je maximální povolený. K této otázce je vedena polemika, ve které je používána protiargumentace opakem, zda je tedy možné vůbec sjednat úrok nižší, než takto vypočtený. Soudní praxe je v této otázce důkazem zvyšující se moci soudní vůbec. Oprávněný však to musí při zajišťování závazku brát do úvahy.

Již při vzniku exekučního titulu musí věřitel dbát na to, aby byl dobře exekvovatelný, aby byl spolehlivým základem pro exekuci. Povinný může použít řadu právních možností, jak exekuční titul pro výše uvedené vady zpochybnit a může před exekučním soudem exponovat nedostatky exekučního titulu.

Tak např. pokud jde o nalézací řízení soudní, tak věřitel musí dbát na petit žaloby, aby se domáhal exekučně způsobilého rozsudku. Soudce nemá povinnost přemýšlet o tom, jak konvalidovat petit v tomto směru pochybný.

Podobně je tomu i u dalších titulů, zejména tolik zpochybňovaných, již zrušených exekutorských zápisů a také notářských zápisů. Notář nemá povinnost dbát o to, aby jím sepsaný zápis byl perfektně exekvovatelný – jeho úkolem je zachytit vůli stran.

3.5 Rozsah přezkoumávání exekučních titulů při nařizování exekuce

Na úvod si ohledně této otázky musíme uvědomit, že oprávněný předkládá exekuční titul a exekučním návrhem žádá nařízení exekuce, nemusí nic tvrdit ani dokazovat, co se týče kauzy samé, zejména nemusí prokazovat, že má hmotněprávní nárok na pohledávku zjištěnou v exekučním titulu. Jak má soud postupovat v případě, že je exekuční titul bezvadný, avšak nárok je v rozporu s hmotným právem? Může soud nařídít exekuci na plnění, které ve zjevném rozporu s hmotným právem? K. Svoboda⁸⁵ má za to, že k formálně logickým vadám přihlíží soud z úřední povinnosti a že materiálně nevykonatelnou povinnost nelze nařídít. Pokud jde o právní vadu, tak tvrdí, že při nařizování se přihlédně jen k vadám, pokud jsou v exekutorském nebo notářském zápise, tehdy je třeba suplovat nalézací soud, v ostatních případech právních vad se exekuce nařídí a pak se případně zastaví.

Velice úzký rámeček rozsahu přezkumu judikuje Nejvyšší soud ČR⁸⁶, a to tak, že soudu nařizujícímu exekuci nepřísluší posuzovat správnost vykonávaného titulu, což zahrnuje i otázku právní dovolenosti stanovení povinnosti, jež je titulem ukládána; exekuční soud se nemůže zabývat tím, zda je uložená povinnost co do své právní podstaty povinností soukromoprávní či jinou anebo povinností vyplývající z nároku či jeho příslušenství anebo povahy hmotněprávní či procesněprávní. Při zkoumání existence vykonatelného rozhodnutí se soud zabývá existencí jeho zákonem předepsané

---

⁸⁵ SVOBODA, K. Kdy a jak přezkoumávat notářský nebo exekutorský zápis. *Ad notam*. 2009, roč. 15, č. 5

⁸⁶ Rozhodnutí NS ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2668/2004

formy (formální vykonatelností), v rovině obsahové jde jen o materiální vykonatelnost vymáhané povinnosti. I když tento poměrně jednoznačný výrok je následně korigován v odůvodnění: „Soudu nařizujícímu exekuci pak ve smyslu ustálené soudní praxe nepřísluší posuzovat správnost vykonávaného titulu, a takový výklad zahrnuje i otázku právní dovolenosti.“

Ukážeme níže, že takto úzce stanovené mantinely nejsou u některých exekučních titulů dodržovány.

3.6 Druhy exekučních titulů

Typickým exekučním titulem je vykonatelné rozhodnutí civilního soudu z nalézacího řízení. Půjde v první řadě o rozsudky a rozhodnutí jim na roveň postavená - usnesení, platební rozkazy a elektronické platební rozkazy.

Ustanovení § 40 odst. 1 e. ř. demonstrativně stanoví akty, které mohou být exekučním titulem, jedná se o:

- a) vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek,
- b) vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek,
- c) vykonatelný rozhodčí nález,
- d) notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu,
- e) vykonatelné rozhodnutí orgánu veřejné správy včetně platebních výměrů, výkazů nedoplatků ve věcech daní a poplatků a jiných rozhodnutí, jakož i vykonatelný smír,
- f) vykonatelné rozhodnutí a výkaz nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení,
- g) jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

S ohledem na zaměření práce na exekuce na peněžité pohledávky vzniklé smluvně mezi soukromými subjekty se budu zabývat zejména exekučními tituly pro takové pohledávky typickými. Běžné jsou exekuční tituly výše uvedené pod písmenem a) předmětného ustanovení, vykonatelná rozhodnutí soudu, pokud přiznávají právo nebo zavazují k povinnosti. Do této skupiny budeme řadit rozsudky, platební rozkazy,

elektronické platební rozkazy a evropské platební rozkazy.

Lze říci, že pokud věřitel disponuje exekučním titulem z této skupiny, má v ruce velice silnou zbraň. Jelikož daná rozhodnutí jsou vydávána soudem, institucí zaručující nejvyšší věrohodnost, těší se značné autoritě. Ač toto nemá zákonný podklad, jde spíše o hledisko psychologické, tedy mimoprávní. Z hlediska zákona jsou samozřejmě všechny exekuční tituly postaveny naroveň. Je také možno uvést, že věřitel držící právě exekuční titul vydaný soudem, se nejméně může obávat vad následně na exekučním titulu zjištěných. Soud je profesionální, vysoce odborná, specializovaná instituce a vydávání rozhodnutí je jeho hlavní činností, což nelze ve stejné míře říci o jiných orgánech, jejichž akty mohou též být exekučními tituly.

Dalším aktem plnícím funkci exekučního titulu je vykonatelný rozhodčí nález. Tento exekuční titul nabyl na významu a to v souvislosti s rozvojem mimosoudního řešení sporů. K problematice jejich hypertrofie došlo ve vztahu ke spotřebitelům. Soudy se ještě dlouho budou potýkat se značně nevýhodnými rozhodčími doložkami, které používali především různé nebankovní finanční instituce. Zákonodárce však razantně v roce 2012 omezil svobodu sjednávání rozhodčích doložek spotřebitelem. Věřitelé teď musí počítat s tím, že rozhodčí doložka je platná, jen je-li dle § 3 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení sjednána samostatně, tedy na jiné listině. Následující čtvrtý odstavec požaduje, aby podnikatel s dostatečným předstihem před uzavřením rozhodčí doložky poskytl spotřebiteli náležitě vysvětlení, aby byl schopen posoudit, jaké důsledky pro něho mohou uzavřením rozhodčí doložky nastat. Náležitým vysvětlením se rozumí vysvětlení všech následků rozhodčí doložky.

A dále platí, dle odst. 5, že rozhodčí doložka musí obsahovat také pravdivé, přesné a úplné informace o

- a) rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud,
- b) způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení,
- c) odměně rozhodce a předpokládaných druzích nákladů, které mohou spotřebiteli v rozhodčím řízení vzniknout a o pravidlech pro jejich přiznání,
- d) místu konání rozhodčího řízení,
- e) způsobu doručení rozhodčího nálezu spotřebiteli a
- f) tom, že pravomocný rozhodčí nález je vykonatelný.

Tyto formální požadavky sníží počet rozhodčích doložek, a také nápad sporných

rozhodčích nálezů jako exekučních titulů.

Zajímavou otázku k rozhodčímu nálezu řešil Nejvyšší soud ČR ve věci 20 Cdo 2668/2004, kdy rozhodl (na rozdíl od soudů nižších stupňů), že na část rozhodčího nálezu týkající se odměny rozhodce za vydání rozhodnutí, může rozhodce exekvovat proti ve sporu neúspěšné straně.

Dalšími exekučními tituly hodnými pozornosti jsou notářské zápisy a exekutorské zápisy. K nim lze uvést, že jejich velkou výhodou pro věřitele je jejich operativnost. Exekuční titul je pro věřitele možno touto formou opatřit velice rychle, bez absolvování soudního řízení a s poměrně nízkými náklady. Docela postačí jediná návštěva notářské kanceláře či exekutorského úřadu, není třeba přednášet tvrzení a předkládat pro ně důkazy. Získání zápisu však samozřejmě vyžaduje jednu základní podmínku – ochotu druhé strany se takto zavázat.

Výše uvedené upozornění na možné vady exekučních titulů platí také u notářských, a především exekutorských, zápisů.

Z hlediska věřitele je důležité, že notářský zápis musí obsahovat, co se týče vykonatelné dohody mimo jiné i skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá, předmět plnění, dobu plnění a samozřejmě prohlášení povinné osoby o svolení k vykonatelnosti zápisu⁸⁷.

Pokud jde o dožívající exekutorské zápisy, tak u nich byly požadavky poněkud odlišné.⁸⁸

Soudy interpretovali povinné náležitosti (jako otázku platnosti) a způsobilost zápisů různě a lze říci, že v čase stále restriktivněji. Dle rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové⁸⁹ např. může být exekutorský zápis způsobilým exekučním titulem pouze ve vztahu k pohledávkám, které v době jeho sepsání již existovaly.

Soudy se již ve fázi nařizování exekuce rozhodly přezkoumávat zápisy z hlediska vad jak uvedeno výše, obecně, tedy zejména i co se týče flagrantního, tedy zjevného porušení kogentních právních norem.

Co kdyby byla v zápise sjednána smluvní pokuta 200 % za den prodlení? Věřitel

---

⁸⁷ ustanovení § 71b notářského řádu

⁸⁸ Dle ustanovení v § 79 odst. 2 písm. e) EŘ (účinného do 31. 12. 2012) musel exekutorský zápis přesně a určitě stanovit dobu, do které je povinná osoba povinna předmět plnění poskytnout osobě oprávněné. Exekuční zápis tedy musí, aby byl v určité části vykonatelný, obsahovat dobu plnění (§ 79 odst. 2 písm. e) EŘ) a dále skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá (§ 79 odst. 2 písm. c) EŘ).

⁸⁹ rozsudek NS ze dne 19. 7. 2007, sp. zn. 26 Cdo 178/2007

se musí podobných extempore vystříhat, i když by s tím dlužník třeba souhlasil.

Zápis je ovšem něco jiného než soudní rozsudek; zápis nezohledňuje fakta, která by nalézací soud musel brát do úvahy. Při sepsání se nezkoumá, zda jde o práva a povinnosti právem aprobovaná a roli posuzujícího, nalézacího soudu musí plnit až soud exekuční. Soud (na rozdíl od pouhého sepsání exekutorem) nemůže dojít k zjevně nespravedlivému postupu práva. V případě exekutorských a notářských zápisů je exekuční soud první soudní instancí, která se zabývá věcí z hlediska hmotného práva. Dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod se každý může domáhat svého práva u soudu, a soud se jeho právy a povinnostmi musí zabývat. Soud nemůže v exekučním řízení jen mechanicky reprodukovat exekuční titul.

O možnosti exekučního soudu materiálně přezkoumávat exekuční titul jsou přesvědčeny i vyšší soudní instance⁹⁰.

Vážnost situace, co se týče zápisů, si uvědomil i zákonodárce, k 1. 1. 2013 byl z výčtu exekučních titulů vyřazen exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti, exekutoři nejsou nadále oprávněni zápisy sepsovat. Důvodem tohoto opatření je dle důvodové zprávy snaha o správné rozdělení jednotlivých činností v oboru práva mezi právníká povolání.

Notáři vždy dbali na to, aby jejich zápisy byly v souladu s právními předpisy. V tomto směru se projevovala etika notářského stavu, podrobněji uvádí M. Jindřich⁹¹, podle jeho názoru notář

- a) musí přezkoumat, zda požadovaný úkon je v souladu se zákonem a ostatními obecně závaznými předpisy; není-li, musí úkon odmítnout – dochází k řádnému přezkumu exekučního titulu;
- b) v rámci své nestrannosti, aniž by byl vázán pokyny žadatele o úkonu, musí poučit obě strany dohody mimo jiné o důsledcích jejího uzavření, bez ohledu na to, kdo ho o úkon požádal – je zajištěna dostatečná ochrana osoby povinné.

Vydávání veřejných listin nebylo v souladu se zaměřením exekutorů, když jejich cílem je exekuce, tedy nucený výkon rozhodnutí. Exekutor mohl tedy pak sám vykonávat vlastní exekuční titul. Jeden státní orgán tak povinnost závazně sepsal,

---

⁹⁰ Např. usnesení NS ze dne 20. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 477/2007, nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I ÚS 199/11(i k otázce zjevné nespravedlnosti a zajištění přístupu k soudu), usnesení NS ze dne 1. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2169/2009

⁹¹ JINDŘICH, M. Úvaha o smluvních exekučních titulech. *Komorní listy*. 2010, roč. 2., č. 3

vlastně stanovil a následně sám přistoupil k jejímu výkonu.

Sepisování veřejných listin by mělo být výlučnou doménou notářů, zákon jim teď nově poskytl monopol pro zmíněné zápisy se svolením k vykonatelnosti. Jistě se tato úprava v zásadě setkává s nelibostí soudních exekutorů, kteří tímto přichází o jeden z poměrně nenáročných zdrojů svých příjmů. Z hlediska věrohodnosti lze však dle mého názoru hodnotit změnu jako vesměs kladnou. Důsledkem též bude i odstranění zbytečného dualismu shodných institutů.

Ustanovení § 40 odst. 1 písm. g) o. s. ř. činí z celého odstavce jen demonstrativní výčet, umožňuje jakémukoli zákonu okruh exekučních titulů rozšiřovat; zákonné ustanovení zde však samozřejmě musí být, nepostačuje např. jen dohoda stran.

Mezi tyto tituly ze sféry veřejnoprávní patří mimo jiné i rozhodnutí orgánů zvláštních veřejnoprávních korporací založených zpravidla na povinném členství osob vykonávajících určité povolání, např. podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů a koneckonců i exekučního řádu (tedy rozhodnutí Exekutorské komory ČR). Mezi zajímavé exekuční tituly tak patří např. rozhodnutí vysoké školy o vyměření poplatku za studium⁹².

Z hlediska soukromého práva je důležitý tzv. seznam přihlášek, na základě kterého lze pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovu jmění. Podle § 312 odst. 4 InsZ lze na základě upraveného seznamu pohledávek po zrušení konkursu podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel; toto právo se promlčí za 10 let od zrušení konkursu. Začasté bude docházet ke kombinaci insolvence a exekuce (jak ukážeme v příslušné kapitole o souběhu); nyní je dlužno připomenout usnesení Krajského soudu v Hradci Králové⁹³: „K prokázání exekučního titulu, kterým je seznam přihlášených pohledávek (ve smyslu ustanovení § 45 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb.), postačí oprávněnému předložit výpis ze seznamu přihlášených pohledávek“. Ovšem Krajský soud v Brně⁹⁴ toto zpřesnil, když uvedl, že za exekuční titul je možno považovat toliko upravený seznam přihlášených pohledávek, jenž je

---

⁹² usnesení NS ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2386/2012

⁹³ usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 11. 2005, sp. zn. 26 Co 365/2005

⁹⁴ usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 12 Co 50/2011

součástí zápisu o přezkumném jednání. Dokladem o jeho existenci pro potřeby exekuce je i výpis z tohoto upraveného seznamu, jenž je věřitelům na jejich žádost vydán.

4 Průběh řízení z pohledu oprávněného

4.1 Exekuční návrh

Exekuční návrh je právní úkon, podání soudu, kterým oprávněný iniciuje exekuční řízení. Exekuční návrh je výjimečně také označován jako exekuční žaloba⁹⁵.

Nezbytným a nanejvýš důležitým úkonem oprávněného pro naplnění, nastolení práva prostřednictvím soudní moci je v této fázi soudního řízení (v širokém slova smyslu) právě podání zmíněného exekučního návrhu. Na tom místě je třeba upozornit na terminologickou změnu provedenou novelou exekučního řádu účinnou k 1. 1. 2013, kdy pojem exekuční návrh nahradil dřívější pojem návrh na nařízení exekuce.

Podání exekučního návrhu je pouze v dispozici oprávněného, bez jeho návrhu nemůže k nařízení za žádných okolností dojít⁹⁶. V tomto se významně projevuje jedna ze zásad vykonávacího řízení, totiž zásada dispozice řízením ze strany oprávněného⁹⁷. Oprávněný sám se rozhoduje, zda svou, rozsudkem přiznanou pohledávku bude exekučně vymáhat či zda případně zvolí jiné prostředky pro svoje uspokojení, například mimosoudní jednání s dlužníkem. Není naopak v pravomoci soudu, aby exekuční řízení zahájil sám bez návrhu, ač by byl informován o tom, že žalovaný, kterému vykonatelný rozsudek z nalézacího řízení ukládá plnit, toto nesplnil. S uvedenou zásadou souvisí i možnost oprávněného po zahájení řízení vzít svůj návrh zpět⁹⁸.

Z logiky věci vyplývá, že podmínkou pro úspěšné podání exekučního návrhu je dobrovolné nesplnění povinnosti určené exekučním titulem ze strany povinného⁹⁹. O tomto však není třeba podrobněji hovořit.

Důsledkem doručení exekučního návrhu exekutorovi je zahájení exekučního řízení¹⁰⁰.

⁹⁵ exekuční návrh je také označován jako „žaloba v řízení o výkon rozhodnutí“: SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 222

⁹⁶ viz ustanovení § 35 odst. 1 a § 37 odst. 1 e. ř.

⁹⁷ WINTEROVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011, s. 508

⁹⁸ TRIPES A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 140

⁹⁹ ustanovení § 37 odst. 2 písm. a) e. ř.

¹⁰⁰ ustanovení § 35 odst. 2 e. ř.

Exekuční návrh musí obsahovat obecné náležitosti¹⁰¹ podání a dále konkrétní zákonem vyžadované náležitosti, bez nichž soud nebude moci exekuci nařídit, jejichž výčet nalezneme v ustanovení § 38 odst. 1 e. ř. V případě, že se oprávněnému nepodaří podat bezvadný návrh, tento je neurčitý, nesrozumitelný nebo neobsahuje nutné náležitosti, nastupuje poučovací povinnost exekutora vůči oprávněnému. Exekutor nejen že v dané lhůtě musí povinného vyzvat k opravě či doplnění, ale je též povinen poučit ho, jakým způsobem má toto provést. V uvedeném je možné spatřovat výhodnější procesní postavení, než má například povinný při podání návrhu na odklad exekuce¹⁰², což lze hodnotit kladně nejen z pohledu oprávněného. Neodstraní-li však oprávněný vady ani po uvedené výzvě, bude jeho návrh exekutorem zamítnut¹⁰³.

Co se týče obsahu exekučního návrhu, je z hlediska oprávněného zásadním požadavek výběru exekutora, který má exekuci provést. O problematice výběru exekutora oprávněným je podrobněji pojednáno v části o postavení exekutora.

Ohledně povinných náležitostí exekučního návrhu zavádí novela oprávněnému povinnost uvést rodné číslo nebo datum narození účastníků, jsou-li mu tyto údaje známy. Účelem nové úpravy je dle důvodové zprávy zajištění lepší identifikace povinných, kdy se například stávalo, že nebylo zřejmé, vůči komu z rodiny návrh směřuje, když otec a syn stejného jména bydlí na shodné adrese. Nicméně z praktického hlediska lze říci, že pečlivý oprávněný takou identifikaci osob dosud v návrhu již uváděl, pokud mu byla známa. Pokud mu však údaje známy nejsou, ani podle nové úpravy nebude toto na překážku bezvadného návrhu. Dle názoru autorky proto úprava v praxi zásadní zlepšení situace ohledně identifikace povinných nepřinese, nicméně zavedení takového požadavku „pro pořádek“ nelze hodnotit negativně.

Podání exekučního návrhu má pro exekuční řízení významné účinky. Předně dochází k samotnému zahájení tohoto řízení¹⁰⁴. Dále je pro oprávněného velice podstatná skutečnost, že podáním návrhu nastávají účinky předpokládané ustanovením § 112 OZ, totiž, že promlčecí doba od tohoto okamžiku po dobu řízení neběží. V neposlední řadě vzniká exekutorovi povinnost požádat soud o pověření a nařízení exekuce dle ustanovení § 43a odst. 1 e. ř.

---

¹⁰¹ ustanovení § 42 a § 79 o. s. ř.

¹⁰² srov. ustanovení § 54 odst. 1 e. ř., viz níže

¹⁰³ ustanovení § 39 odst. 3 e. ř.

¹⁰⁴ ustanovení § 35 odst. 2 e. ř.

Na rozdíl od soudního výkonu rozhodnutí, nemusí oprávněný v exekučním návrhu uvádět způsob výkonu. Exekutor se sám rozhodne, jakým způsobem se pokusí zajistit uspokojení nároku. Učiní tak ve formě exekučního příkazu. Povinnost oprávněného uvést konkrétní způsob a dokonce i určit aktiva, která mají být postihnuta, byl anachronismus, který také v období dvoukolejného výkonu rozhodnutí vedl k preferování exekuce prostřednictvím exekutorů. Ve zbytkové „soudní exekuci“ však oprávněného tato povinnost i nadále stíhá¹⁰⁵.

Zákon by po oprávněném neměl žádat, aby označil aktiva povinného a způsob provedení exekuce; oprávněný nemá dostatek právních ani faktických prostředků jak majetek povinného zjistit. Problém oprávněného nevyřeší ani procesní instituty, které soudu ukládají určitou míru součinnosti ke zjišťování majetku a bydliště povinného.

„Exekutorská exekuce“ je tak v tomto směru dirigována exekutorem. Nicméně oprávněný může, a pokud ví, měl by, exekutorovi poskytovat podklady a informace o majetku a dalších skutečnostech, např. o bydlišti povinného, podnikání, jeho pohledávkách. Zejména půjde o informace, které nelze získat z veřejných rejstříků.

Může však nastat situace, že oprávněný musí tvrdit a dokazovat aktiva povinného. Pokud ani exekutor není schopen zjistit majetek povinného, může přenést tuto povinnost na oprávněného. Exekutor může vyzvat oprávněného, aby navrhl, jakým způsobem má provést exekuci, a označil plátce mzdy povinného či plátce jiného pravidelného příjmu povinného, popřípadě osobu, vůči které má povinný pohledávku. Jestliže oprávněný ani po výzvě exekutora není schopen požadované údaje dodat a není připraven nést náklady nutné pro další provádění exekuce, dojde k zastavení exekuce.

Základním předpokladem pro nařízení exekuce je exekuční titul v rukou oprávněného, jak o něm bylo pojednáno výše. Stejnopis tohoto rozhodnutí opatřený doložkou vykonatelnosti musí oprávněný přiložit k exekučnímu návrhu (§ 38 odst. 2 e. ř.). Ohledně zmíněného ustanovení § 38 odst. 2 bych si však dovolila učinit stručnou poznámku k jeho dikci. Zákon svůj požadavek formuluje takto: „K exekučnímu návrhu je třeba připojit originál nebo úředně ověřenou kopii exekučního titulu opatřeného potvrzením o jeho vykonatelnosti nebo stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti.“ Z doslovného výkladu lze tedy dovodit, že k návrhu má být přiložen

---

¹⁰⁵ České soudy nebyly a nejsou materiálně, personálně ani svou motivací schopny opravdu aktivně pátrat po majetku povinného. To je pravděpodobně důvod, proč to zákonodárce doposud ponechal na iniciativě oprávněného.

bud' vykonatelný exekuční titul, anebo, jako druhá možnost, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. Měl snad tímto zákonodárce na mysl, že notářský zápis není exekučním titulem a je nějakým jiným základem pro exekuci? Dle názoru autorky tomu tak není, a to i ohledem na ustanovení § 40 odst. 1, písm. d) e. ř. Zákonodárce se pravděpodobně snažil odlišit exekuční titul, který je třeba nechat opatřit doložkou vykonatelnosti a exekuční titul, který svolení k vykonatelnosti má již ve svém obsahu inkorporováno. Nicméně zvolená formulace může za určitých okolností vyvolat pochybnost.

V některých speciálních případech musí oprávněný tvrdit (a prokazovat) i další skutečnosti. Zvláštní náležitost musí exekuční návrh obsahovat v případě, že je plnění povinného vázáno na splnění podmínky nebo na splnění vzájemné povinnosti. Oprávněný pak musí tvrdit a prokazovat splnění podmínky, příp. splnění své povinnosti či připravenosti k plnění.

Dále jde o případy dle § 256 o. s. ř., protože proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, nebo ve prospěch jiného, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný, lze provést exekuci, jen jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo přešlo či bylo převedeno právo z exekučního titulu. Přejedání povinnosti nebo přechod či převod práva lze ale prokázat jen listinou vydanou anebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, pokud nevyplývá přímo z právního předpisu.

Složitější situace nastává v případech, kdy v období mezi vydáním exekučního titulu a podáním návrhu došlo ke změnám v právním vztahu, co se týče vlastního plnění, pokud jde o následné dohody, které mění plnění přiznané soudem, novace a narovnání. O těchto speciálních případech a o tom, že naše právo je v tomto směru rigidní pojednává K. Svoboda¹⁰⁶. Upozorňuje, že manévrovací prostor pro věřitele je v těchto případech poměrně malý, a nařízení exekuce se tím komplikuje.

4.2 Nařízení exekuce a výkonu rozhodnutí

Rozhodování o nařízení exekuce je fáze výkonu rozhodnutí počínající podáním exekučního návrhu a končící nařízením exekuce.

Na tomto místě je třeba uvést, že tato fáze exekučního řízení byla významně ovlivněna již zmiňovanou velkou novelou občanského soudního řádu a exekučního řádu

---

¹⁰⁶ SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010

provedenou s účinností od 1. 1. 2013. V dané oblasti je proto nyní, kdy ještě nejsou novinky vědou ani praxí zcela zapracovány, důležitým zdrojem poznání důvodová zpráva k předmětnému zákonu č. 396/2012 Sb. Právě při rozboru tohoto podkladu však nacházím nejasnosti a snad i rozpory mezi jeho textem a novou zákonnou úpravou. V tomto bodě se proto pokusím nastínit problémy nastolené novelizací a návrhy možného výkladu.

Stav do 31. 12. 2012 byl, zjednodušeně řečeno, takový, že obdržel-li soudní exekutor bezvadný návrh na nařízení exekuce, požádal exekuční soud o to, aby byl provedením exekuce pověřen a aby byla exekuce soudem nařízena. Toto soud učinil formou rozhodnutí, konkrétně usnesení. Proti němu bylo možno podat řádný opravný prostředek, tedy odvolání.

Důvodová zpráva ve své obecné části k nové úpravě uvádí: „Předkládaný návrh předpokládá, že bude zcela zrušen institut pověření soudního exekutora k provedení exekuce prostřednictvím soudu.“ Nicméně z dikce ustanovení § 43a odst. 1 věty první e. ř. zjistíme, že toto zcela neplatí: „Exekutor, kterému došel exekuční návrh, požádá exekuční soud nejpozději do 15 dnů ode dne doručení návrhu o pověření a nařízení exekuce.“ K tomu je však také nutné obratem uvést znění odstavce pátého stejného ustanovení: „Pověření není soudním rozhodnutím a nedoručuje se účastníkům řízení.“ Ze zmíněných citací lze tedy uzavřít, že pověření exekutora soudem nadále trvá, prakticky je víceméně stejné jako před novelou, avšak nemá nově formu soudního rozhodnutí, nýbrž pouhého přípisu soudu exekutorovi. Účelem novely je podle důvodové zprávy odbřemenění soudů, aby se mohly více věnovat rozhodování podstatnějších a náročnějších otázek v exekučním řízení. Je však otázkou, zda pouhá změna formy pověření exekutora soudem z rozhodnutí na přípis dosáhne zamýšlených účinků.

Nanejvýš podstatnou otázkou je, jaké účinky má pověření exekutora soudem tímto způsobem. Do novely byla úprava taková, že exekutor nemohl bez pověření soudem exekuci vůbec provést. Nyní zákon výslovně neuvádí, že pověření je podmínkou nutnou pro provedení exekuce, nicméně stanoví exekutorovi povinnost toto pověření si vyžádat. Exekuční příkaz však exekutor vydá poté, co je exekuce zaspána v rejstříku zahájených exekucí (o čemž je pohovořeno dále v bodě Exekuční příkaz), z čehož vyplývá, že na pověření soudem nečeká. Záměrem zákonodárce zřejmě bylo,

aby pověření soudem nemělo rozhodující význam pro nařízení exekuce, což lze dovodit ze znění důvodové zprávy k bodu 44: „Navrhovanou právní úpravou se zrušuje nařizování exekuce a pověřování soudního exekutora jejím provedením usnesením soudu.“ K otázce účinků pověřování exekutora soudem po novele však nejsem schopna podat aktuálně z dostupných zdrojů uspokojivé vysvětlení.

Důsledkem uvedeného zrušení vydávání usnesení o nařízení exekuce soudem je i odejmutí možnosti podat proti tomuto opravný prostředek¹⁰⁷. Nicméně důvodová zpráva k tomu uvádí, že standard ochrany pro povinného tímto není snížen, jelikož nevratné úkony v řízení exekutor nemůže činit do rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce, který si povinný může ve lhůtě podat¹⁰⁸. S touto změnou lze jediné souhlasit. Do současné doby byla fakticky dublována možnost obrany povinného (odvolání plus návrh na zastavení) ve stejný moment a to zcela nadbytečně a neúčelně. V praxi docházelo k tomu, že povinný obdržel usnesení o nařízení exekuce a rozhodl se proti exekuci bránit. Vypracoval tedy podání exekutorovi, kde uvádí veškeré svoje důvody, proč nemá být exekuce proti jeho osobě vedena. Jelikož se zpravidla jednalo o povinného – laika, nebylo z podání patrné, zda jde o návrh na zastavení exekuce, odvolání proti usnesení o nařízení, či zda snad povinný zamýšlel podat oba tyto návrhy. Toto ztěžovalo pozici jak exekutora, který musel podání posoudit a rozhodnout, za jaký návrh jej bude vůbec považovat, ale také to přinášelo obtíže oprávněnému, který se k takovému podání následně vyjadřoval, jelikož mu často nebylo jasné, zda má argumentovat proti zastavení exekuce, či prostě podává vyjádření k odvolání povinného. Podle nové úpravy tak zůstane prostředkem obrany povinného návrh na zastavení exekuce, což jemu poskytne dostatečný prostor se neoprávněné exekuci bránit a oprávněnému to zase přinese jistotu ohledně aktuální procesní situace.

Z pohledu oprávněného: pokud exekutorovi podá perfektní exekuční návrh obsahující veškeré zákonné náležitosti a připojí k němu bezvadný vykonatelný exekuční titul, nic již nebrání tomu, aby exekuce řádně probíhala. Z dikce již zmíněného ustanovení § 43a e. ř. plyne, že exekutorovi v této chvíli vzniká povinnost požádat soud do 15 dnů o výše uvedené pověření k provedení exekuce. Stejnou lhůtu má též soud

---

¹⁰⁷ Oprávněný však může podat odvolání, pokud jde o případ, kdy dle názoru exekutora (i na základě pokynu soudu, který je pro exekutora závazný) nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce a exekuční návrh je usnesením odmítnut nebo zamítnut.

¹⁰⁸ K zastavení exekuce viz níže, v příslušné části práce.

k tomu, aby pověření vydal. Taktéž soud je povinen daný úkon učinit, jsou-li splněny všechny zákonné podmínky. Jinak řečeno, oprávněný má právní nárok na to, aby dané orgány v jeho prospěch popsáním způsobem konaly.

Značnou striktnost úzkých mezí posuzování podkladů pro nařízení exekuce charakterizuje právní věta usnesení 20 Cdo 3779/2007¹⁰⁹: „Soud při věcném posuzování návrhu na exekuci zkoumá pouze to, zda exekuční titul byl vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc¹¹⁰, zda je vykonatelný po stránce formální a materiální, zda oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, zda je exekuce navrhována v takovém rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného, zda k vydobytí peněžité pohledávky nepostačuje exekuce nařízená nebo navržená jiným způsobem, a zda právo není prekludováno.“ Soud tak k námitce povinného např. přezkoumával doručování exekučního titulu v nalézacím řízení¹¹¹ nebo to, zda námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu byly podány včas¹¹². A striktnost je nadále narušována u některých exekučních titulů, zejména u notářských a exekutorských zápisů – o nich však bylo již řečeno více v příslušné kapitole o exekučních titulech. Za nynější právní úpravy se však toto posuzování přesouvá, je-li tu, v tomto smyslu exekuční návrh nevzbuzující pochybnosti, teprve do fáze rozhodování o návrhu na zastavení exekuce z iniciativy povinného.

Není jednotný názor na to, zda lze nařídit exekuci pro neúčinný exekuční titul (ve smyslu § 268 odst. 1, písm. b) o. s. ř.). Referenční komentář k o. s. ř. má za to, že nařízení exekuce, kterou by bylo třeba ihned zastavit, neodpovídá zákonu, a je-li neúčinnost exekučního titulu zřejmá již při rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí, soud z tohoto důvodu návrh zamítne.¹¹³

---

¹⁰⁹ usnesení NS ze dne 14. prosince 2009

¹¹⁰ Nezkoumá se však již příslušnost – viz usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 10. 1996, sp. zn. 11 Co 582/96: „Při nařízení exekuce není soud oprávněn zkoumat, zda exekuční titul byl vydán věcně příslušným soudem“

¹¹¹ usnesení NS ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 68/2010: „Vyvstanou-li pochybnosti o tom, zda se exekuční titul stal vykonatelným, zejména zda byl řádně doručen povinnému, je soud oprávněn (a povinen) provést potřebná zjištění. Jestliže tedy bylo v řízení zjištěno, že se povinný v době, kdy mu byl podkladový rozsudek doručován na adresu a posléze byl z důvodu jeho nezastižení uložen na poště, na této adrese nezdržoval, je správný závěr odvolacího soudu, že exekuční titul není pravomocný a vykonatelný, neboť povinnému nebyl řádně doručen, a že tak nebyla splněna jedna ze základních podmínek pro nařízení exekuce.“

¹¹² usnesení NS ze dne 17. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2956/2006

¹¹³ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z., MAZANEC, M. *Občanský soudní řád, komentář*, II. díl, 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s.

Při nařizování exekuce se ale nezkoumá, zda povinný splnil svou povinnost, v tomto směru se vychází z tvrzení oprávněného.

Povinný se o tom, že bylo zahájeno exekuční řízení (tedy podán exekuční návrh), zpravidla dozví, až když je mu doručeno vyrozumění o zahájení exekuce. Teoreticky se však povinný může o podaném exekučním návrhu dozvědět dříve, a k věci se vyjádřit – tvrdit či dokazovat. Může například namítat, že předpoklady pro nařízení exekuce splněny nejsou, je pak povinností exekutora i soudu se s jeho argumenty vypořádat.

Obdrží-li exekutor od soudu pověření, musí, opět ve lhůtě 15 dnů, zaslat oprávněnému vyrozumění o zahájení exekuce. Toto vyrozumění se mimo oprávněného doručuje i dalším osobám. Významné je především doručení povinnému, které se provede do vlastních rukou a má pro něj za následek zákaz nakládat, až na výjimky, majetkem svým a majetkem patřícím do společného jmění manželů. Od této chvíle postihuje tedy povinného tzv. generální inhibitorium znamenající zcela zásadní omezení vlastnického práva k jeho majetku. Smyslem takového institutu je zejména odstřížení povinného od možnosti převádět svůj majetek za účelem znemožnění nuceného uspokojení nároku na něm. Součástí tohoto ustanovení je také určení relativní neplatnosti (nařikatelnosti) těch úkonů, které by zákonný zákaz převodů majetku nerespektovaly. Podrobněji je o odporovatelnosti pohovořeno v příslušné části práce.

Dikce ustanovení § 47 odst. 1. e. ř. uvádí, že exekuční příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v zákoně exekutor vydá poté, co byla exekuce zapsána do rejstříku zahájených exekucí¹¹⁴.

Toto rozhodnutí, tedy exekuční příkaz, má účinky nařízení výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu. Právě v okamžiku vydání exekučního příkazu dochází tedy k oprávněným kýženému nařízení exekuce¹¹⁵. Podstatné je pro oprávněného zákonné vyloučení možnosti podat proti tomuto rozhodnutí exekutora opravný prostředek. Fakticky bude k provedení moci dojít až po nabytí právní moci příkazu, dále uplynutí lhůty k dobrovolnému plnění dle ustanovení § 46 odst. 6 e. ř., která činí 15 dní, případně po rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce, pokud byl podán. Nicméně tyto

---

¹¹⁴ Rejstřík zahájených exekucí je další novinkou účinnou k 1. 1. 2013, institut je upraven v ustanoveních §§ 35a a 35b e. ř.

¹¹⁵ ustanovení § 47 odst. 2 věta první e. ř.

okolnosti nemění nic na tom, že samotný exekuční příkaz je nezvratný a po odpadnutí uvedených překážek podle něj bude moci být konáno.

Taktéž oprávněný ocení, vzhledem ke svému blížícímu se uspokojení, zákonný zákaz pro povinného disponovat majetkem, proti kterému příkaz směřuje.

Zákon obsahuje řadu povinných náležitostí exekučního příkazu, zejména v ustanoveních § 48 a § 49 e. ř. Tyto jsou však samozřejmě starostí exekutora, odborně způsobilé osoby, a oprávněný by tak měl mít jistotu, že rozhodnutí bude bezvadné.

4.3 Zastavení exekuce a výkonu rozhodnutí

Zastavení exekuce je jedním ze způsobů skončení exekuce. Právní mocí rozhodnutí o zastavení exekuce končí. Někteří také mluví o zániku exekuce¹¹⁶. Účinek je ten, že exekutor nemůže nadále v exekuci pokračovat a jeho před tím vydaná rozhodnutí nemohou již nijak postihovat majetek povinného.

Zastavení exekuce je pro oprávněného většinou nežádoucí, je to pro něj procesní neúspěch; důsledkem bude zmaření cíle vykonávacího řízení, tedy oprávněný nebude v řízení uspokojen. Oprávněný preferuje, aby exekuce skončila jejím provedením, vymožením dluhu.

Zastavení exekuce je obvykle výsledkem procesní aktivity povinného, ten zastavení exekuce iniciuje na svoji obranu. Návrh na zastavení exekuce je zásadně v dispozici povinného, může jej ovšem podat i oprávněný. Exekuci však lze zastavit i na návrh plátce mzdy, co se týče výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, když povinný po dobu jednoho roku nepobírá mzdu, buď vůbec, nebo alespoň v takové výši, aby z ní mohly být srážky prováděny.

Podáním návrhu na zastavení se exekuce nijak nepřerušuje, exekutor v ní může dále pokračovat.

Soud i soudní exekutor mohou o zastavení exekuce rozhodnout i bez návrhu. Podnět k takovému rozhodnutí může učinit kdokoli. Exekutor může zastavit jen tehdy, má-li souhlas všech účastníků. Zákon k otázce výslovného souhlasu či mlčení oprávněného poněkud problematicky tvrdí (§ 55 odst. 2 věta druhá e. ř.): „Jestliže všichni účastníci se zastavením exekuce souhlasí, exekutor vyhoví návrhu na zastavení exekuce do 30 dnů od marného uplynutí lhůty k vyjádření nebo od doručení

---

¹¹⁶ usnesení NS ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004

souhlasného vyjádření, nastalo-li dříve.“ Je tedy vždy potřeba výslovný souhlas oprávněného, nebo postačí mlčení, tedy obeslání a marné uplynutí lhůty k vyjádření, tj. presumovaný souhlas?

Vzhledem k možnosti rozhodovat i bez návrhu, budou v praxi nastávat případy, kdy o exekuci bude rozhodnuto zároveň soudem i exekutorem. Přednost bude mít ten návrh, který byl podán dříve.

Pokud jde o období, tak zákon stanoví, že návrh lze podat jen v průběhu exekučního řízení. Za právního stavu do 31. 12. 2012 měla soudní praxe za to, že návrh na zastavení exekuce nelze podat před rozhodnutím o nařízení exekuce, tedy do právní moci usnesení o nařízení exekuce. Po novele účinné k 1. 1. 2013 však návrh na zastavení exekuce ze strany povinného plní i funkci jakéhosi odvolání proti usnesení o nařízení exekuce. Nyní se (sou)činnost soudu a exekutora končí při zahájení exekuce pověřením exekutora, které není rozhodnutím. Ovšem jsou případy, kdy se rozhodnutí vydává, jsou to případy, kdy se exekuční návrh odmítá nebo zamítá. Může za takové situace podat povinný návrh na zastavení exekuce? Je vůbec povinný účastníkem tohoto typu „řízení o nařízení exekuce“. Autorka práce i s ohledem na soudní praxi a § 28 e. ř. zastává stanovisko, že povinný může podat návrh na zastavení exekuce teprve v okamžiku, kdy je exekuce „nařízena“, tedy zahájena – zapsána v rejstříku zahájených exekucí.

Povinný je oprávněn podat návrh na zastavení exekuce jen do 15 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu pro zastavení exekuce. Pozdě podaný návrh může být jen podnětem pro soud, aby rozhodl ex officio. A pokud exekutor nebo soud dojdou k závěru, že povinný opožděným návrhem a k němu připojenými listinami zcela prokázal důvody zastavení exekuce, mohou exekuci podle § 55 odst. 3 a 4 e. ř. zastavit, bez (účinného) návrhu.

Oprávněný nemá v tomto smyslu časové omezení a může podat návrh na zastavení kdykoli v průběhu exekučního řízení. Podle názoru autorky musí být návrh na zastavení exekuce podaný ještě před zápisem exekuce do rejstříku zahájených exekucí považován za zpětvzetí exekučního návrhu.

Návrh na zastavení exekuce se podává exekutorovi. Po podání návrhu na zastavení vyzve exekutor ostatní účastníky řízení (typicky tedy půjde o oprávněného), aby se vyjádřili, zda s návrhem souhlasí, a aby se v případě, kdy nesouhlasí s tvrzeními

obsaženými v návrhu na zastavení, vyjádřili k návrhu a předložili listiny k prokázání svých tvrzení¹¹⁷. Zde je možné se zamyslet nad správností tohoto zákonného požadavku. Zákonodárce ukládá oprávněnému, aby při nesouhlasu s návrhem na zastavení „předložil listiny k prokázání svých tvrzení.“ Je však možné vždy svá tvrzení prokázat listinami? Existují snad listiny k prokázání všech tvrzení přicházejících v úvahu? A musí takovými listinami vždy oprávněný disponovat? Dle mého názoru je odpověď na tyto otázky záporná a předmětné ustanovení nepovažuji přinejmenším za šťastně formulované. Na druhou stranu je však třeba uvést, že aplikační praxe si s tímto nedostatkem právní úpravy poradila. Soudy a exekutoři nevyžadují po oprávněných bezpodmínečné prokazování jejich tvrzení listinami a mnohdy se spokojí s podáním prostého vyjádření.

Oprávněný (na rozdíl od povinného) nemusí odůvodňovat návrh na zastavení. Je to však v jeho zájmu z hlediska nákladů, měl by totiž uvést rozhodné okolnosti, které povedou k přenosu nákladů na povinného.

Jsou-li vedle sebe podány návrhy na zastavení exekuce z obou procesních stran, návrh oprávněného má přednost před návrhem povinného a soud o návrhu povinného nerozhoduje (tedy pokud návrh povinného není širší).

Otázkou je, zda je třeba nařizovat pro zastavení exekuce jednání. Z hlediska ústavních předpisů soud nařídí vždy, je-li třeba provádět dokazování k prokázání skutkových tvrzení.¹¹⁸ Tato maxima se uplatní přednostně, a účastníci proto mají mimo jiné právo být vždy přítomni při výslechu svědků (§ 126 o. s. ř.), výslechu účastníků (§ 131 o. s. ř.) či provádění důkazu listinou (§ 129 o. s. ř.), jejíž obsah je zaměřen ke zjištění rozhodných skutečností, vyjádřit se k její pravosti či správnosti a k výsledkům provedeného šetření (srov. § 123 o. s. ř.). Nejde-li o dokazování skutkových tvrzení, může řešit otázku nařízení/ненаřízení jednání obyčejný zákon. A § 253 odst. 2 stanoví, že soud nařídí jednání, jen považuje-li to za nezbytné nebo stanoví-li to zákon. Rozhoduje-li však soud o zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. g) nebo h) o. s. ř., tak zákon uvádí, že „zpravidla“ po předchozím jednání, je-li nezbytné předvolat ve věci

---

¹¹⁷ ustanovení § 55 odst. 3 e. ř.

¹¹⁸ Čl. 38 odst. 2 Listiny: „Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“

svědky, případně zajistit jiné důkazy či vyslechnout účastníky řízení¹¹⁹. Lze mít však za to, že podobná kritéria se uplatní, a to obligatorně, při všech důvodech pro zastavení řízení. Z hlediska ústavního pak i pro písm. g) a h) platí, že nikoli zpravidla, ale povinně tehdy pokud „je nezbytné předvolat ve věci svědky, případně zajistit jiné důkazy či vyslechnout účastníky řízení“. Soud jednání nenařizuje zejména tehdy, pokud jsou shodná skutková tvrzení účastníků a rozdílné je pouze právní posouzení.

Co se týče soudních poplatků, tak zastavení exekuce trochu překvapivě není zpoplatněno¹²⁰.

Exekučnímu řízení vládne oprávněný, v principu jím disponuje, jen on může způsobit zahájení exekuce, značně ovládá jeho průběh a jsou-li uhrazeny náklady exekuce, může jej vždy i ukončit. V případě užšího řízení o zastavení (jako jakéhosi „miniřízení“¹²¹ v rámci exekučního řízení) se široká dispozice plně neuplatní. Základní otázkou je, zda řízení o zastavení exekuce je součástí exekučního řízení nebo jde o zvláštní řízení. Tuto otázku musíme řešit právě s ohledem na možnost dispozice s řízením o zastavení řízení.

Platí samozřejmě, že návrhem oprávněného na zastavení exekuce je soud vázán a musí mu vyhovět. Oprávněný je ovšem podaným návrhem na zastavení exekuce také vázán. Možnost zpětvzetí návrhu na zastavení exekuce není zákonem výslovně upravena. Ovšem návrh na zastavení exekuce je procesním úkonem, kterým se (samostatně) řízení nezahajuje, a soud nemůže při zpětvzetí návrhu na zastavení exekuce postupovat dle § 96 a § 254 odst. 1 o. s. ř. a § 52 odst. 1 e. ř.

Návrh na zastavení exekuce je tedy formou dispozice oprávněného s jeho exekučním návrhem. A jelikož obecně nelze vzít zpět zpětvzetí návrhu, tak nelze vzít zpět rovněž návrh na zastavení exekuce.

Jak tento závěr aplikovat na povinného? Platí i pro něj ustanovení § 41a odst. 4 o. s. ř., že tedy úkon může být odvolán, jen jestliže jeho odvolání dojde soudu nejpozději současně s tímto úkonem? Mám za to, že co se týče povinného, je situace

---

¹¹⁹ K tomu usnesení NS ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1329/2003: „Jestliže o návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g) nebo h) o. s. ř. rozhodl soud bez jednání, ačkoliv okolnost, zda povinný učinil vůči oprávněnému projev směřující k započtení, byla mezi účastníky sporná, pak tím účastníku odňal v průběhu řízení nesprávným postupem možnost jednat před soudem.“

¹²⁰ Do 31. 8. 2011 byl (velice nesystémově) zpoplatněn jen návrh pro zastavovací důvod dle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. částkou 1000 Kč.

¹²¹ SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010 mluví o procesních miniřízeních

jiná. Návrh na zastavení exekuce je primárním úkonem, a lze usoudit, že takový úkon lze vzít zpět (nejde samozřejmě vzít zpět zpětvzetí návrhu na zastavení exekuce). Neskrývám, že takto odlišná argumentace (oprávněný ne, povinný ano) může vyvolávat polemiku.

Obdobně jako u výkonu rozhodnutí se důvody pro zastavení dle § 268 odst. 1 o. s. ř. uplatní i v exekuci. Výkon rozhodnutí se zastaví, jestliže

- exekuční titul není vykonatelný (§ 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.), byl zrušen či se stal neúčinným (písm. b));
- oprávněný navrhl zastavení oprávněný (písm. c));
- exekuce postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 o. s. ř. vyloučeny (písm. d)) nebo k majetku má někdo právo nepřipouštějící exekuci podle § 267 o. s. ř. (písm. f));
- ukazuje se, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů (písm. e));
- zaniklo právo přiznané exekučním titulem (písm. g))¹²² nebo výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat (písm. h)).

Existují i zvláštní důvody pro zastavení exekuce.¹²³ Není cílem této práce pojednávat podrobněji o všech důvodech pro zastavení. Uvedu jen ty nejdůležitější aspekty z hlediska oprávněného.

Nejširší jsou důvody skryté pod h) tedy dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Formulace je široká, ustanovení je označováno jako sběrné, které stanoví, že

---

¹²² Neplatí pro případ, kdy exekuce již byla provedena. Ale bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku.

¹²³ 1. Dle ustanovení § 268 odst. 2 o. s. ř. výkon rozhodnutí bude zastaven též tehdy, jestliže povinný provedl z vymáhané peněžité pohledávky oprávněného srážku stanovenou zvláštními předpisy a odvedl tuto srážku příslušnému orgánu, a to v rozsahu, v jakém byl povinen tuto srážku provést.

2. Dle ustanovení § 268 odst. 3 o. s. ř. bude výkon rozhodnutí prodejem zástavy zastaven také tehdy, jestliže zaniklo zástavní právo.

3. Dalším důvodem (částečného) zastavení exekuce prodejem nemovitosti popř. podniku je případ bezúspěšné opakované dražby (ustanovení § 336m odst. 1 a 3 o. s. ř., § 338 za odst. 1 a 3 o. s. ř.)

4. V případě prodeje movitostí, tehdy když oprávněný neoznačí místo, kde se nachází postižitelné věci povinného (ustanovení § 326a o. s. ř.).

5. Při rozdělení společné věci se zastaví exekuce tehdy, nepodaří-li se společnou movitou či nemovitou věc prodat (§ 348 odst. 3 o. s. ř.).

6. Exekutor může zastavit exekuci i v případě nesložení přiměřené zálohy na náklady exekuce.

7. V případě mzdy (z hlediska celku exekuce je to obvyklý důvodem jen pro ztečné zastavení) je případ, kdy povinný po dobu jednoho roku nepobírá mzdu buď vůbec, nebo alespoň v takové výši, aby z ní mohly být srážky prováděny (§ 290 odst. 1 o. s. ř.) nebo kdy jsou srážky prováděny jen pro běžné výživné a lze předpokládat, že povinný vzhledem ke svému chování i poměru k práci bude výživné plnit dále dobrovolně (§ 290 odst. 2 o. s. ř.).

výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat. K tomuto zastavovacímu důvodu se podrobněji vyjádřím. Jelikož je formulace zákona poměrně neurčitá („jiný důvod“), otevírá se zde prostor pro konkretizaci judikaturou. Tato za okolnosti spadající pod písm. h) považuje především promlčení vymáhané pohledávky přiznané rozhodnutím (došlo-li k podání návrhu po uplynutí desetileté promlčecí doby¹²⁴). Dále může být důvodem zastavení nesprávnost listiny o přechodu práv a povinností dle § 256 o. s. ř., typicky tedy vada smlouvy o postoupení pohledávky, která způsobí její neplatnost. Dále půjde o případy prekludovaného práva, vydání podkladového titulu nepřislušným orgánem (nulitní rozhodnutí), ztráta způsobilosti být účastníkem řízení, započtení před vydáním vykonávaného rozhodnutí apod. V praxi soud také ze skutkových tvrzení obrany povinného zjistí, že po vydání exekučního titulu oprávněný s povinným uzavřeli dohodu o změně obsahu podkladového titulu, kdy se účastníci dohodli např. na splátkovém kalendáři či na tom, že po určitou dobu oprávněný nebude pohledávku vymáhat. Je-li takováto dohoda uzavřena, soud exekuci zastaví dle výše uvedeného „sběrného“ ustanovení¹²⁵.

Častou obranou povinných, kterou využívají při podání návrhu na zastavení exekuce, je argumentace nemajetností. Povinný jednoduše tvrdí, že nevlastní žádný majetek a tedy není možné exekuci provést s odkazem na ustanovení § 268 odst. 1 písm. e). Z pohledu povinného je toto samozřejmě jednoduchou obranou, zpravidla jde však o návrh účelový. V této chvíli je tedy na oprávněném, aby na exekuci trval a argumentoval důvody, proč exekuci proti takovému povinnému nezastavit. Svůj nesouhlas se zastavením exekuce může oprávněný opřít o to, že není možné vycházet při hodnocení skutkového stavu pouze z tvrzení povinného. Dlužník sice tvrdí, že je nemajetný, tedy že nedisponuje žádným v exekuci postižitelným majetkem, avšak jaká je záruka, že je toto tvrzení pravdivé? Oprávněný by tedy měl ve svém podání navrhnout, aby exekutor prověřil záznamy v katastru nemovitostí, zda není povinný majitelem nemovitostí, dále aby exekutor ověřil, jestli povinný nevlastní movité věci podléhající exekuci, rovněž aby se exekutor dotázal finančních institucí, zda u nich povinný nemá veden účet, stejně tak jestli není povinný příjemcem nějakých opakujících se plnění. Jednoduše by měl oprávněný žádat, aby exekutor učinil vše

---

¹²⁴ ustanovení § 110 odst. 1 OZ

¹²⁵ K otázce státnosti exekučního řízení v případě změny skutkových okolností více SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 226 a n.

potřebné ke zjištění případného majetku povinného, včetně použití prostředků výše neuvedených. Dalším argumentem, jenž by mohl oprávněný proti návrhu použít je skutečnost, že i kdyby v danou chvíli povinný skutečně nemajetným byl a aktuálně opravdu neexistoval majetek potřebný k uspokojení exekuce, není třeba předpokládat, že je tento stav trvalý. Zákon nikterak neurčuje dobu trvání exekuce, tato tak může probíhat v zásadě neomezeně dlouho. Proto je možné při exekuci vyčkávat a nastoupit na majetek povinného ve chvíli, kdy se následně objeví. Je totiž poměrně nepravděpodobné, že by stav nemajetnosti u povinného trval až do konce jeho života. Je-li povinný nezaměstnaný, v budoucnu si může najít práci, není-li vlastníkem nemovitých a movitých věcí, je možné, že nějaké časem získá, například darem či děděním.

Druhým možným iniciátorem zastavení pro nemajetnost je sám exekutor. Zjistí-li exekutor, že dosažený výtěžek z exekuce nepostačí ani ke krytí jeho nákladů, měl by vyzvat oprávněného k vyjádření, zda souhlasí se zastavením exekuce. Případně ať označí exekvovatelný majetek povinného, pokud je mu znám. Souhlasí-li oprávněný, pak exekutor exekuci zastaví. Není-li souhlas dán, podá exekutor soudu podnět k zastavení exekuce a shrne svou dosavadní činnost.

Soud si také vyžádá stanovisko oprávněného k majetkové situaci povinného, případně ho vyzve, aby navrhl další úkony ke zjištění majetku povinného. Pak soud rozhodne, buď exekuci zastaví, nebo vyzve exekutora, aby v exekuci pokračoval. Soudní výzva je neformálního rázu, nemusí mít formu usnesení. Musí však obsahovat důvody, pro něž se soud domnívá, že lze nalézt postižitelný majetek povinného. Exekutor po obdržení výzvy ze strany soudu pokračuje v provádění exekuce.

Další v praxi frekventovaný důvod vychází z § 268 odst. 1 písm. d) o. s. ř., je jím skutečnost, že povinný exekutorem postižené věci nezbytně potřebuje ke své podnikatelské činnosti (§ 322 odst. 3 o. s. ř.). Ovšem v tomto případě je to relevantní jen ve vztahu k podnikání vymezenému předmětem jeho podnikatelské činnosti. Uplatní se v rozsahu a míře, která povinnému zajistí možnost v minimálním rozsahu podnikat a jen v rozsahu jeho předmětu podnikání. Povinný může žádat zastavení u toho majetku,

který mu umožní podnikat v minimálním rozsahu¹²⁶. Jiná kriteria se neuplatní – často povinní poukazují na nutnost propouštět zaměstnance.

Při exekučním řízení principiálně exekuční soud není oprávněn (natož pak povinen) přezkoumávat správnost exekučního titulu a nahrazovat činnost nalézacího soudu. To, co bylo možno uplatnit v nalézacím řízení, bylo třeba uplatnit při něm.

Tento princip je prolomen v případech, kdy neproběhlo nalézací řízení. Zejména pokud tu jako exekuční titul bude notářský nebo exekutorský zápis¹²⁷ (dále jen „zápis“).

Domnívám se, že pokud exekučním titulem je zápis, tak povinný během řízení o zastavení exekuce může tvrdit a dokazovat skutkové okolnosti, které podle jeho názoru popírají oprávněnost exekučního titulu pro jeho rozpor s hmotným právem.

Obvykle jde o enormní smluvní pokuty nebo úroky z prodlení, které jsou v rozporu s právem (viz § 3 o. z., tedy pro rozpor s dobrými mravy). Tento rozpor je dán často nepoměrem k zajišťované povinnosti, např. když se okamžitá smluvní pokuta rovná zajišťovanému dluhu. Zápis je pak v rozporu s hmotným právem. A zápisy (zejména exekutorské) obecně nepoživají stejné důvěry jako exekuční tituly, jež byly projednány a vydány soudem. Soud by takovou smluvní pokutu v nalézacím řízení nikdy nepřiznal.

Druhým okruhem problémů je otázka splatnosti, dospělosti pohledávek dle zápisu. Tato otázka se řeší a ještě bude řešit zejména u exekutorských zápisů. Dle ustanovení v § 79 odst. 2 písm. e) e. ř. (účinného do 31. 12. 2012) musí exekutorský zápis přesně a určitě stanovit dobu, do které je povinná osoba povinna předmět plnění poskytnout osobě oprávněné. Tím je pak jasně vymezen okamžik, po jehož marném uplynutí může oprávněná osoba důvodně podle exekutorského zápisu navrhnout exekuci.

Exekuční zápis tedy musí, aby byl v určité části vykonatelný, obsahovat dobu plnění (§ 79 odst. 2 písm. e) e. ř.) a dále skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá (§ 79 odst. 2 písm. c)). Uvedené musí obsahovat přímo exekutorský

---

¹²⁶ usnesení NS ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2621/2012: „K výkonu své podnikatelské činnosti - vymezené předmětem podnikání - nezbytně nutně potřebuje povinný, který je podnikatelem, jen takové věci, které mu - alespoň v minimálním rozsahu - umožní pokračovat v podnikání. Obtíže (ekonomické, organizační, apod.) spojené s pokračováním podnikání bez osobního automobilu přitom nejsou z hlediska § 322 odst. 3 o. s. ř. významné; rozhodující je, že další podnikání povinné, jehož předmětem je hostinská činnost, není - alespoň v minimálním rozsahu - vyloučeno.“

¹²⁷ Nové exekutorské zápisy jako exekuční tituly už od 1. 1. 2013 nemohou vznikat.

zápis. I z tohoto důvodu je třeba, aby oprávněný již při pořizování exekučního titulu zvažoval, zda v takovémto přezkumu následně obstojí.

Věřitel obvykle podává exekuční návrh na zaplacení celého dluhu již poté, co nebyla uhrazena třeba jen první splátka, s tvrzením, že dlužníkovi zanikla výhoda splátek. Exekuční soud nařídí exekuci pro všechny splátky. Dle názoru autorky však mohl exekuční soud v okamžiku rozhodování nařídít exekuci jen právě pro nezaplacenou částku. Soud nemá v ruce při rozhodování vykonatelný exekuční titul, který by určoval, že i další splátky dluhu jsou splatné. Soud nemá potvrzeno - například ve formě exekutorského nebo notářského zápisu, soudního smíru nebo rozsudku - , že došlo ke splatnosti celého dluhu. Vychází jen z tvrzení oprávněného. Exekuce může být nařizována po marném uplynutí lhůty pro každou splátku, před uplynutím těchto dní bylo lze nařídít exekuci, jen pokud by např. existoval další exekuční zápis, který by na základě prohlášení věřitele a dlužníka stavěl prodlení najisto, a obsahoval prohlášení dlužníka, že souhlasí s vykonatelností.

Lze také říci, že exekutorský zápis v tomto smyslu (splatnost celého dluhu pro nezaplacení splátky) neobsahuje skutečnost, na níž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá (§ 79 odst. 2 písm. c) e. ř.). Nelze tedy uplatňovat předčasnou splatnost, když není obsažen okamžik, kdy je celý dluh splatný přímo v exekutorském zápise.

U smluvního úroku z prodlení a smluvní pokuty, který vznikne až po sepsání exekutorského zápisu, pak soud musí také dospět k závěru, že exekuci pro ně dle exekutorského zápisu nařídít nelze (případně je třeba ji zastavit), neboť požadavek sjednání přesné a určité doby plnění u těchto pohledávek chybí. Z exekutorského zápisu, pravda, vyplývá od kdy a v jaké výši by měly být úroky a smluvní pokuta placeny, avšak v zápise uvedené formulace jsou dostačující pouze z hlediska předmětu plnění a nikoliv již z hlediska doby plnění, neboť z nich není zřejmé, kdy jsou tyto úroky splatné a do kdy mají být zaplacené.

Ještě přísnější je rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 7. 2007, sp. zn. 26 Co 178/2007, podle jehož závěrů může být exekutorský zápis způsobilým exekučním titulem pouze ve vztahu k pohledávkám, které v době jeho sepsání existovaly. Ve vztahu k smluvnímu úroku z prodlení a smluvní pokutě tedy exekutorský zápis není materiálně vykonatelný a soud proto návrh na nařízení exekuce

ohledně těchto pohledávek musí zamítnout (nebo dle názoru autorky alespoň zastavit exekuci).

Za účelem hmotněprávního prověření oprávněnosti požadavku dle zápisu musí tedy exekuční soud nařídít jednání, neboť je v pozici nalézacího soudu. A povinný musí tvrdit a prokazovat rozhodné skutkové okolnosti. Pokud se ukáže, že oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Na rozdíl od slovenské úpravy soud neprohlašuje exekuci za nepřijatelnou¹²⁸, jen rozhodne o zastavení exekuce. S nepřijatelností a jejími důvody se soud zabývá jen v odůvodnění rozhodnutí.

O zastavení exekuce rozhoduje exekutor nebo soud, a to podle okolností. Proces zastavování exekucí byl systémově změněn novelou č. 286/2009 Sb., kterou bylo prolomeno do té doby výsadní postavení soudu jako autority, která o zastavení exekuce rozhodovala. Sám exekutor (z důvodu odbřemenění soudů) však může nyní rozhodnout, jen pokud souhlasí se zastavením všichni účastníci. Souhlas oprávněného (a tedy rozhodnutí exekutora o návrhu) v případech návrhu na zastavení od povinného není pravděpodobný, proč by také svůj exekuční návrh jinak podával. Avšak i taková situace (souhlas oprávněného) může nastat, například ve chvíli, kdy po nařízení exekuce povinný přeci jen svou pohledávku uhradí. Pak i oprávněný má zájem na rychlém ukončení exekuce. Pokud však oprávněný, a to bude typická situace, se zastavením nesouhlasí, přesouvá se rozhodnutí od exekutora na exekuční soud.

Stejně jako k odkladu, i k zastavení může dojít ohledně celého předmětu řízení nebo může být výkon rozhodnutí zastaven jen částečně.

K zastavení výkonu rozhodnutí dochází formou usnesení. Proti němu se účastníci mohou bránit odvoláním ke krajskému soudu.

V řízení u odvolacího soudu se pak u některých zastavovacích důvodů (§ 268 odst. 1 písm. a) a až f)) uplatní zvláštní postup, zvyšující procesní ekonomii. Ustanovení § 254 odst. 7 o. s. ř. předpokládá, že odvolací soud sám provede důkazy a prvostupňové rozhodnutí potvrdí nebo změní (k provedení šetření nebo dokazování, která jsou nutná

---

¹²⁸ ustanovení § 57 odst. 1 písm. g) exekučního poriadku: „Exekúciu súd zastaví, ak exekúciu súd vyhlásil za neprijateľnú, pretože je tu iný dôvod, pre ktorý exekúciu nemožno vykonať. Súd tedy exekúciu zastaví poté, co jí nejprve prohlásí za nepřijatelnou, protože tu je jiný důvod, pro který není možné exekuci provést.“

Praxe je taková, že soud jedním usnesením, ale jedním nebo více výroky rozhodne o nepřijatelnosti a také o zastavení exekuce.

pro změnu nebo potvrzení, musí odvolací soud nařídít jednání). Zrušit rozhodnutí může odvolací soud jen z taxativně stanovených důvodů.¹²⁹

4.4 Odklad exekuce a výkonu rozhodnutí

Se zastavením exekuce úzce souvisí jemu podobný institut, kterým je odklad exekuce. Lze říci, že koncepce, průběh a rozhodování o návrhu na odklad exekuce je obdobou zastavení, pouze s jinými, mírnějšími důsledky pro oprávněného.

Jelikož základním účelem vykonávacího řízení je plné uspokojení pohledávky oprávněného, je jedním z hlavních požadavků rychlost a využití tzv. momentu překvapení u povinného. Přesto právní řád poskytuje povinnému určitou základní ochranu jeho postavení, aby prováděním exekuce nedošlo k újmě, která by byla neodůvodněná a zbytečná. Odklad způsobí, že se exekuce po určitou dobu neprovádí, tedy úkony směřující přímo k uspokojení oprávněného se dočasně odkládají. Pravomocné nařízení exekuce ani jiné již provedené úkony se však tímto nezrušují.

Jak bylo uvedeno, zákon používá formulaci „exekutor nečiní žádné úkony směřující k provedení exekuce“. Co přesně však v praxi toto ustanovení znamená? Z toho, že dikce nezní pouze „exekutor nečiní žádné úkony ve věci“ lze vyvodit, že nějaké kroky přece jen konat může. Obecně tedy půjde o takové úkony, které nejsou nevratné a nepůsobí nežádoucí účinky. Jako příklad lze uvést situaci při nařízené exekuci prodejem movitých věcí, kdy je po podání návrhu na odklad exekutor oprávněn pořídit soupis věcí, avšak již nemůže věci zajistit a zpeněžit v dražbě.

K odkladu exekuce dochází nejčastěji na návrh povinného, i když tomu tak není vždy, jak o tom bude pojednáno níže. Co se týče iniciativy oprávněného, tak ustanovení § 266 odst. 1 a 2 o. s. ř. sice výslovně návrh oprávněného na odklad výkonu rozhodnutí nevylučují, avšak z obsahu těchto ustanovení dle judikatury vyplývá, že tu jde o úpravu

---

¹²⁹ (1) Odvolací soud rozhodnutí zruší, jestliže

- a) tu jsou takové vady, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepříslušný soud nebo vyloučený soudce anebo soud nebyl správně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát, popřípadě i jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava,
- b) rozhodnutí není přezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů,
- c) soud nepřibral za účastníka toho, kdo měl být účastníkem,
- d) soud nepokračoval v řízení s tím, kdo je procesním nástupcem účastníka, který po zahájení řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení.

pro tento případ, kdy takový návrh bude podávat povinný a nikoli oprávněný¹³⁰. Soudní praxe tak ochuzuje oprávněného o jednu s dispozic v rámci řízení. Může nastat situace, kdy by oprávněný nechtěl řízení úplně zastavit, nicméně na základě dohody s povinným jej jen pozastavit¹³¹, v určitých situacích by návrh na odklad mohl oprávněný použít z opatrnosti, aby nevznikaly další náklady nebo škoda.

Exekuční řád ani občanský soudní řád neupravují náležitosti návrhu na odklad exekuce, proto je třeba je dovodit z § 52 odst. 1 e. ř. ve spojení s § 42 odst. 4 o. s. ř. Návrh na odklad exekuce především není návrhem na zahájení samostatného nebo autonomního řízení před soudem nebo soudním exekutorem. Návrh je činěn v již běžícím exekučním řízení, v jehož rámci představuje „řízení o návrhu na odklad“ jen určitý úsek, a proto postačují obecné náležitosti podání, činěného k soudu nebo soudnímu exekutorovi. Není tedy třeba, aby návrh obsahoval i náležitosti návrhu na zahájení řízení podle § 79 odst. 1 o. s. ř., postačuje, pokud je z učiněného návrhu na odklad exekuce patrné, které věci se týká. Mezi další nezbytné náležitosti návrhu na odklad exekuce však nepochybně patří uvedení toho, kdo návrh činí, čeho a proč se domáhá (§ 42 odst. 4 o. s. ř., § 266 o. s. ř., § 52 odst. 1 e. ř.), přičemž požadavek musí být zformulován srozumitelně a určitě (§ 54 odst. 1 e. ř.). Přikládat k návrhu listiny k prokázání uplatněných tvrzení je však logicky třeba pouze tam, kde povinný tvrdí skutečnosti, k jejichž prokázání mohou sloužit listiny a pokud tyto listiny jsou označeny jako odpovídající důkazní prostředky. Jinými slovy pokud povinný uplatňuje důvody, k jejichž prokázání nemají nebo ani nemohou sloužit listinné důkazy, pak předložení nějakých listin pochopitelně nelze po povinném požadovat. Rovněž není třeba vyžadovat přílohy listin k návrhu na odklad exekuce tehdy, pokud v návrhu označené listiny k prokázání tvrzení již jsou obsahem exekučního spisu - na tento fakt postačuje v návrhu odkázat¹³².

Není nepraktické zabývat se otázkou, kdy přesně je možné k odkladu přistoupit. Je nepochybné, že odklad je možný pouze v případě, že již byla exekuce nařízena. Jinak

---

¹³⁰ usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 7. 1985, 12 Co 367/85: „Oprávněnému při výkonu soudního rozhodnutí nenáleží oprávnění podat návrh na odklad soudního výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 266 odst. 1 a 2 o. s. ř.“

¹³¹ Hybridní (a ve srovnání s českou úpravou progresivní) postup zná slovenský exekučný poriadok ve svém § 56 odst. 9: „Exekútor môže s písomným súhlasom oprávneného uzavrieť písomnú dohodu s povinným o postupnom splatení vymáhanej pohľadávky. Počas plnenia písomnej dohody o postupnom splácaní vymáhanej pohľadávky exekútor v exekúcii iným spôsobom nepokračuje.“

¹³² usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. 1. 2011, 20 Co 118/2010

by nebylo co odkládat. Po novele je k 1. 1. 2013 nutno dle mého názoru za nařízení exekuce považovat okamžik vydání exekučního příkazu, a to s ohledem na ustanovení § 47 odst. 2 e. ř. Avšak je otázkou, zda je třeba s odložením vyčkávat na okamžik, kdy nařízení exekuce nabude právní moci¹³³. V exekučním řízení se totiž objevují úkony, které jsou prováděny právě ještě před právní mocí nařízení exekuce. Tyto by tak byly provedeny přesto, že jsou dány důvody odkladu a odklad samotný by byl proveden až po nabytí právní moci, i když již dříve bylo známo, že k němu dojde. Je zřejmé, že tento výklad by byl proti smyslu a účelu institutu odkladu exekuce. Stejně jako Tripes¹³⁴ se tedy domnívám, že odložení exekuce je možné i ve fázi, kdy ještě nařízení exekuce není v právní moci.

Návrh na odklad se podává přímo u exekutora. Důsledkem podání tohoto návrhu je přerušování provádění všech úkonů směřujících k provedení exekuce ze strany exekutora¹³⁵. Tento poměrně zásadní zákonný příkaz je naštěstí pro oprávněného vzápětí doplněn o výjimky, tedy situace, kdy i přes podaný návrh na odklad exekutor prozatím dále v úkonech potřebných k úspěšné exekuci pokračuje. Nebylo-li by tomu totiž tak, jednalo by se o další průtahy v již tak časově a procesně náročném postupu oprávněného při domáhání se toho, co mu po právu náleží. Exekutor tedy pokračuje v činění kroků vedoucích k provedení exekuce, jedná-li se o návrh, který je „svévolným nebo zřejmě bezúspěšným uplatňováním nebo bráněním práva“. Taková formulace je zřejmě poměrně vágní a obecná, což ale v daném případě lze hodnotit zásadně kladně, jelikož je zde ponechán prostor pro zvážení úmyslů a motivace navrhovatele, když čistě zákonnou dikcí by nebylo toto možno postihnout. Na druhé straně je třeba zdůraznit, že posouzení a výklad výrazu bude provádět nikoliv soud, nýbrž sám exekutor, čemuž je obvykle snaha se vyhnout. Nicméně dle mého názoru je v tomto případě zvolené řešení nejvhodnější. Zákonodárce se jednoduše snažil proces exekuce zachovat efektivním a nedávat možnost povinnému zdržovat jej účelovými a obstrukčními kroky, kdy se snaží pouze o oddálení exekuce a návrh není věcně odůvodněn.

Druhým důvodem pro pokračování v provádění exekuce přes podaný návrh na odklad je skutečnost, že o důvodech uvedených v návrhu již bylo rozhodnuto. Jedná se o veskrze podobnou situaci, kdy povinný, jak je tomu v praxi často, ve všech podáních,

---

¹³³ K okamžiku nabytí právní moci viz ustanovení § 52 odst. 3 EŘ

¹³⁴ TRIPES A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 148

¹³⁵ ustanovení § 54 odst. 2 e. ř.

kteřá při své obraně činí, neustále opakuje stejné argumenty a tvrdí shodné skutečnosti. Bez ohledu na to, zda jsou v dané fázi řízení relevantní a právě též na to, zda již o nich bylo některým orgánem (soudem či exekutorem) rozhodováno. Tento jeho postup mu nelze v některých případech klást za vinu, jelikož je způsoben jednoduše neznalostí právní úpravy, jejího výkladu a laickým nazíráním věci. Avšak zákonná úprava opět musí prostředky obrany povinného účelně korigovat, aby byla zachována efektivnost exekučního řízení v dostatečné míře.

Zákon zná 4 druhy důvodů pro odklad exekuce. Prvním z nich je odklad podle § 266 odst. 1 o. s. ř., který navrhl povinný (fakticky může jít jen o fyzickou osobu), a to jestliže se bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen. V zákoně uvedené podmínky soud zkoumá v každém konkrétním případě, s tím, že však musí mít stále na paměti základní účel vykonávacího řízení, kterým je uspokojení oprávněného. Při zkoumání podmínek povolení odkladu bude zejména třeba vážit hrozbu zvláště nepříznivých následků pro povinného a jistotu, že oprávněný nebude odkladem vážně poškozen, to vše na pozadí okolnosti, že již samotné vykonávací řízení je důsledkem chování povinného, který dobrovolně a včas nesplnil povinnost, kterou vůči oprávněnému má na základě pravomocného rozsudku soudu či jiného exekučního titulu. Odklad z uvedeného důvodu může navrhnout jedině povinný, nelze jej provést bez návrhu, ani na základě návrhu oprávněného. Předmětný návrh musí obsahovat předepsané náležitosti, být srozumitelný a určitý¹³⁶. Pokud tomu tak není, exekutor jej odmítne a to dokonce bez obvyklé výzvy k opravě dle § 43 o. s. ř., což tedy znamená zpřísněný procesní režim pro toto podání.

U tohoto druhu odkladu se počítá s tím, že k realizaci exekuce nakonec dojde, a to po odpadnutí oné dočasné překážky, která odklad způsobila.

Druhým typem je dle § 266 odst. 2 o. s. ř. odklad z rozhodnutí soudu, tedy bez návrhu. I zde je ovšem možný návrh povinného¹³⁷. Důvodem, pro který soud k tomuto kroku přistoupí, je, že v budoucnu očekává zastavení výkonu rozhodnutí. Bude se tedy jednat o situaci, kdy nejsou zatím splněny podmínky pro to, aby soud výkon zastavil již v tuto chvíli. Lze říci, že se jedná ze strany soudu o určité předběžné opatření, aby

¹³⁶ ustanovení § 54 odst. 1 e. ř.

¹³⁷ TRIPES A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 151

nedocházelo v řízení ke zbytečným procesním krokům a tím k navyšování nákladů. Jde o daleko častěji využívaný typ odkladu, je zhusta navrhován povinnými společně s podáním návrhu na zastavení exekuce.

Třetí důvod vyplývá z exekučního řádu, konkrétně § 54 odst. 4. Platí, že je-li odložena vykonatelnost exekučního titulu, tak exekutor nebo soud musí odložit provedení exekuce do doby pravomocného skončení řízení, ve kterém soud rozhoduje o odložení vykonatelnosti exekučního titulu. Uplatnění mimořádného opravného prostředku (návrhu na obnovu řízení, dovolání) proti exekučnímu titulu není sama o sobě důvodem pro odklad výkonu rozhodnutí podle § 266 odst. 2 o. s. ř. Podání návrhu na obnovu řízení, popřípadě dovolání - se zřetelem k tomu, že jde o mimořádné opravné prostředky proti pravomocným rozhodnutím - nemá ve vztahu k vykonatelnosti exekučního titulu suspenzivní účinek. Poněkud opatrnější je slovenská úprava (§ 56 odst. 3 exekučného poriadku), která soudu umožňuje povolit odklad „aj vtedy, ak bolo cudzie rozhodnutie v štáte, v ktorom bolo vydané, napadnuté opravným prostriedkom, až do právoplatného rozhodnutia o opravnom prostriedku“.

Za čtvrté a za poslední platí dle § 54 odst. 5 e. ř., že pokud je u exekutora složena jistota ve výši vymáhané pohledávky, nákladů oprávněného a nákladů exekuce, exekutor nebo soud na návrh povinného odloží provedení exekuce do právní moci rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce a rozhodne o zrušení generálního inhibitoria¹³⁸.

Rozhodnutí o návrhu na odklad činí, stejně jako u zastavení, buď exekutor sám, nebo exekuční soud. Vyhoví-li exekutor návrhu, rozhodne o tom do sedmi dnů. Pokud se tak nestane, předává návrh k rozhodnutí exekučnímu soudu¹³⁹.

Exekutor může odklad povolovat teprve od nabytí účinnosti zákona č. 286/2009 Sb., kterou bylo prolomeno do té doby výsadní postavení soudu jako autority, která v rámci exekuce rozhodovala. Na Slovensku rozhoduje jedině soud.

Na rozdíl od zastavení exekuce může exekutor povolit odklad i bez souhlasu oprávněného. Povolení odkladu tak v reálu bude i nadále doménou soudu. Nicméně lze předpokládat, že ve flagrantních případech tak učiní i exekutor.

---

¹³⁸ Nedojde-li k zastavení exekuce, použije se jistota na úhradu vymáhané pohledávky, nákladů oprávněného a nákladů exekuce; jinak se vrátí složiteli jistoty.

¹³⁹ ustanovení § 54 odst. 7 EŘ

Rozhodnutí o odkladu se může vztahovat na celý předmět řízení nebo může být odklad z hlediska předmětu jen částečný. Soudy v rozhodnutí o dokladu uvádějí i podmínky.

Rozhoduje se zásadně bez jednání. Z ústavního hlediska je však soud povinen nařídit jednání vždy, je-li třeba provádět dokazování k prokázání skutkových tvrzení, účastníci mají mimo právo být vždy přítomni při výslechu svědků (§ 126 o. s. ř.), výslechu účastníků (§ 131 o. s. ř.) či provádění důkazu listinou (§ 129 o. s. ř.), jejíž obsah je zaměřen ke zjištění rozhodných skutečností, vyjádřit se k její pravosti či správnosti a k výsledkům provedeného šetření (srov. § 123 o. s. ř.). Jinak § 253 odst. 2 stanoví, že soud nařídí jednání, jen považuje-li to za nezbytné nebo stanoví-li to zákon. Co se týče soudních poplatků, tak projednávání odkladu není zpoplatněno.

Zásadní součástí rozhodnutí o odkladu je určení, na jakou dobu se exekuce odkládá. U odkládacího důvodu dle ustanovení § 266 odst. 1 o. s. ř. je nutno uvést konkrétní časové určení, např. dobu 3 měsíců. Pro oprávněného je zde alespoň postaveno na jisto, kdy bude exekuce pokračovat, když už došlo k této, pro něho nepřijemné, skutečnosti v podobě zdržení v procesu vymožení jeho práva. U důvodu podle ustanovení § 266 odst. o. s. ř. pak zákon takovýto požadavek výslovně nestanoví, avšak doba bude vyplývat z okolností konkrétního důvodu odkladu. Například pokud dojde k odkladu, jelikož soud má za to, že by mohlo být vyhověno podanému návrhu na zastavení, oprávněnému bude zřejmé, že odklad bude trvat právě do tohoto rozhodnutí.

O odkladu exekuce se rozhoduje formou usnesení. Proti němu se účastníci mohou bránit odvoláním ke krajskému soudu. V řízení u odvolacího soudu se pak uplatní zvláštní postup, zvyšující procesní ekonomii. Ustanovení § 254 odst. 7 o. s. ř. předpokládá, že odvolací soud sám provede důkazy a prvostupňové rozhodnutí potvrdí nebo změní. Zrušit prvoinstanční rozhodnutí o odkladu může odvolací soud jen z taxativně stanovených důvodů¹⁴⁰.

---

¹⁴⁰ Upravuje ustanovení § 219a odst. 1 o. s. ř.; odvolací soud rozhodnutí zruší, jestliže

- a) tu jsou takové vady, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepřislušný soud nebo vyloučený soudce anebo soud nebyl správně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát, popřípadě i jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava,
- b) rozhodnutí není přezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů,
- c) soud nepřibral za účastníka toho, kdo měl být účastníkem,
- d) soud nepokračoval v řízení s tím, kdo je procesním nástupcem účastníka, který po zahájení řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení.

Závěr

Právní úprava exekuce je důležitou součástí právního řádu. Na straně jedné pomáhá zásadně výkonu práva, je klíčovým právním předpisem v případech, kdy v oboru soukromého práva není dobrovolně plněno. Na straně druhé jsou občanský soudní řád a exekuční řád v tomto směru předpisy, které zásadně zasahují do života povinných, tedy lidí, kteří dluží. Vedle trestních předpisů (a samozřejmě i jiných exekucí) jde o jeden ze zásadních zásahů do lidských práv. Z toho resultuje potřeba pečlivé právní úpravy.

Exekuční řízení je v českém právu koncipováno jako relativně samostatné řízení. Autorka však uvažuje o jednotě řízení, tedy o propojení nalézacího řízení a exekučního řízení. Exekuce by mohla začít zásadě automaticky po uplynutí pariční lhůty, pokud to žalobce požadoval v návrhu na zahájení nalézacího řízení, tedy soudního řízení vůbec. Exekuci je nyní vlastní určitá strnulost, když je přísně vázána na exekuční titul. Autorka práce nesouhlasí s touto striktní vazbou a navrhuje, aby bylo možno pružněji reagovat na vývoj právního vztahu mezi věřitelem a dlužníkem po vydání exekučního titulu.

Pokud jde o výběr exekutora, je autorka pro zachování nynější volnosti, je proti zásadě teritoriality, dokonce vidí jako vhodnou možnost v průběhu exekuce exekutora změnit bez důvodu. Nicméně i v případě změny exekutora bez zvláštního důvodu je třeba dbát na uhrazení jeho nákladů.

Autorka konstatuje zvyšování přísnosti českého práva vůči exekutorům, tedy i rozšiřování kárné odpovědnosti exekutora; tato legislativní opatření však zvyšují rizika pro každý krok v rámci exekuce, mohou snížit efektivitu exekuce a zvýšit její náklady. To může mít záporný dopad na oprávněného (vymožené plnění bude menší), dokonce i na povinného (zvýšení nákladů).

V každém případě je třeba, aby závažná rozhodnutí v rámci exekuce byla pod kontrolou soudů. V současnosti nejsou dostatečně kontrolována rozhodnutí o nákladech. Na druhou stranu autorka vítá odbřemenění soudů při nařizování exekuce, kdy soud již exekuci nenařizuje rozhodnutím. A proti nařízení exekuce se povinný může bránit již jen cestou zastavení exekuce – byla zrušena paralelní cesta odvolacího řízení o nařízení exekuce.

Velká polemika se rozběhla ohledně nákladů exekuce. Soudy postupně vytvářely určitou doktrínu, na kterou navazoval zákonodárce. Vývoj v této důležité oblasti není ukončen.

V části věnované vztahu oprávněného a jiných osob autorka jen shrnuje možnosti oprávněného vůči osobám, které kooperují s povinným při jeho činnosti směřující k redukci postihnutelného majetku. Autorka v této části upozorňuje na problémy, které věřitel musí brát do úvahy. Určitá rizika věřiteli také přináší styk s dalšími věřiteli téhož dlužníka, tedy situace konkurence věřitelů.

V části o exekučním titulu autorka upozorňuje na nutnost věnovat pozornost titulu již ve fázi jeho zrodu, tedy zejména v nalézacím řízení. V případě exekučních titulů, které nejsou soudními rozhodnutími (zejména exekutorské a notářské zápisy), upozorňuje autorka na právo a povinnost soudů tyto exekuční tituly přezkoumávat z hlediska hmotného práva, a to zejména při zastavování exekuce). To má samozřejmě důsledek na úvahy věřitele při pořizování takového exekučního titulu.

Nyní k průběhu exekuce. Autorka vítá zjednodušení procesu zahájení exekuce. Zahájení exekuce není pro povinného příliš náročné, pokud má exekuční titul a návrh s ním koresponduje, tak snadno nařízení exekuce dosáhne. V průběhu exekuce však mohou nastat určitá „miniřízení“, kterým musí oprávněný věnovat značnou pozornost (zastavení exekuce, odklad exekuce). Zejména jde o zastavení exekuce, oprávněný musí pečlivě reagovat na návrh na zastavení exekuce ze strany povinného, ovšem musí pečlivě formulovat i svůj případný návrh na zastavení exekuce. Zejména si musí být vědom dopadů v povinnosti nést náklady exekuce.

Zbývá uzavřít: exekuce po přijetí exekučního řádu v roce 2001 obecně přinesla oprávněnému možnost domáhat se svých práv. Předchozí úprava byla exekucí spíše z hlediska formálně-právního. Nynější úprava skutečně umožňuje efektivní postižení aktiv dlužníka. Mezitímní vývoj právní úpravy byl dokonce tak razantní, že v některých otázkách míru práv oprávněného v rámci exekuce zákonodárce dokonce snižoval. Nejde samozřejmě o přímá oprávnění věřitele vůči povinnému, jde o právní možnosti, které má exekutor. Jeho prostřednictvím dopadají nároky oprávněného na povinného. Čím silnější postavení má exekutor, tím jsou práva oprávněného lépe chráněna.

Toto paradigma nemusí platit vždy. Jistě nastává i situace, kdy oprávnění exekutora přináší efekt jen tomuto exekutorovi s negativním dopadem na povinného.

Dokonce se může i stát, že oprávnění exekutora může mít záporný dopad na oprávněného, zejména v otázce nákladů. Těchto souvislostí by si zákonodárce měl být vědom.

Seznam zkratk

e. ř.	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, v platném znění
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
notářský řád	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v platném znění
NS	Nejvyšší soud ČR
NSS	Nejvyšší správní soud ČR
Listina	ústavní zákon č. 2/1993Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
SJM	společné jmění manželů

Seznam použité literatury a jiných citovaných zdrojů

Monografie:

BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. *Teorie práva*, 2. vydání, Praha: ASPI Publishing, 2004

BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z., MAZANEC, M. *Občanský soudní řád, komentář*, II. díl, 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006

DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. *Občanské právo hmotné I*, 5. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009

KASÍKOVÁ, M., KUČERA, Z., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), komentář*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2010

KINDL, M., ŠÍMA, A., DAVID, O. *Občanské právo procesní*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005
KURKA, V. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*, Praha: ASPI Publishing, 2005
MACUR, J. *Postmodernismus a zjišťování skutkového stavu v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2001
MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, Praha: Linde Praha, 2003
SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010
TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006
WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vydání, Praha: Linde Praha, 2011

Odborné články:

TOMAN, A. Kárná odpovědnost exekutorského kandidáta a koncipienta. *Komorní listy*. 2012, roč. 4, č. 3
SVOBODA, K. Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou a návrhem. *Komorní Listy*. 2011, roč. 3, č. 4
SVOBODA, K. Lze vést současně soudní i exekutorskou exekuci? *Bulletin advokacie*. 2011, roč. 10, č. 6
MAKARIUS, M. Společné jmění manželů a odpovědnost za závazky aneb Vítězství nad hmotou. *Komorní listy*. 2011, roč. 3, č. 4
SVOBODA, K. Kdy a jak přezkoumávat notářský nebo exekutorský zápis. *Ad notam*. 2009, roč. 15, č. 5
JINDŘICH, M. Úvaha o smluvních exekučních titulech. *Komorní listy*. 2010, roč. 2., č. 3
HÁSKOVÁ, J. Vztah exekučního a insolvenčního řízení. *Komorní listy*. 2012, roč. 4, č. 1
BLAŽEJ P. Souběh insolvenčního řízení a exekuce. *Komorní listy*. 2012, roč. 4, č. 1
SVOBODA, O. Insolvenční návrh jako obrana povinného? *Komorní listy*. 2012, roč. 4, č. 2
ŠTIKA, M. Využití institutu odporovatelnosti pro účely exekučního řízení. *Komorní listy*. 2013, roč. 5, č. 2

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora (exekutorský tarif), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 233/1995 Z. z., o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (exekučný poriadok), ve znění pozdějších předpisů

Judikatura:

Usnesení NS ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2621/2012

Usnesení NS ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2386/2012

Rozsudek NS ze dne 17. 5. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4369/2010

Usnesení NS ze dne 1. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2169/2009

Rozsudek NS ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 31 Cdo 4545/2008

Usnesení NS ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 68/2010

Usnesení NS ze dne 14. 12. 2009, sp. zn. 20 Cdo 3779/2007

Usnesení NS ze dne 20. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 477/2007

Usnesení NS ze dne 17. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2956/2006

Rozsudek NS ze dne 19. 7. 2007, sp. zn. 26 Cdo 178/2007

Usnesení NS ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004

Usnesení NS ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2668/2004
Usnesení NS ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1329/2003
Rozsudek NS ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1703/96
Rozhodnutí NSS ze dne 22. 3. 2012, sp. zn. 13 Kseo 1/2011
Nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I ÚS 199/11
Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2012, sp. zn. II. ÚS 3726/11
Nález Ústavního soudu ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. III. ÚS 1226/08
Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2008, sp. zn. III. ÚS 2615/07
Nález Ústavního soudu ze dne 15. 01. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1903/07
Nález Ústavního soudu ze dne 14. 04. 2006, sp. zn. III. ÚS 282/06
Nález Ústavního soudu ze dne 23. 02. 2006, sp. zn. I. ÚS 290/05
Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2005, sp. zn. II. ÚS 372/04
Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, Pl. ÚS-st. 23/06
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 11. 2005, sp. zn. 26 Co 365/2005
Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 12 Co 50/2011
Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. 1. 2011, sp. zn. 20 Co 118/2010
Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 10. 1996, sp. zn. 11 Co 582/96
Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 7. 1985, sp. zn. 12 Co 367/85

Internetové zdroje:

www.concourt.cz
www.epravo.cz
www.e-justice.cz
www.ekcr.cz
www.justice.cz
www.nsoud.cz
www.portal.gov.cz
www.profipravo.cz
www.psp.cz

Další zdroje:

Abstract

The purpose of my thesis is to analyze a position of an entitled person in the process of enforcement obligation, which was adjudged by a judicial decision and wasn't fulfilled by an obliged person voluntarily. The paper is focused on the enforcement of private, pecuniary obligations. Execution procedure and all described institutes are observed from the entitled person's point of view, particularly with regard to her fundamental effort to satisfy her claim. The thesis also deals with the entitled person's options to face the obliged person's means of defense, especially deferral and discontinuance of the execution. The aim is to evaluate the current legislation's adjustment of the position of the entitled person and to try to suggest possibilities of change which could provide more effective execution for the entitled person while preserving the obliged person's rights.

The thesis is divided into four chapters. The first one presents the position of the topic in the system of law and introduces the subject and the characteristic of the main terms: the execution and the entitled person. The next chapter is focused on the relation between the entitled person and persons different from the obliged person who are concerned in the execution, and highlights the most important moments of this link. There is the relation between the entitled person and the executor, special attention is paid to the choice of executor, damage liability of executor and the costs of the execution procedure. Next important matter is the contact of the entitled person and other creditors of the obliged person, the relation between the execution and insolvency procedure is described. Entitled person gets in touch also with other persons, these situations are mentioned as well. For example the defense against the action for exemption of property from the execution and nullity of legal act is dealt with. The third chapter explores the execution title, particularly its qualities, potential defects and it divides the execution titles into categories. Selected categories described in detail are judicial decisions, notarial deeds and arbitral awards. The chapter also analyzes the possibilities of re-examination of the execution titles. The paper deals with the course of execution procedure with the focus on bringing petition for an execution order by

entitled person, the execution order and deferral and discontinuance of the execution in the last chapter.

Klíčová slova – keywords

Exekuce - execution

Oprávněný – entitled person

Povinný – obliged person